

Επίσημη Εφημερίδα C 339

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

53ο έτος
14 Δεκεμβρίου 2010

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα	Σελίδα
I	Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις	
	ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ	
	Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	459η σύνοδος ολομέλειας της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010	
2010/C 339/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Φροντίδα και αγωγή παιδιών νηπιακής ηλικίας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	1
2010/C 339/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	7
III	Προπαρασκευαστικές πράξεις	
	Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	459η σύνοδος ολομέλειας της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010	
2010/C 339/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους κοινούς κανόνες κατανομής των χρονοθυρίδων (slots) στους κοινοτικούς αερολιμένες COM(2009) 634 τελικό – 2009/0176 (COD)	13
2010/C 339/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γεωσκόπησης (GMES) και τις αρχικές του επιχειρήσεις (2011–2013) COM(2009) 223 τελικό – 2009/0070 (COD)	14
2010/C 339/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με εναρμονισμένη μέθοδο για την ταξινόμηση και την κοινοποίηση των καταγγελιών και των αιτημάτων των καταναλωτών COM(2009) 346 τελικό	20

EL

Τιμή: 4 EUR

(Συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

2010/C 339/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών και για τις πράξεις επανατιτλοποίησης, και τον εποπτικό έλεγχο των μισθολογικών πολιτικών COM(2009) 362 τελικό – 2009/0099 (COD)	24
2010/C 339/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας COM(2009) 248 τελικό	29
2010/C 339/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την κοινοτική μακροπροληπτική εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου COM(2009) 499 τελικό – 2009/0140 (COD) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών COM(2009) 501 τελικό – 2009/0142 (COD) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων COM(2009) 502 τελικό – 2009/0143 (COD) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών COM(2009) 503 τελικό – 2009/0144 (COD)	34
2010/C 339/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση οδηγίας για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ όσον αφορά την προαιρετική και προσωρινή εφαρμογή του μηχανισμού αντιστροφής της επιβάρυνσης για τις παραδόσεις ορισμένων αγαθών και την παροχή υπηρεσιών που είναι πιθανό να αποτελέσουν αντικείμενο απάτης COM(2009) 511 τελικό – 2009/0139 (CNS)	41
2010/C 339/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την πολιτική ποιότητας των γεωργικών προϊόντων COM(2009) 234 τελικό	45
2010/C 339/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με μέτρα κατοχύρωσης της ασφάλειας εφοδιασμού με αέριο και την κατάργηση της οδηγίας 2004/67/ΕΚ COM(2009) 363 τελικό – 2009/0108 (COD)	49
2010/C 339/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή – Συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη: ο ρόλος του δικαίου εμπορίου και των μη κυβερνητικών εμπορικών σχεδίων εξασφάλισης της βιωσιμότητας COM(2009) 215 τελικό	53

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

459η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 20ΗΣ ΚΑΙ 21ΗΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2010

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Φροντίδα και αγωγή παιδιών νηπιακής ηλικίας»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 339/01)

Εισηγήτρια: η κα. **HERCZOG**

Στις 14 Ιουλίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του εσωτερικού κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Φροντίδα και αγωγή παιδιών νηπιακής ηλικίας (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 4 Δεκεμβρίου 2009.

Κατά την 459η σύνοδο ολομέλειας, της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 20ης Ιανουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 194 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Προοίμιο

Τα κράτη μέλη είναι επιφορτισμένα με την ευθύνη της φροντίδας και αγωγής όλων των παιδιών στην επικράτειά τους. Υπάρχουν διάφορες μορφές αγωγής και φροντίδας με την ονοματολογία, το περιεχόμενο και τους επιδιωκόμενους στόχους να έχουν διαφοροποιηθεί τα τελευταία 15 χρόνια. Το ίδιο ισχύει και για τον ορισμό και την ορολογία της φροντίδας παιδιών νηπιακής ηλικίας. Η αγωγή και η φροντίδα των παιδιών δεν αφορά μόνο την παροχή στο παιδί ασφαλούς περιβάλλοντος, αλλά και την αγωγή και τη φροντίδα που χρειάζεται ένα παιδί προκειμένου να ανατραφεί σωστά, να αναπτύξει τις ταλέντα του λαμβάνοντας όλη την αναγκαία συναισθηματική, φυσική, κοινωνική και εκπαιδευτική υποστήριξη. Η αγωγή και η φροντίδα παιδιών νηπιακής ηλικίας συνίσταται σε ένα ευρύ σύνολο υπηρεσιών για τα νεογνά έως και τα παιδιά προσχολικής ηλικίας. Η

εξωσχολική φροντίδα περιλαμβάνει όλες εκείνες τις υπηρεσίες που παρέχονται στα παιδιά μετά τις ώρες του σχολείου, δηλαδή τα απογεύματα, τα σαββατοκύριακα και τις σχολικές αργίες και διακοπές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει και υποστηρίζει τις προσπάθειες που καταβάλλει η Επιτροπή και τα κράτη μέλη να αναπτύξουν και να ενισχύσουν την ποιοτική, οικονομικά προσιτή και ανοικτή σε όλους φροντίδα των παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της προσχολικής αγωγής και των εγκαταστάσεων φροντίδας. Παράλληλα, θα πρέπει να ληφθούν αρκετά μέτρα έτσι ώστε να αναβαθμιστούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες σε όλα τα παιδιά.

1.2 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία μιας σφαιρικής και διεξοδικής προσέγγισης του θέματος της φροντίδας των παιδιών για την πληρέστερη κατανόηση των αλληλένδετων διαδικασιών και τη διασφάλιση της ατομικής, κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης. Τα κράτη μέλη πρέπει να προσφέρουν στα άτομα και στις οικογένειες τη δυνατότητα να επιλέγουν και να αποφασίζουν οι ίδιοι τη μορφή και τη διάρκεια της φροντίδας που θα λάβει το παιδί τους. Σε αυτό το πλαίσιο, οι αρμόδιοι για τη χάραξη πολιτικής φορείς οφείλουν να εξετάσουν τις διαφορετικές ανάγκες, τις συγκρουόμενες αξίες και τα αντικρουόμενα συμφέροντα όσον αφορά τα ακόλουθα θέματα:

- το συμφέρον του παιδιού⁽¹⁾
- τη στήριξη και επιμόρφωση των γονέων, την ανάληψη ευθυνών
- δημογραφικά ζητήματα (συμπεριλαμβανομένου του χαμηλού ποσοστού γεννητικότητας και του ραγδαία αυξανόμενου αριθμού συνταξιούχων)
- τις ανάγκες της αγοράς εργασίας
- την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση
- την ισότητα ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες
- τις διαφορές στην γεωγραφική κατανομή (πόλεις, υπαίθρος, απομακρυσμένες περιοχές),
- το συνδυασμό του επαγγελματικού, του οικογενειακού και του ιδιωτικού βίου
- την ποιοτική, οικονομικά προσιτή και ανοικτή σε όλους αγωγή και φροντίδα των παιδιών
- την ενεργό συμμετοχή στα κοινά
- την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών
- την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

1.3 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις διαφορές που παρουσιάζουν οι εθνικές οικογενειακές πολιτικές και, κατά συνέπεια, οι πολιτικές που ακολουθούνται στο θέμα της φροντίδας των παιδιών. Ωστόσο, οι στόχοι της Βαρκελώνης και τα άλλα σχετικά έγγραφα της ΕΕ οριοθετούν μάλλον γενικότερους στόχους⁽²⁾

1.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να δοθεί έμφαση σε συγκεκριμένες ομάδες παιδιών, με προτεραιότητα στις πιο ευπαθείς ομάδες παιδιών με ειδικές ανάγκες, αναπήρων, παιδιών μεταναστών, από εθνοτικές μειονότητες, κοινωνικά αποκλεισμένων, καθώς και εκείνων που ζουν χωρίς τους γονείς τους και για τα οποία η παρεχόμενη φροντίδα είναι ιδιαίτερα σημαντική όσον αφορά την προετοιμασία τους για το σχολείο και την επιτυχή τους φοίτηση σε αυτό. Επίσης, η ΕΟΚΕ ζητά να λάβουν οι γονείς αυτών των παιδιών επιπλέον στήριξη.

(1) Στο πλαίσιο της στρατηγικής της Επιτροπής για την «στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δικαιώματα του παιδιού» που εγκαινιάστηκε στις 04 Ιουλίου 2006 (ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12555.htm>).

(2) Τον Μάρτιο του 2002, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης αναγνώρισε τη σημασία της φροντίδας των παιδιών για την οικονομική ανάπτυξη και την προαγωγή των ίσων ευκαιριών και κάλεσε τα κράτη μέλη «να εξαλείψουν τα αντικίνητρα στη συμμετοχή των γυναικών στην εργασία και να επιδιώξουν, λαμβάνοντας υπόψη τη ζήτηση δυνατοτήτων βρεφονηπιακής μέριμνας και τα εθνικά συστήματα παροχής, έως το 2010 την παροχή βρεφονηπιακής φροντίδας για το 90 % τουλάχιστον των παιδιών μεταξύ της ηλικίας των 3 ετών και της ηλικίας της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης και για το 33 % τουλάχιστον των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών».

1.5 Η ΕΟΚΕ, σύμφωνα με την κοινωνική ατζέντα και τα λοιπά σχετικά έγγραφα πολιτικής, θεωρεί την ποιοτική φροντίδα των παιδιών ευκαιρία να αναβαθμιστεί η ποιότητα ζωής και να βοηθηθούν όλα τα μέλη κάθε οικογένειας να συνδυάσουν τον επαγγελματικό με τον οικογενειακό και τον ιδιωτικό τους βίο, παράλληλα με την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και την αύξηση του οικογενειακού εισοδήματος.

1.6 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την παροχή διαφορετικών τύπων φροντίδας και λοιπών υπηρεσιών για διάφορες ηλικιακές ομάδες παιδιών δηλαδή όχι μόνο για τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, αλλά και με τις εξωσχολικές δραστηριότητες, τις δραστηριότητες αναψυχής και τις άτυπες εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Πρέπει να παρέχονται ποιοτικές και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες για όλα τα παιδιά.

1.7 Ο τομέας της φροντίδας των παιδιών σημειώνει ραγδαία ανάπτυξη. Εντούτοις, ζητήματα όπως η αξιολόγηση και αναγνώριση προσόντων, η ισόρροπη συμμετοχή των δύο φύλων, το κύρος και οι απολαβές των εργαζομένων στις επίσημες αλλά και ανεπίσημες υπηρεσίες φροντίδας των παιδιών χρήζουν περαιτέρω βελτίωσης και ενίσχυσης προκειμένου να υπάρξει ένα πιο πολυσύνθετο σύνολο υπηρεσιών κατ'αντιστοιχία προς τις ποικίλες ανάγκες. Ενώ σκοπός είναι η διασφάλιση φροντίδας και αγωγής για όλα τα παιδιά, θα δεν θα πρέπει να λησμονούμε ότι, παράλληλα, απαιτείται μια ευέλικτη, βιώσιμη και προσεκτική προσέγγιση στην παροχή ευρέος φάσματος υπηρεσιών που θα καλύπτει τις ανάγκες και τα δικαιώματα διαφορετικών ομάδων παιδιών.

1.8 Οι ανάγκες των οικογενειών και των παιδιών που ζουν σε μειονεκτικές και απόμακρες περιοχές και περιφέρειες πρέπει να καλυφθούν με αρτιότερο και πιο σύνθετο τρόπο, με τη συμμετοχή των κοινοτήτων και με κρατική στήριξη. Οι διάφορες μορφές υπηρεσιών –ολοκληρωμένες, οικιακές, γονικής στήριξης κ.τ.λ.– μπορούν να ανταποκριθούν στις διαφορετικές ανάγκες των παιδιών και των οικογενειών τους.

1.9 Η ΕΟΚΕ τάσσεται σαφώς υπέρ της αναγνώρισης της ευθύνης των κρατών μελών και της ολοένα αυξανόμενης δέσμευσης των κοινωνικών εταίρων να συμβάλλουν στην παροχή καλύτερων ευκαιριών καθολικής και ευέλικτης φροντίδας και αγωγής σε όλα τα παιδιά• παράλληλα δε καλούνται να συνεισφέρουν με κάθε δυνατό τρόπο στη διάδοση και στην αξιοποίηση αυτών των ευκαιριών. Οι εργοδότες μπορούν οι ίδιοι να παράσχουν υπηρεσίες φροντίδας των παιδιών ή να προσφέρουν οικονομική ενίσχυση. Επίσης, οι διάφοροι οργανισμοί και οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών μπορούν να ευαισθητοποιήσουν τους απανταχού φορείς, καθώς και να ενισχύσουν την εξελισσόμενη διαδικασία εκτίμησης και αξιολόγησης. Τα κράτη μέλη έχουν, εξάλλου, τη δυνατότητα να εισαγάγουν φορολογικά κίνητρα για τους εργοδότες, προκειμένου οι τελευταίοι να μεριμνήσουν για την παροχή αγωγής και υπηρεσιών φροντίδας στα παιδιά.

1.10 Σύμφωνα με τις κοινές αρχές και τη σφαιρική προσέγγιση της ευελιξίας με ασφάλεια, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα των δυσκολιών και των αναγκών που χαρακτηρίζουν το έργο της φροντίδας και της εκπαίδευσης παιδιών κάτω των 3 ετών και σχολικής ηλικίας. Έχοντας ήδη αποτελέσει αντικείμενο διαπραγματεύσεων από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, η χρήση του ελαστικού ωραρίου για τους γονείς αποτελεί αποδεδειγμένα ένα χρήσιμο μέτρο στη συγκεκριμένη περίπτωση.

1.11 Καθοριστικός επίσης είναι ο ρόλος των κοινωνικών εταιρών στη στήριξη του έργου των κρατών μελών να εφαρμόσουν τις πολιτικές αγωγής και φροντίδας των παιδιών ακολουθώντας σφαιρική προσέγγιση.

2. Ιστορικό

2.1 Η σύσταση του Συμβουλίου 92/241/ΕΟΚ για τη φύλαξη των παιδιών, η οποία προτείνει ορισμένα ποιοτικά κριτήρια για τις υπηρεσίες φροντίδας των παιδιών το 1992, έχει ήδη καταδείξει τη σημασία της φροντίδας των παιδιών. Ωστόσο, έκτοτε, τόσο το φάσμα όσο και ο προσανατολισμός της φροντίδας των παιδιών έχουν διαφοροποιηθεί σε μεγάλο βαθμό. Το 1996, το Δίκτυο για τη φροντίδα παιδιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επικεντρώθηκε στους στόχους που αφορούν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στα παιδιά νηπιακής ηλικίας και όχι στον αριθμό ή στην αναλογία των παιδιών που δέχονται οι εγκαταστάσεις αγωγής και φροντίδας.

2.2 Στην ΕΕ των 25 ⁽³⁾, ο αριθμός των παιδιών κάτω της ηλικίας υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης εκτιμάτο στα 30 εκατομμύρια. Επί αυτού του συνόλου, σε λιγότερο από το 25 % των παιδιών κάτω των 3 ετών παρέχονταν επίσημες υπηρεσίες φροντίδας, ενώ για τα παιδιά ηλικίας από 3 ετών μέχρι την ηλικία έναρξης της σχολικής φοίτησης, το αντίστοιχο ποσοστό ξεπερνούσε το 80 %. Σημειώθηκαν δύο βασικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, αναλόγως με τις εκάστοτε εθνικές πολιτικές, τα συστήματα χορήγησης άδειας μητρότητας και γονικής άδειας, τα ήθη και τα έθιμα. Παρατηρήθηκαν επίσης σημαντικές αποκλίσεις ως προς τη μορφή και την ποιότητα των υπηρεσιών φροντίδας, καθώς και τον χρόνο και τις ημέρες φύλαξης των παιδιών.

2.3 Οι υπηρεσίες φροντίδας και αγωγής παιδιών νηπιακής ηλικίας βρίσκονται σε διαφορετικά στάδια ανάπτυξης στα κράτη μέλη της ΕΕ και εξακολουθούν να αποτελούν μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες αγορές στον κλάδο της παροχής φροντίδας στην Ευρώπη. Τούτο οφείλεται εν μέρει στους στόχους της Βαρκελώνης, ωστόσο απαιτείται ακόμα μεγαλύτερη προσπάθεια προκειμένου να διασφαλιστεί η δυνατότητα πρόσβασης όλων των παιδιών στις διάφορες μορφές παροχής φροντίδας, με γνώμονα τις διαφορετικές καταβολές και ανάγκες του κάθε παιδιού και οικογένειας.

2.4 Η σημασία της παροχής ποιοτικών υπηρεσιών φροντίδας ως ουσιαστικού στοιχείου στην προσπάθεια να επιτευχθεί η ισότητα των δύο φύλων και η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας έχει αναδειχθεί από την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και έχει συμπεριληφθεί στους στόχους της Βαρκελώνης του 2002. Αποτυπώνεται δε και στη στρατηγική της Λισσαβώνας του 2000 και του 2008. Στην έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την υλοποίηση των στόχων της Βαρκελώνης όσον αφορά τις υπηρεσίες φροντίδας για παιδιά προσχολικής ηλικίας, αναλύονται τα επιτεύγματα και οι λοιπές υποχρεώσεις στον συγκεκριμένο κλάδο. Τα κράτη μέλη καλούνται να «εξαλείψουν τα αντικίνητρα στη συμμετοχή των γυναικών στην εργασία [...], λαμβάνοντας υπόψη τη ζήτηση δυνατοτήτων βρεφονηπιακής μέριμνας και τα εθνικά συστήματα παροχής, έως το 2010 την παροχή βρεφονηπιακής φροντίδας για το 90 % τουλάχιστον των παιδιών μεταξύ της ηλικίας των 3 ετών και της ηλικίας της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης και για το 33 %

τουλάχιστον των παιδιών ηλικίας κάτω των τριών ετών». ⁽⁴⁾ Σε ορισμένα δε κράτη, απαιτείται μεγαλύτερη προσπάθεια για την επιτυχή εφαρμογή των αναγκαίων αυτών μέτρων.

2.5 Η ανακοίνωση της Επιτροπής για τις δημογραφικές μεταβολές περιλαμβάνει τους παράγοντες που οδηγούν στη γήρανση του ευρωπαϊκού πληθυσμού: χαμηλός δείκτης γονιμότητας –με αποτέλεσμα τη μείωση του εργατικού δυναμικού– και μεγαλύτερες πιέσεις για κρατικές δαπάνες ⁽⁵⁾ Τον Μάρτιο του 2006, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επεσήμανε την ανάγκη καλύτερης ισορροπίας μεταξύ του επαγγελματικού και του ιδιωτικού βίου, με σκοπό την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης, ευημερίας και ανταγωνιστικότητας, και ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Ισότητα των Φύλων ⁽⁶⁾. Στη δεύτερη ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα την προώθηση της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών, θίγεται το ζήτημα των δημογραφικών και κοινωνικών μεταβολών, καθώς και των ενδεχόμενων δυσκολιών χρηματοδότησης και παροχής αγαθών και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων αυτών της φροντίδας των παιδιών ⁽⁷⁾

2.6 Οι πολίτες και οι εκπρόσωποι της κοινωνίας πολιτών με τους οποίους διαβουλευτήκε η Επιτροπή εξέφρασαν την ανησυχία τους για το γεγονός ότι η ύπαρξη ενός παιδιού επηρεάζει περισσότερο τις επαγγελματικές προοπτικές των γυναικών απ' ό,τι των ανδρών –το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών με προστατευόμενα τέκνα ανέρχεται μόλις στο 65 % έναντι 91,7 % για τους άνδρες. Οι γυναίκες βρίσκονται αντιμέτωπες με τις συνέπειες των στερεοτυπικών ιδεών σχετικά με τις οικιακές τους ευθύνες και την εργασιακή ικανότητά τους ⁽⁸⁾. Αυτό μπορεί να έχει ως συνέπεια τη μείωση του αριθμού των γυναικών που επιστρέφουν στην αγορά εργασίας μετά την απόκτηση τέκνου.

2.7 Η παιδική φτώχεια στην Ευρώπη ⁽⁹⁾ και ο στόχος της εφαρμογής των διατάξεων της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού ανά την ΕΕ ⁽¹⁰⁾ αποτελούν ζητήματα ζωτικής σημασίας, δεδομένου ότι, όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής, η φτώχεια των γονέων και ο κοινωνικός αποκλεισμός περιορίζουν σοβαρά τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες που προσφέρονται στα παιδιά. Συνεπώς, προβάλλει ως αδήριτη ανάγκη να εξέλθουμε από τον κύκλο της φτώχειας ⁽¹¹⁾

⁽⁴⁾ Υλοποίηση των στόχων της Βαρκελώνης όσον αφορά τις υπηρεσίες φροντίδας για παιδιά προσχολικής ηλικίας, COM(2008) 638 Βρυξέλλες.

⁽⁵⁾ Το δημογραφικό μέλλον της Ευρώπης, μετατροπή μιας πρόκλησης σε ευκαιρία (COM(2006) 571 τελικό).

⁽⁶⁾ Βλ. Παράρτημα II στα συμπεράσματα του Συμβουλίου από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών στις 23 και 24 Μαρτίου 2006 στην εξής ιστοσελίδα:

http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/89013.pdf

⁽⁷⁾ Προώθηση της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών, COM(2007) 244 τελικό

⁽⁸⁾ «Citizen's Summary – Better maternity leave provisions designed to promote reconciliation of family and working life» (Σύνοψη για τους πολίτες – Βελτίωση των διατάξεων για την άδεια μητρότητας με σκοπό την προώθηση του συνδυασμού οικογενειακού και εργασιακού βίου) (ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=611&langId=en)· Κοινή θέση της Κοινωνικής Πλατφόρμας σχετικά με την αναθεώρηση της οδηγίας 96/34/ΕΚ του Συμβουλίου της 3ης Ιουνίου 1996 σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για τη γονική άδεια, Ιανουάριος 2009.

⁽⁹⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή: *Child Poverty and Well-Being in the EU – Current status and way forward* (Φτώχεια και ευημερία των παιδιών στην ΕΕ - Τρέχουσα κατάσταση και προοπτικές), Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2008.

⁽¹⁰⁾ UNCRC (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού).

⁽¹¹⁾ Προς μια στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δικαιώματα του παιδιού (COM(2006) 367 τελικό), Βρυξέλλες, 2006.

⁽³⁾ Η φροντίδα των παιδιών στην ΕΕ το 2006, Eurostat/08/172· η Βουλγαρία και η Ρουμανία έγιναν μέλη της ΕΕ την 1η Ιανουαρίου 2007 και δεν τους είχε προηγουμένως ζητηθεί να συλλέξουν σχετικά στοιχεία.

2.8 Η Επιτροπή είχε συστήσει και διατηρήσει από το 1986 έως το 1996 μια υπερεθνική ομάδα, το Δίκτυο για τη φροντίδα παιδιών, με αντικείμενο ειδικής μελέτης τρία συγκεκριμένα σημεία: τις υπηρεσίες για τα παιδιά, τη γονική άδεια και τον άνδρα ως υπεύθυνο για τη φροντίδα του παιδιού. Οι 40 ποιοτικοί στόχοι που έδωσε το Δίκτυο συνθέτουν το πλαίσιο στο οποίο θα κινηθούν οι μελλοντικές πολιτικές. Αυτό συνεπάγεται την πολιτική δέσμευση της ΕΕ αναφορικά με τις υπηρεσίες φροντίδας των παιδιών και τους επιδιωκόμενους στόχους.

2.9 Πολυάριθμες μελέτες, έγγραφα προσανατολισμού και αναλύσεις έχουν εκπονηθεί με σκοπό να εμβαθύνουμε στις ανάγκες των παιδιών και των οικογενειών, καθώς και στις υφιστάμενες και μελλοντικές διατάξεις⁽¹²⁾ Η αγωγή και η φροντίδα παιδιών νηπιακής ηλικίας έχουν αναλυθεί και εξεταστεί με τη βοήθεια διάφορων προσεγγίσεων, όπως τα έγγραφα που εξέδωσαν τα τελευταία χρόνια η Επιτροπή και οι υπηρεσίες της. Όλες αυτές οι προσεγγίσεις περιλαμβάνουν τη σχετική με τα δικαιώματα των παιδιών προσέγγιση⁽¹³⁾, τα εκπαιδευτικά ζητήματα⁽¹⁴⁾, την τρέχουσα κατάσταση και το μέλλον της φροντίδας στην ΕΕ⁽¹⁵⁾, το συμπόσιο με θέμα την ανάγκη βελτίωσης της φροντίδας και αγωγής παιδιών νηπιακής ηλικίας⁽¹⁶⁾, τον παράγοντα της κοινωνικής πολιτικής για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού για τις ευπαθέστερες ομάδες παιδιών και, τέλος, τις αξιολογήσεις των σχετικών ερευνών και σχεδίων⁽¹⁷⁾

(12) *Starting Strong* (Δυνατή αρχή), ΟΟΣΑ, 2001 / *Childcare services in Europe* (Υπηρεσίες φροντίδας των παιδιών στην Ευρώπη), Foundation Findings, 2009 / *Families and childcare services* (Οικογένειες και υπηρεσίες φροντίδας των παιδιών), Eurofound, 2009 / *Early Childhood Education and Care key lessons from research and policy makers* (Αγωγή και φροντίδα παιδιών νηπιακής ηλικίας και βασικά μαθήματα για τη φροντίδα των παιδιών από τους αναλυτές και τους αρμόδιους χάραξης πολιτικής), NESSE, 2009 / *The Provision of childcare services, Comparative review of 30 European countries* (Η παροχή υπηρεσιών φροντίδας των παιδιών - Συγκριτική σύνοψη 30 ευρωπαϊκών κρατών), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2009 / *Child Poverty and well being in the EU* (Φτώχεια και την ευημερία των παιδιών στην ΕΕ), Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2008 / *Changing Childhood in a Changing Europe* (Μεταλλασσόμενη παιδική ηλικία σε μια μεταλλασσόμενη Ευρώπη), ΕΚΦ, 2009 / *Babies and Bosses* (Μωρά και αφεντικά), ΟΟΣΑ, 2007 / *Education Today, the OECD perspective* (Εκπαίδευση σήμερα - Η προοπτική του ΟΟΣΑ), 2009 / *Tackling Social and Cultural Inequalities through Early Childhood Education and Care in Europe* (Η αντιμετώπιση των κοινωνικών και πολιτισμικών ανισοτήτων μέσω της αγωγής και της φροντίδας παιδιών νηπιακής ηλικίας στην Ευρώπη), Eurydice, 2009 / *Out of school care services for school aged children* (Εξωσχολικές υπηρεσίες φροντίδας παιδιών σχολικής ηλικίας), Eurofound, 2007 / *Employment developments in childcare services for school-aged children* (Επαγγελματικές εξελίξεις στις υπηρεσίες φροντίδας παιδιών σχολικής ηλικίας), Ευρωπαϊκό ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, 2006 / *The Childcare Transition*, έκδοση της UNICEF Δελτίο αριθ. 8, Φλωρεντία, 2008 / συμπόσιο με τίτλο: *Early Matters*, Βρυξέλλες, 2008.

(13) Προς μια στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δικαιώματα του παιδιού, 2006

(14) Ανακοίνωση της Επιτροπής «Αποδοτικότητα και ισότητα στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης», COM (2006) 481 τελικό.

(15) *Childcare services in the EU- what future?* (Το μέλλον των υπηρεσιών φροντίδας των παιδιών), Eurofound

(16) *Early matters*, συμπόσιο της επιτροπής ECEC (Φροντίδα και αγωγή παιδιών νηπιακής ηλικίας) του ΟΟΣΑ, Οκτώβριος 2008, Βρυξέλλες

(17) *Tackling social and cultural inequalities through early childhood education and care in Europe*, (Η αντιμετώπιση των κοινωνικών και πολιτισμικών ανισοτήτων μέσω της αγωγής και της φροντίδας παιδιών νηπιακής ηλικίας στην Ευρώπη) Eurydice, 2009, *Early Childhood education and care - key lessons for policy makers* (Αγωγή και φροντίδα παιδιών νηπιακής ηλικίας και βασικά μαθήματα για τη φροντίδα των παιδιών από τους αναλυτές και τους αρμόδιους χάραξης πολιτικής), NESSE, 2009.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Στην ανακοίνωσή της του 2006⁽¹⁸⁾, η Επιτροπή ανέφερε ότι τα δικαιώματα των παιδιών αποτελούν προτεραιότητα για την ΕΕ και ότι τα κράτη μέλη δεσμεύονται να εφαρμόζουν τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τα προαιρετικά πρωτόκολλα της, καθώς και τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας. Τον Μάρτιο του 2006, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε από τα κράτη μέλη «να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την ταχεία και σημαντική μείωση της παιδικής φτώχειας και για την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από την κοινωνική τους προέλευση»⁽¹⁹⁾. Με γνώμονα το παρόν θέμα, τούτο σημαίνει ότι πρέπει να παρέχεται σε όλα τα παιδιά η δυνατότητα κατάλληλης βρεφονηπιακής και εξωσχολικής αγωγής και φροντίδας βάσει των αναγκών τους να ανατραφούν σωστά, καθώς και των εκάστοτε οικογενειακών συνθηκών. Επιπλέον, πρέπει να έχουν πρόσβαση σε ευέλικτη, ποιοτική, οικονομικά προσιτή και ανοικτή σε όλους αγωγή και φροντίδα τουλάχιστον μέχρι την ηλικία των 14 ετών.

3.2 Η ανάπτυξη των υπηρεσιών φροντίδας των παιδιών αφήνει στους γονείς μεγαλύτερα περιθώρια να συνδυάσουν τον επαγγελματικό με τον ιδιωτικό και τον οικογενειακό τους βίο. Τούτο ισχύει ιδίως για τις γυναίκες, οι οποίες, όταν αντιμετωπίζουν ανεπαρκείς επιλογές φροντίδας των παιδιών, εγκαταλείπουν την προσπάθεια, αδυνατούν να βρουν εργασία ή να ωφεληθούν μέσω της κατάλληλης προσαρμογής της εργασίας τους στις ανάγκες τους, συχνότερα απ' ό,τι οι άνδρες. Συνέπεια αυτού είναι να μην αξιοποιούν στο έπακρο τις δυνατότητές τους και να μην καταφέρνουν να προστατεύσουν την οικογένειά τους από το φάσμα της φτώχειας. Εξάλλου, τα παραπάνω συνδέονται άμεσα με τις δημογραφικές μεταβολές, δεδομένου ότι η αδυναμία συμβίβασης των επαγγελματικών με τις οικογενειακές υποχρεώσεις οδηγεί σε μείωση των ποσοστών γεννήσεων.

3.3 Η Ευρώπη διαθέτει ένα νομικό πλαίσιο το οποίο απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω φύλου μέσω μιας σειράς νομοθετικών μέτρων. Εντούτοις, συχνά οι γυναίκες ελαττώνουν τις ώρες εργασίας τους ή ζητούν μεγαλύτερες άδειες προκειμένου να ασχοληθούν με τη φροντίδα των παιδιών τους. Αποτέλεσμα αυτού είναι να εισπράττουν μικρότερο μισθό και σύνταξη και να οδηγούνται σε καθεστώς φτώχειας στην εργασία, κυρίως στις περιπτώσεις των μονογονεϊκών ή των πολύτεκνων οικογενειών. Αν και ο περιορισμός του χρόνου εργασίας είναι ζήτημα προσωπικών επιλογών, ενδέχεται να σχετίζεται, μεταξύ άλλων, και με την έλλειψη κατάλληλων υπηρεσιών φροντίδας των παιδιών.

3.4 Οι γονείς πρέπει να διαθέτουν την ευχέρεια να επιλέξουν πότε θα τους χορηγηθεί η γονική άδεια και, ει δυνατόν, να τη συνδυάζουν με τις ενδεδειγμένες επιλογές για τη φύλαξη του παιδιού τους. Ωστόσο, υπό αυτή την έννοια, θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη παράγοντες όπως οι εθνικές πολιτικές και προτεραιότητες, οι ανάγκες των επιχειρήσεων, οι πιέσεις του κοινωνικού συνόλου ή οι ανάγκες των παιδιών. Άρα οι αλλαγές θα πρέπει να επιδεικνύουν την ανάλογη ευαισθησία ώστε να συνοδεύονται από ειδικά μέτρα.

3.5 Ανά την ΕΕ, πάνω από 6 εκατομμύρια γυναίκες ηλικίας από 25 μέχρι 49 ετών δηλώνουν αναγκασμένες να απέχουν από την εργασία τους ή να υποαπασχολούνται εξαιτίας των οικογενειακών τους υποχρεώσεων και για πάνω από το ένα τέταρτο εξ αυτών ο λόγος είναι η έλλειψη ή το υψηλό κόστος των υπηρεσιών φροντίδας των παιδιών⁽²⁰⁾

(18) Προς μια στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δικαιώματα του παιδιού (COM(2006) 367 τελικό).

(19) Βλ. παράγραφο 72 των συμπερασμάτων της Προεδρίας της 23ης και 24ης Μαρτίου 2006 (πρβλ. υποσημείωση 8 ανωτέρω).

(20) *Childcare Services in Europe* (Υπηρεσίες φροντίδας των παιδιών στην Ευρώπη), Foundation Findings, Ευρωπαϊκό ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, Δουβλίνο, 2009, σ. 9, www.eurofound.europa.eu.

3.6 Η πρόσβαση σε ποιοτική, οικονομική και προσιτή φροντίδα και αγωγή παιδιών νηπιακής ηλικίας και σε αντίστοιχα εξωσχολικά προγράμματα, δεν αποτελεί μόνο εγγύηση ότι το παιδί θα βρίσκεται σε ένα αξιοπρεπές περιβάλλον που ενδείκνυται για την ανατροφή του, αλλά επιτρέπει παράλληλα στους γονείς (και πρωτίστως τις γυναίκες) να εργάζονται κανονικά. Οι ποιοτικές υπηρεσίες φύλαξης των παιδιών επιδρούν θετικά στην ποιότητα ζωής και στη μελλοντική εξέλιξη των παιδιών, των γονέων, της οικογένειας και των κοινοτήτων.

3.7 Οι ποικίλοι στόχοι των στρατηγικών της ΕΕ ως προς την εφαρμογή της στρατηγικής της Λισσαβώνας, οι στόχοι της Βαρκελώνης και οι προεκτάσεις τους, αλλά και οι αντίστοιχοι όσον αφορά το δημογραφικό πρόβλημα, την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών, τις ίσες ευκαιρίες ανδρών-γυναικών και την καλύτερη εξισορρόπηση των επαγγελματικών με τις οικογενειακές υποχρεώσεις μπορούν να υλοποιηθούν εν μέρει χάρη στην πρόνοια για τη φροντίδα των παιδιών. Συνεπώς, οι κρατικοί φορείς καλούνται να εντείνουν τις προσπάθειές τους έτσι ώστε να εξασφαλίσουν αυτές τις προϋποθέσεις με γνώμονα το συμφέρον των παιδιών.

3.8 Ο ταχέως αναπτυσσόμενος κλάδος των υπηρεσιών για τη φύλαξη των παιδιών παρέχει έναν ολοένα αυξανόμενο αριθμό θέσεων εργασίας σε άνδρες και γυναίκες ⁽²¹⁾, παράλληλα με την αύξηση των προαπαιτούμενων ως προς την εκπαίδευση, την κατάρτιση, αλλά και την ενίσχυση του κύρους και των απολαβών των εν λόγω επαγγελματιών.

3.9 Πολλά από τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει δέσμες μέτρων για τον καλύτερο συνδυασμό του επαγγελματικού με τον οικογενειακό και τον ιδιωτικό βίο, απηχώντας τις διαφορετικές ανάγκες της εκάστοτε αγοράς εργασίας και την ποικιλομορφία των παραδόσεων και των πολιτισμών στην Ευρώπη. Το ευρύ φάσμα και η ευελιξία των υπηρεσιών φροντίδας των παιδιών και των υπόλοιπων συναφών μέσων εντάσσονται στη γενικότερη λογική του πράγματος. Τα μέσα αυτά περιλαμβάνουν προγράμματα κοινωνικής ένταξης, ελαστική διευθέτηση του εργασιακού καθεστώτος, γονικές και λοιπές μορφές άδειας (με σκοπό τον συνδυασμό του επαγγελματικού με τον οικογενειακό και τον ιδιωτικό βίο), δικαιώματα των παιδιών και –μέσω αυτών– ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των κρατών μελών της ΕΕ.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Η φροντίδα των παιδιών στην ΕΕ συνιστά μια γοργά αναπτυσσόμενη και εξελισσόμενη βιομηχανία με συγκεκριμένες ελάχιστες προδιαγραφές. Οι ανάγκες των παιδιών κατά τα σημαντικά πρώτα χρόνια της ζωής τους, ο παράγοντας της επένδυσης στην παροχή υπηρεσιών όπως η προπαρασκευή για το σχολείο και για την επιτυχία στη μαθητική σταδιοδρομία και μετέπειτα στην ενήλικη ζωή, καθώς και τα ευτυχημένα χρόνια, αποτελούν μια σχετικά νέα έννοια που λειτουργεί ευεργετικά πρωτίστως για το ίδιο το παιδί, αλλά και για την κοινότητα και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο ⁽²²⁾.

4.2 Μέχρι προσφάτως, δινόταν συχνά έμφαση μέσω των κρατικών δαπανών στη φροντίδα των παιδιών ηλικίας από 3 ετών έως την ηλικία έναρξης της σχολικής φοίτησης, προκειμένου να προετοιμαστούν καταλλήλως για το σχολείο. Ωστόσο, οι επενδύσεις στη φροντίδα των παιδιών πρέπει να διοχετευτούν εξίσου τόσο σε μικρότερες ηλικίες, όσο και στους μαθητές μέχρι την ηλικία των 14 ετών. Τούτο σημαίνει

⁽²¹⁾ Ειδικότερα μέσω της προαναφερθείσας στρατηγικής της Λισσαβώνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

⁽²²⁾ P. Reid, D. White: Eurofound, Out of school care services for children living in disadvantaged areas (Εξωσχολικές υπηρεσίες φροντίδας παιδιών που ζουν σε μειονεκτικές περιοχές), Λουξεμβούργο, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2007.

αφενός καλύτερη ημερήσια φροντίδα ενώ οι γονείς εργάζονται, αφετέρου δε προγραμματισμό δραστηριοτήτων, εξωσχολικής φροντίδας, καθώς και δραστηριοτήτων εκπαιδευτικού χαρακτήρα και αναψυχής για όλους. Όλα αυτά αποδεικνύονται ιδιαίτερα χρήσιμα για την προετοιμασία του παιδιού για την ενήλικη ζωή, πέραν της ασφάλους και ευχάριστης αξιοποίησης του χρόνου του.

4.3 Η κοινωνικοποίηση και η ανάπτυξη ενός αξιακού συστήματος αποτελούν ουσιαστικό στοιχείο της ανατροφής στην οικογένεια η οποία συμπληρώνεται από την επίσημη αγωγή και φροντίδα των παιδιών νηπιακής ηλικίας. Υπάρχουν και άλλοι φορείς παροχής ανεπίσημης αγωγής –μη κυβερνητικές οργανώσεις για τα παιδιά και τη νεολαία και κέντρα νεότητας– που συμβάλλουν στην απόκτηση πρακτικών δεξιοτήτων και συμμετέχουν στη διαδικασία της διά βίου μάθησης. Το 70 % των γνώσεων και των δεξιοτήτων μας αποκτώνται μέσω της ανεπίσημης εκπαίδευσης. Γι' αυτό τον λόγο, πρέπει να αναγνωριστούν και να υποστηριχθούν όλες οι πιθανές μορφές εκπαίδευσης.

4.4 Σε ειδικές περιπτώσεις (παιδιά με αναπηρίες, παιδιά μεταναστών, γονείς με κλονισμένη πνευματική υγεία κ.τ.λ.) η φροντίδα των παιδιών μπορεί να παράσχει στα παιδιά τη δυνατότητα να παραμείνουν στο οικογενειακό τους περιβάλλον αντί να απομακρυνθούν από αυτό. Η ύπαρξη διαφορετικών μορφών φροντίδας των παιδιών αποτελεί παράγοντα ζωτικής σημασίας για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, ιδίως για τις μειονεκτικές περιοχές και τις αντίστοιχες ομάδες του πληθυσμού και τα νοικοκυριά, τα οποία –κατά τ' άλλα– διαβιώνουν υπό καλές συνθήκες. Η παροχή φροντίδας των παιδιών αφενός είναι μέρος της απάντησης στα κοινωνικά, οικονομικά ζητήματα και στα προβλήματα υγείας που ταλανίζουν τα εν λόγω μειονεκτούντα νοικοκυριά, αφετέρου προάγει την κοινωνική ένταξη των αποκλεισμένων ομάδων του πληθυσμού.

4.5 Έχοντας υπόψη τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού ⁽²³⁾, η Επιτροπή καλείται να πραγματοποιήσει μια παράλληλη μελέτη αντίκτυπου αναφορικά με τα προτεινόμενα μέτρα για τα παιδιά. Τα παιδιά πρέπει να τυγχάνουν καλής ανατροφής και να διασφαλίζεται η προσωπική τους ευημερία. Η τελευταία, μαζί με την αξία της παιδικής ηλικίας σε αυτό το τόσο σημαντικό στάδιο της ζωής του ατόμου, είναι στοιχεία με μεγάλη βαρύτητα –ωστόσο, πέραν αυτών, τα παιδιά αποτελούν το εργατικό δυναμικό του μέλλοντος και η έλλειψη μέριμνας και στήριξης σε αυτή την πρώιμη φάση της ζωής του ατόμου ενδέχεται να οδηγήσουν σε αποτυχημένη σχολική σταδιοδρομία και, μετέπειτα, ένταξη στην κοινωνία.

4.6 Η παροχή υπηρεσιών φροντίδας των παιδιών συνιστά επαγγελματική προοπτική παραδοσιακά, και ως επί το πλείστον, για τις γυναίκες • ωστόσο, είναι επιθυμητή η ισότητα των δύο φύλων και ο συνδυασμός τους στην απασχόληση, κάτι που θα επιτευχθεί με τη μεγαλύτερη συμμετοχή των ανδρών. Η υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση, η εποπτεία και η ενίσχυση του κύρους των επαγγελματιών μέσω της αύξησης των απολαβών αποτελούν εγγύα για καλύτερες υπηρεσίες και ισόρροπη εκπροσώπηση των δύο φύλων στον κλάδο.

⁽²³⁾ Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία εγκρίθηκε με το ψήφισμα 44/25 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ της 20ής Νοεμβρίου 1989 και τέθηκε σε ισχύ στις 2 Σεπτεμβρίου 1990, σύμφωνα με το άρθρο 49. <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

4.7 Σύμφωνα με τους στόχους της Βαρκελώνης, έως το 2010, τουλάχιστον το 33 % των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών και το 90 % των παιδιών μεταξύ της ηλικίας των 3 ετών και της ηλικίας της υποχρεωτικής σχολικής φοίτησης θα πρέπει να απολαύουν ημερήσιας φύλαξης, ωστόσο καμία ειδική μνεία δεν γίνεται στις διάφορες μορφές φροντίδας των παιδιών. Καθίσταται, λοιπόν, επιτακτικό να συγκροτηθεί ευρωπαϊκή πλατφόρμα που θα τις κατατάξει σε κατηγορίες και θα τις βελτιώσει με κριτήρια την ποιότητα, την ευελιξία, την προσβασιμότητα και το κόστος τους. Ωστόσο, το ερώτημα εξακολουθεί να υφίσταται: τι συμβαίνει με όσα παιδιά δεν μπορούν να λάβουν τη σχετική φροντίδα, παρά το γεγονός ότι την χρειάζονται; Απαιτούνται συνεπώς περαιτέρω έρευνες και κατάλληλα στοιχεία για την επανεξέταση του θέματος και την εξεύρεση των πιθανών απαντήσεων.

4.8 Όσον αφορά την ποιότητα των υπηρεσιών φροντίδας των παιδιών, οι πληροφορίες που διαθέτουμε σχετικά με τις ανεπίσημες οικιακές υπηρεσίες φροντίδας είναι περιορισμένες. Πολλά από τα

άτομα που τις παρέχουν στερούνται των απαραίτητων προσόντων, δεν είναι επισήμως εγγεγραμμένοι και παραμένουν εκτός των αναγνωρισμένων ελεγκτικών συστημάτων. Αυτοί οι εργαζόμενοι δεν εντάσσονται σε καμία επίσημη επαγγελματική ομάδα, με συνέπεια να μην απολαύουν κατάλληλης επαγγελματικής προστασίας. Τα κράτη μέλη και οι τοπικές αρχές πρέπει να δεσμευθούν ότι θα διασφαλίσουν την παροχή κάθε μορφής ποιοτικών φροντίδων. Εξάλλου, οι εν λόγω ανεπίσημες υπηρεσίες φροντίδας θέτουν σε κίνδυνο και τα ίδια τα παιδιά. Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να ζητήσουν τη θέσπιση κανόνων και καθεστώτος διαφάνειας όχι μόνο στον κλάδο της επαγγελματικής φροντίδας των παιδιών, αλλά και στις άλλες μορφές οικιακών και ανεπίσημων υπηρεσιών φροντίδας, ενισχύοντας και απαιτώντας την ύπαρξη επαγγελματικής κατάρτισης και εποπτείας. Επίσης, πρέπει να παρασχεθούν φορολογικά κίνητρα για την κατασκευή ανώτερης ποιότητας εγκαταστάσεων φροντίδας. Δεδομένου του υψηλού αριθμού γυναικών που δραστηριοποιούνται στον κλάδο, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και η αναβάθμιση των προσόντων αναμένεται να συμβάλουν στην ευρύτερη στρατηγική της ΕΕ στον εν λόγω τομέα ⁽²⁴⁾.

Βρυξέλλες, 20ης Ιανουαρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

(24) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 102.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2010/C 339/02)

Εισηγητής: ο κ. BUFFETAUT

Στις 26 Φεβρουαρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να προβεί στην κατάρτιση γνωμοδότησης πρωτοβουλίας με θέμα:

«Η βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Οκτωβρίου 2009 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Stéphane BUFFETAUT.

Κατά την 459^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 20ης Ιανουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 138 ψήφους υπέρ και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι ναι μεν τα 136 000 χλμ. ακτογραμμής της ΕΕ συνιστούν αξιόλογο πλεονέκτημα, αλλά οι πιέσεις που υφίστανται οι εν λόγω ζώνες από δημογραφική, κτηματολογική, αγροτική, οικονομική και τουριστική άποψη ενέχουν κινδύνους για την ελκυστικότητα ή ακόμα και για το ίδιο το μέλλον τους. Μόνο οι πολιτικές που βασίζονται στις αρχές της βιώσιμης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης μπορούν να διασφαλίσουν ευοίωνα μέλλον για τις παράκτιες περιοχές.

1.2 Υπό αυτό το πρίσμα, η ΕΟΚΕ διατυπώνει τις κάτωθι συστάσεις:

1.2.1 Προστασία του περιβάλλοντος

- Εγκαθίδρυση ενός δικτύου διαχειριστών των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών και δημιουργία ενός ευρωπαϊκού οικολογικού σήματος για τις ζώνες αυτές,
- Δημιουργία μιας ευρωπαϊκής βάσης δεδομένων όπου θα καταχωρίζονται όλες οι ορθές νομοθετικές και κανονιστικές πρακτικές των κρατών μελών για την προστασία του φυσικού πλούτου των ακτών,
- Ιδιαίτερη έμφαση στο συχνά παραγνωρισμένο ζήτημα των εκτεταμένων τεχνητών παρεμβάσεων στις ακτές (εξαιρουμένων των έργων που προστατεύουν τη φυσική, ιστορική ή πολιτιστική κληρονομιά και την ίδια την ύπαρξη των πληθυσμών), καθώς και στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου παρατήρησης του αντίκτυπου των παρεμβάσεων στη θάλασσα, το οποίο θα βασίζεται στα εργαστήρια θαλάσσιων ερευνών,
- Σύσταση μιας επιστημονικής και τεχνικής επιτροπής των θαλάσσιων περιοχών με αποστολή την πρόβλεψη, πρόληψη και την παροχή λύσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ανόδου της στάθμης της θάλασσας και, όσον αφορά τις πολιτικές περιφέρειες, της τήξης των αρκτικών πάγων,
- Ενίσχυση της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης του κοινού αναφορικά με το θαλάσσιο περιβάλλον.

1.2.2 Μεταφορές

Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την υποστήριξή της στο πρόγραμμα του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών, η υλοποίηση του οποίου θα αποτελούσε και μέσο ενίσχυσης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Για τη βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών, η ΕΟΚΕ τονίζει το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν τα εξής σχέδια: οι θαλάσσιες αρτηρίες (Βαλτική, τόξο Ατλαντικού, νοτιο-ανατολική Ευρώπη και δυτική Μεσόγειος), ο σιδηροδρομικός άξονας Βαλτικής, καθώς και ο σιδηροδρομικός άξονας διατροπικού διαδρόμου Ιονίου-Αδριατικής. Αυτή η χρήσιμη αύξηση των θαλάσσιων και σιδηροδρομικών μεταφορών θα πρέπει να συνοδεύεται από ορθό έλεγχο της συνεπαγόμενης ρύπανσης.

1.2.3 Προβληματικές παράκτιες οικονομικές δραστηριότητες

Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι πρέπει να διοχετευθούν συνεπώς τα κονδύλια του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας στις παράκτιες ζώνες που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες δυσκολίες προκειμένου να διευκολυνθεί η μεταστροφή τους σε νέες οικονομικές δραστηριότητες.

Εφιστά την προσοχή στις δαπάνες που θα πρέπει να υποστούν τα κράτη μέλη και η ΕΕ κατά την πραγματοποίηση των επενδύσεων και των έργων για τη συγκράτηση της προβλεπόμενης ανόδου της στάθμης της θάλασσας, οι οποίες βέβαια θα επιβαρύνουν σημαντικά τον προϋπολογισμό.

Επισημαίνει ότι λόγω των επιπτώσεων της αλλαγής του κλίματος στις παράκτιες περιοχές ενδέχεται να προκληθεί μετατόπιση του πληθυσμού η οποία θα έχει κοινωνικές συνέπειες και αντίκτυπο στην απασχόληση που καλό θα ήταν να ληφθούν υπόψη εκ των προτέρων.

1.2.4 Ο τουρισμός

Η ΕΟΚΕ συνιστά να διοργανώνεται, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, ευρωπαϊκή διάσκεψη με θέμα τον υπεύθυνο παραθεριστικό τουρισμό. Η διάσκεψη αυτή, που θα μπορούσε να διεξάγεται υπό την αιγίδα της Επιτροπής των Περιφερειών και της ΕΟΚΕ, θα αποτελούσε ευκαιρία για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών ανά την ΕΕ.

Κρίνει επίσης σκόπιμο να καθοριστούν, για το σύνολο της ΕΕ, κριτήρια ποιότητας αναφορικά με το περιβάλλον των παραθαλάσσιων θερέτρων, των λιμένων και των λιμένων αναψυχής.

1.2.5 Κλιματική αλλαγή

Η ΕΟΚΕ προτείνει να τεθεί σε λειτουργία ένα ερευνητικό πρόγραμμα ευρωπαϊκής συνεργασίας με αντικείμενο τους τρόπους προσαρμογής των παράκτιων περιοχών στην άνοδο της στάθμης της θάλασσας. Προτείνει επίσης την συγκρότηση ενός δικτύου αμοιβαίας πληροφόρησης μεταξύ των ερευνητικών κέντρων και τη σύσταση ευρωπαϊκής επιστημονικής και τεχνικής επιτροπής με αποστολή την εξεύρεση συγκεκριμένων λύσεων στο πρόβλημα της ανόδου της στάθμης της θάλασσας.

1.2.6 Ευαισθητοποίηση ως προς το θαλάσσιο περιβάλλον

Η ΕΟΚΕ προτείνει την ανάληψη δράσης με σκοπό την ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα θαλάσσιου περιβάλλοντος και στα διακυβεύματα που αυτό αντιπροσωπεύει για την ευημερία των σύγχρονων και των μελλοντικών γενεών. Αυτές οι δράσεις θα πρέπει να απευθύνονται κυρίως στα σχολεία και στο ευρύ κοινό. Θα μπορούσαν δε να διοργανώνονται κατά την περίοδο διακοπών σε παράκτιες ζώνες.

2. Εισαγωγή

2.1 Τον 21ο αιώνα οι άνθρωποι μετακινούνται προς τη θάλασσα. Πρόκειται για γενικό φαινόμενο και παρατηρείται ότι ορισμένα γιγαντιαία μητροπολιτικά κέντρα όπως η Σαγκάη, το Τόκιο, η Οσάκα και το Χονγκ-Κονγκ εξαπλώνονται στις ακτές του ωκεανού και ιδίως σε αβαθή ύδατα. Οι ειδικοί αναλυτές εκτιμούν ότι αυτή η τάση θα συνεχιστεί σε όλες τις ηπείρους.

2.2 Η ΕΕ δεν αποτελεί εξαίρεση και δεν θα μπορούσε να μείνει αδιάφορη, πόσο μάλλον που διαθέτει μια ακτογραμμή 136 000 χλμ και οι παραθαλάσσιες περιοχές της συνεισφέρουν το 40 % περίπου του ΔΕγγΠ και αντιπροσωπεύουν το 40 % του συνολικού πληθυσμού της.

2.3 Οι παράκτιες ζώνες αποτελούν πηγές οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και τόπους που χαρακτηρίζονται από υψηλή ποιότητα ζωής και κοινωνική ευημερία. Για το λόγο αυτό, οι ακτές συγκεντρώνουν σε περιορισμένο όμως γεωγραφικό χώρο πολυάριθμες δραστηριότητες όπως τουρισμό, αλιεία, γεωργία, λιμένες και αερολιμένες, αναπτυσσόμενες πόλεις, οικονομικές δραστηριότητες, υποδομές μεταφορών, κτλ. Οι δραστηριότητες αυτές συχνά επιβαρύνουν σοβαρά το οικοσύστημα. Στις παράκτιες ζώνες αναπτύσσονται ανθρώπινες δραστηριότητες συχνά αντικρουόμενου χαρακτήρα· τα δε θαλάσσια οικοσυστήματα που βρίσκονται σε αβαθείς παράκτιες ζώνες παρουσιάζουν εξαιρετικά μεγάλη βιοποικιλότητα.

2.4 Οι ανθρώπινες δραστηριότητες συγκεντρώνονται σε παράκτιες ζώνες, οι οποίες εξ' ορισμού είναι περιορισμένες και απειλούνται από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας και τη διάβρωση του εδάφους. Το αποτέλεσμα είναι να απειλείται η ποιότητα ζωής, οι ζώνες φυσικού κάλλους, καθώς και τα χερσαία ή θαλάσσια οικοσυστήματα.

Η ΕΕ δεν θα μπορούσε να μείνει αδιάφορη σε αυτή την κατάσταση και τους οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους που ενέχει.

2.5 Το 2000 η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση σχετικά με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών στην Ευρώπη, την οποία διαδέχθηκε σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς το Συμβούλιο στις 30 Μαΐου 2002 με θέμα την εφαρμογή μίας στρατηγικής ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών στην Ευρώπη. Τον Ιούνιο του 2007, η Επιτροπή παρουσίασε αξιολόγηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η σύσταση είχε μεν ευεργετικά αποτελέσματα, όμως θα ήταν σκόπιμο να δοθεί νέα ώθηση στην εν λόγω στρατηγική.

2.6 Ωστόσο, η δράση της ΕΕ δεν περιορίστηκε σε αυτές τις ενέργειες, καθότι τον Οκτώβριο του 2007 η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση με θέμα «Μια ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση».

2.7 Τέλος, τον Ιούνιο του 2008 εκδόθηκε η οδηγία-πλαίσιο σχετικά με τη «στρατηγική για το θαλάσσιο περιβάλλον». Στο κείμενο της οδηγίας αναφέρεται η δέσμευση κάθε κράτους μέλους να συνεργαστεί με τα υπόλοιπα κράτη μέλη, καθώς και τις γειτονικές τρίτες χώρες για την εκπόνηση στρατηγικών ως προς τα θαλάσσια ύδατα. Σκοπός είναι να ληφθεί μέριμνα για «τη συνεχή προστασία, τη διαφύλαξη και την πρόληψη κάθε υποβάθμισής του εν λόγω περιβάλλοντος» προκειμένου να αποφευχθεί η επιδείνωσή του και «να επιτευχθεί η καλή κατάστασή του» το αργότερο μέχρι το 2021.

2.8 Στο ίδιο πλαίσιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε τον Νοέμβριο του 2008 ειδικό ψήφισμα σχετικά με τις πτυχές περιφερειακής ανάπτυξης του αντικτύπου του τουρισμού στις παράκτιες περιοχές.

2.9 Από τα παραπάνω προκύπτει ότι στα ποικίλα ερωτήματα που τέθηκαν σχετικά με τις παράκτιες ζώνες δόθηκαν απαντήσεις μέσω των διαφόρων κοινοτικών εγγράφων και πρωτοβουλιών, η εφαρμογή των οποίων εναπόκειται στα κράτη μέλη και τις εμπλεκόμενες τοπικές αρχές.

2.10 Σε αυτό θα πρέπει να προστεθεί η επίδραση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής στην κοινωνική και οικονομική ζωή των παράκτιων ζωνών.

2.11 Συνεπώς, κάθε πολιτική βιώσιμης ανάπτυξης των παράκτιων ζωνών πρέπει να συμπεριλαμβάνει συντονισμένες τομεακές πολιτικές (όπως για παράδειγμα η κοινή γεωργική πολιτική) και στρατηγικές που θα είναι συμβατές η μία με την άλλη, εγχείρημα το οποίο κάθε άλλο παρά εύκολο είναι, αν λάβει κανείς υπόψη τα πιθανώς αντικρουόμενα συμφέροντα και βλέψεις τόσο στα παράλια όσο και στη θάλασσα.

2.12 Η πολιτική της ΕΕ στο θέμα των παράκτιων ζωνών συνίσταται, λοιπόν, σε πέντε μέσα:

1) Η ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών στην Ευρώπη είναι κοινοτικό μέσο που στηρίζεται σε σύσταση του Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου (2002), το οποίο ενθαρρύνει τη βιώσιμη ανάπτυξη και προτρέπει τα κράτη μέλη να καταρτίσουν εθνικές στρατηγικές. Εποπτεύει επίσης και ενθαρρύνει την ανταλλαγή ορθών πρακτικών και σχεδίων.

2) Η ολοκληρωμένη πολιτική για τη θάλασσα της ΕΕ είναι πιο συγκεκριμένη και ορίζει τα σημαντικότερα πεδία δράσης:

- ευρωπαϊκός χώρος θαλάσσιων μεταφορών χωρίς σύνορα,
- ευρωπαϊκή στρατηγική για τη θάλασσα έρευνα,

- ολοκληρωμένες θαλάσσιες πολιτικές των κρατών μελών,
 - ευρωπαϊκό δίκτυο θαλάσσιου ελέγχου,
 - οδικός χάρτης για τη χωροταξία του θαλάσσιου χώρου,
 - στρατηγική για τον μετριασμό των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής στις παράκτιες ζώνες,
 - περιορισμός της ρύπανσης που προκαλεί η εμπορική ναυτιλία,
 - πάταξη της παράνομης αλιείας και καταστροφή των αλιευτικών πόρων,
 - ευρωπαϊκό δίκτυο ναυτιλιακών ομίλων,
 - διατάξεις της ευρωπαϊκής εργατικής νομοθεσίας που αφορούν τον τομέα της αλιείας και των θαλάσσιων μεταφορών.
- 3) Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική έχει προφανή επίδραση στην κοινωνική και οικονομική ζωή ορισμένων παράκτιων ζωνών.
- 4) Η οδηγία για τους οικοτόπους (Natura 2000) με εφαρμογή στη ναυτιλία.
- 5) Η οδηγία-πλαίσιο «σχετικά με τη στρατηγική για τη θάλασσα».

2.13 Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι κάθε ακτή αποτελεί μια ξεχωριστή περίπτωση και ότι οι γεωγραφικές και φυσικές ιδιαιτερότητες κάθε ζώνης χρήζουν διαφορετικών πολιτικών, ανάλογα με το κατά πόσο πρόκειται για θάλασσες με μεγάλα ή μικρά βάθη, με ή χωρίς παλίρροια, ακτές με εύκρατο ή πολικό κλίμα, απόκρημνες, χαμηλές, βραχώδεις ή αμμώδεις κτλ. Συνεπώς, αν και είναι δυνατό να τεθούν κοινοί στόχοι, είναι αδύνατο να καθοριστεί ενιαία πολιτική για το σύνολο των ακτών, τουλάχιστον όσον αφορά τον τρόπο εφαρμογής τους.

3. Η διατήρηση του φυσικού χερσαίου και θαλάσσιου περιβάλλοντος

3.1 Οι προκλήσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη των ζωνών αφορούν κυρίως ορισμένα ιδιαίτερα λεπτά ζητήματα:

3.2 Υπό το βάρος των κτηματολογικών πιέσεων, ορισμένα κράτη μέλη ανέλαβαν πρωτοβουλίες με σκοπό τη διατήρηση των παράκτιων εδαφών, όπως το Εθνικό Ταμείο (National Trust) στη Μεγάλη Βρετανία, το Ίδρυμα για τις Ακτές στη Γαλλία (Conservatoire du littoral) ή η δημιουργία φυσικών πάρκων που περιλαμβάνουν παράκτιες ζώνες. Θα ήταν σκόπιμο να επεκταθούν οι πρωτοβουλίες αυτές, οι οποίες αποσκοπούν στον έλεγχο των πιο ευπαθών, απειλούμενων ή σημαντικότερων φυσικών εκτάσεων, επιτρέποντας στις δημόσιες αρχές να υποκαταστήσουν τους ιδιοκτήτες τους, όταν αυτό επιβάλλεται από το δημόσιο συμφέρον. Πρόκειται, κατά κάποιο τρόπο, για τη δημιουργία μιας κατηγορίας αγαθών τα οποία ανήκουν στην εθνική κληρονομιά κατ' αναλογία προς τα ιστορικά μνημεία ή τα έργα τέχνης των μουσείων μας.

3.3 Η οδηγία 92/43 ΕΟΚ, γνωστή και ως οδηγία για τους οικοτόπους, την πανίδα και τη χλωρίδα (ή απλούστερα οδηγία για τους οικοτόπους), αφορά τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Στο πλαίσιο αυτής της οδηγίας ορισμένα κράτη μέλη επεξεργάζονται τις ζώνες Natura 2000 μέχρι τη θάλασσα. Ωστόσο, εγείρονται ορισμένα ερωτήματα ως προς την ορθή χρήση αυτού του μέσου προστασίας (ιδίως όσον αφορά τον βαθμό στον οποίο δικαιολογείται η επέκταση των ζωνών προστασίας σε ευρείες παραθαλάσσιες εκτάσεις σε μεγάλα βάθη, χωρίς να είναι ιδιαίτερα γνωστή η βιοποικιλότητά τους και η φύση των φθοροποιών παραγόντων).

3.4 Με γνώμονα την προστασία της παραθαλάσσιας βιοποικιλότητας και τη διατήρηση του παράκτιου αλιευτικού πλούτου, ορισμένα κράτη μέλη ανέπτυξαν δίκτυα προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών. Ο θετικός αντίκτυπος των εν λόγω πρωτοβουλιών θα αυξηθεί εάν συμμετάσχουν στο εγχείρημα όλα τα παράκτια κράτη. Συνεπώς, θα ήταν σκόπιμο να συνενωθούν, να εναρμονιστούν και να ενισχυθούν οι προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές. Προς τούτο, θα ήταν χρήσιμο να συσταθεί ευρωπαϊκό δίκτυο διαχειριστών αυτών των περιοχών και να καθιερωθεί ειδικό ευρωπαϊκό σήμα.

3.5 Η καλπάζουσα ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών, η υπερεκμετάλλευση των παράκτιων αγροτικών εκτάσεων και η άνοδος του επιπέδου του άλατος στον υδροφόρο ορίζοντα κοντά στις ακτές απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή για να διασφαλισθεί η βιώσιμη πρόσβαση των παράκτιων πληθυσμών σε πόσιμο νερό καλής ποιότητας.

4. Η πρόληψη της ρύπανσης και η αντιμετώπισή της

4.1 Πρόκειται για το κλασικό ζήτημα της επεξεργασίας των λυμάτων που απορρίπτονται κατευθείαν στη θάλασσα και της ρύπανσης των ποτάμιων υδάτων και ρευμάτων, χωρίς να παραβλέπεται η ρύπανση των υδάτων των λιμένων, καθώς και η ρύπανση που οφείλεται στις θαλάσσιες μεταφορές.

4.2 Η ευρωπαϊκή νομοθεσία καλύπτει μέρος αυτών των ζητημάτων με την οδηγία-πλαίσιο για τα ύδατα καθώς και τις σχετικές ειδικές οδηγίες. Το 2007 η Επιτροπή επέκρινε την περιορισμένη μεταφορά της σχετικής νομοθεσίας και την ανεπαρκή διεθνή συνεργασία. Παρατηρήθηκαν πολλές καθυστερήσεις στην εφαρμογή αυτής της οδηγίας. Το 2010 τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρουσιάσουν τα σχέδια διαχείρισης των λεκανών απορροής, τα οποία πρέπει να προβλέπουν μέτρα προστασίας αλλά και αποκατάστασης της ποιότητας των υδάτινων όγκων. Προς τούτο, επιβάλλεται συντονισμός των προσαπειρών που σχετίζονται με υδάτινους όγκους κοινούς με μη ευρωπαϊκές χώρες. Πρέπει δε να γίνει σαφής ιεράρχηση των συνεπειών της ρύπανσης των υδάτων διακρίνοντας αφενός τα θιγόμενα μέρη (ο άνθρωπος και η υγεία του, η οικονομία και η ευημερία, τα θαλάσσια είδη) και αφετέρου τον χρόνο που απαιτείται για την αναστροφή ή μη της βλάβης που έχουν υποστεί τα οικοσυστήματα ή τα διάφορα είδη.

4.3 Η οδηγία-πλαίσιο σχετικά με τη «στρατηγική για τη θάλασσα» δίνει σαφή απάντηση στην ανάγκη διατήρησης και αναβάθμισης της ποιότητας των θαλάσσιων υδάτων, καθορίζοντας τις θαλάσσιες περιοχές και υπο-περιοχές και καλώντας τα κράτη μέλη να χαράξουν από κοινού θαλάσσιες στρατηγικές και να θέσουν περιβαλλοντικούς στόχους.

4.4 Το ζήτημα της θαλάσσιας ρύπανσης από τα πλοία θίχτηκε σε διάφορα προγράμματα Erika.

4.5 Μια μορφή ζημίας του περιβάλλοντος που συχνά αγνοείται είναι η μη αναστρέψιμη καταστροφή των πυθμένων σε ρηχά ύδατα (οικότοποι και οικοσύστημα): η ζημία αυτή προκαλείται από τις εκτεταμένες τεχνητές παρεμβάσεις στις ακτές για λόγους που δε σχετίζονται ούτε με την ασφάλεια των πληθυσμών, ούτε με την προστασία της κληρονομιάς. Οι τεχνητές παρεμβάσεις στην ευρωπαϊκή ακτογραμμή μέσω της αύξησης των κατασκευών στη θάλασσα (λιμένες αναψυχής, εμπορικοί λιμένες, λοιπά έργα και, μακροπρόθεσμα, ποικίλα αναχωματικά έργα για την προστασία των ακτών από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας) πρέπει να προβληματίσουν το σύνολο της ΕΕ (όπως το παρατηρητήριο MEDAM που ασχολείται με το σύνολο των κατασκευαστικών παρεμβάσεων στις γαλλικές ακτές της Μεσογείου⁽¹⁾). Οι εκτεταμένες τεχνητές παρεμβάσεις στις ακτές αντίκεινται στη βιώσιμη ανάπτυξη, ενώ η διατήρηση της φυσικής όψης των ακτών και των πυθμένων στα αβαθή μέρη πρέπει να αποτελεί αναγκαίο ουσιαστικό προβληματισμό. Έχει αρχίσει να παρατηρείται κάποια ευαισθητοποίηση στην ΕΕ. Στην περιοχή της Καμάργκ, στη Γαλλία, για παράδειγμα, η αντιμετώπιση της ανόδου της στάθμης των υδάτων γίνεται αφήνοντας τη θάλασσα να καλύψει εκ νέου τα σημεία από όπου είχε αποτραβηχτεί. Στην Ιταλία, στην περιοχή της Μαρέμα (ακτές Τοσκάνης) έχει ξεκινήσει ένα εγχείρημα με στόχο τον περιορισμό των λιμένων αναψυχής, αφενός με την κατασκευή εγκαταστάσεων για τη φύλαξη των πλοίων στην ξηρά τους χειμερινούς μήνες, και αφετέρου με την ορθή διάθεση των θύσεων ελλιμενισμού.

5. Οι μεταφορές στις παράκτιες ζώνες

5.1 Τα παράκτια οδικά δίκτυα είναι συχνά ιδιαίτερα βεβαρημένα. Η κατάσταση αυτή προκαλεί οδικά ατυχήματα, αυξημένες εκπομπές CO₂ και λοιπών ρυπογόνων, καθώς και οικονομικές απώλειες. Εδώ και πολύ καιρό, η ΕΕ επιδιώκει τη διοχέτευση μέρους αυτών των οδικών μετακινήσεων στις σιδηροδρομικές μεταφορές ή τις θαλάσσιες αρτηρίες χωρίς, ωστόσο, απτά αποτελέσματα. Ως προς τούτο, αξίζει να παρατηρηθούν τα εξής:

- τα κινήματα προστασίας της φύσης και του περιβάλλοντος είναι ασύνδετα και πολύ συχνά αντιτίθενται στην κατασκευή υποδομών για τον περιορισμό των οδικών μετακινήσεων μέσω της ανάπτυξης εναλλακτικών μέσων (ενδεικτικά αναφέρονται οι περιπτώσεις του κλεισίματος του σιδηροδρομικού άξονα Λυών-Τορίνο που χρησιμοποιείται για τις συνδυασμένες οδικές - σιδηροδρομικές μεταφορές, η κατ' αρχήν αντίθεση σε κάθε επέκταση λιμένα -π.χ. στη Χάβρη το 2000 ή στο Ρότερνταμ- η αντίθεση στην υλοποίηση της διάνοιξης καναλιού που θα συνδέει τον Ρήνο με τον Ροδανό κ.τ.λ.)·
- η εφαρμογή της πολιτικής ανάπτυξης των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών στην ΕΕ συναντά πολλά εμπόδια, παρά τις πρόσφατες πρωτοβουλίες της Επιτροπής (ανακοίνωση του 2007 με τίτλο «Προς σιδηροδρομικό δίκτυο εμπορευματικής προτεραιότητας» ή κανονισμός του 2009 σχετικά με το «ευρωπαϊκό σιδηροδρομικό δίκτυο για ανταγωνιστικές εμπορευματικές μεταφορές»), τα οποία σχετίζονται τόσο με την επικρατούσα νοοτροπία (ιδίως όσον αφορά την προτεραιότητα που δίνεται παραδοσιακά στα επιβατικά τρένα) όσο και με την αναμφίβολη έλλειψη εμπορικού πνεύματος.

5.2 Παρά τις δυσκολίες, μόνο χάρη στη μετατόπιση μέρους των οδικών μετακινήσεων στις αντίστοιχες σιδηροδρομικές ή τις θαλάσσιες μπορούν να αποσυμφορηθούν τα παράκτια οδικά δίκτυα. Το ερώτημα είναι πώς θα συμβιβασθεί η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και η προστασία του περιβάλλοντος.

6. Προς έναν βιώσιμο παραθαλάσσιο τουρισμό

6.1 Ο τουρισμός πολλές φορές προβάλλεται ως η λύση για τις παράκτιες ζώνες. Ωστόσο, η τουριστική περίοδος είναι συχνά αρκετά περιορισμένη ώστε να αποτελεί μια πραγματική εναλλακτική λύση στη φθίνουσα οικονομική δραστηριότητα. Ο «θαυματοργός» τουρισμός ενδέχεται να οδηγήσει σε μια υπερεκμετάλλευση του παράκτιου χώρου προκαλώντας ανεπανόρθωτες περιβαλλοντικές καταστροφές, χωρίς να αποτελεί βιώσιμη λύση στις υφιστάμενες οικονομικές δυσχέρειες. Επίσης, η τουριστική υπερεκμετάλλευση μπορεί «να σκοτώσει την κότα με τα χρυσά αυγά» εξαιτίας της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Επιβάλλεται, λοιπόν, να αναπτυχθεί ένας πιο βιώσιμος τουρισμός και, προς αυτή την κατεύθυνση, τόσο οι δημόσιες αρχές όσο και οι ΜΚΟ έχουν ήδη αναλάβει ορισμένες πρωτοβουλίες.

6.2 Στη Γαλλία, ο νόμος του 1986 περί χωροταξίας, προστασίας και αναβάθμισης των ακτών ψηφίστηκε ως αντίδραση στη λεγόμενη «τοιμενοποίηση» των ακτών. Στόχος του είναι η διατήρηση της βιολογικής και οικολογικής ισορροπίας, η προστασία του τοπίου, αλλά και η συνέχιση και ενίσχυση των οικονομικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη θάλασσα και τις ακτές (αλιεία, ιχθυοκαλλιέργειες, λιμενικές δραστηριότητες, κ.τ.λ.). Το νομοθέτημα στοχεύει στις παράκτιες κοινότητες και οι βασικότερες διατάξεις του προβλέπουν την υποχρέωση των πολεοδομικών αρχών να προστατεύουν τις τοποθεσίες φυσικού κάλλους, καθώς και την απαγόρευση ανέγερσης οιασδήποτε οικοδομής σε απόσταση μικρότερη των 100 μέτρων από τις ακτές εκτός των αστικών περιοχών. Έχουν περάσει πάνω από είκοσι από τότε που άρχισε να ισχύει ο νόμος και ο απολογισμός είναι μάλλον θετικός. Αν και η ΕΕ δεν είναι αρμόδια σε θέματα πολεοδομίας και χωροταξίας των παραθαλάσσιων περιοχών, θα μπορούσε τουλάχιστον να ενθαρρύνει την ανταλλαγή ορθών νομοθετικών και κανονιστικών πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών.

6.3 Το Ίδρυμα Περιβαλλοντικής Παιδείας στην Ευρώπη (FEE) δημιούργησε το 1985 το οικολογικό σήμα της γαλάζιας σημαίας και, έκτοτε, υφίσταται η ευρωπαϊκή γαλάζια σημαία. Αυτό το οικολογικό σήμα απονέμεται στις παράκτιες τοπικές αρχές και στους λιμένες. Η απονομή του είναι συνάρτηση του βαθμού ικανοποίησης κριτηρίων που αφορούν την περιβαλλοντική παιδεία, την ασφάλεια, την καθαριότητα και τις λοιπές υπηρεσίες που παρέχονται κοντά στην παραλία, τη διαχείριση των αποβλήτων, τη διαχείριση των υδάτων, την ποιότητα των υδάτων κολύμβησης, τα έργα απορρύπανσης κ.τ.λ.. Για τους λιμένες αναψυχής προβλέπονται συγκεκριμένα κριτήρια. Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί μεν προφανώς στην τουριστική ανάπτυξη, παράλληλα όμως έχει και πολλά αδιαμφισβήτητα πλεονεκτήματα.

6.4 Ο οικοτουρισμός ή υπεύθυνος τουρισμός αναπτύσσεται παντού στην Ευρώπη, συχνά υπό την αιγίδα των τοπικών αρχών· χάρη στον αγροτουρισμό, οι αγρότες των παράκτιων ζωνών μπορούν να συμπληρώνουν το εισόδημά τους.

(1) <http://www.medam.org>

7. Η ευρωπαϊκή αλιευτική πολιτική

7.1 Υπεύθυνη για τη διαχείριση του τομέα της αλιείας είναι η Επιτροπή. Η ευρωπαϊκή πολιτική βιώσιμης αλιείας θέτει εν αμφιβόλω οικονομικά μοντέλα του τομέα που έχουν ιδιαίτερα αρνητικές οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Πρέπει να προσεγγίσουμε το ζήτημα της βιώσιμης αλιείας με οδηγό την επαρκέστερη επιστημονική γνώση που είναι η μόνη η οποία επιτρέπει τη μακροπρόθεσμη διαχείριση των αποθεμάτων. Προς τούτο, είναι σκόπιμο να διαχωρισθούν οι ζώνες διεθνούς αλιείας και οι ζώνες χωρικών υδάτων κάθε θαλάσσιας περιοχής, σε συνδυασμό με μία σωστή χρήση των επιχορηγήσεων που θα σέβονται πρωτίστως την αρχή της καλύτερης διαχείρισης των αποθεμάτων.

7.2 Πρέπει επίσης να διαχωριστεί η παραδοσιακή αλιεία από την αλιεία ευρείας κλίμακας. Όσον αφορά την πρώτη, η λειτουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών θα επέτρεπε την καλύτερη διαχείριση των ειδών των παραθαλάσσιων αλιευμάτων διασφαλίζοντας στους μη αλιευτικούς τομείς αυτών των ζωνών αυξημένη πληθυσμιακή πυκνότητα και ισορροπία του αριθμού αρσενικών-θηλυκών κάθε είδους που θα επιτρέπει την ομαλή αναπαραγωγή των γόνων και των νεαρών ιχθύων. Παράλληλα, θα ήταν χρήσιμη η ενθάρρυνση της σύστασης «αλιευτικών φορέων» (όπως υπάρχουν σε ορισμένες χώρες: συνεταιρισμοί, ενώσεις, σύλλογοι, περιφερειακά συμβουλευτικά σώματα...) από εργοδότες αλιείς με τη συμμετοχή επιστημονικών συμβούλων για την καλύτερη διαχείριση των παράκτιων αλιευτικών ζωνών που θα καλύπτουν φάσμα διαφορετικό από εκείνο των ήδη υφιστάμενων ζωνών διαχείρισης (γύρω από ένα λιμένα, στις ακτές μιας κοινότητας ή άλλης διοικητικής ή ιστορικής οντότητας) για την επίτευξη οικολογικά ομοιογενών εκτάσεων. Θα μπορούσε να εξετασθεί η δικτύωση αυτών των «αλιευτικών οργανώσεων» προκειμένου να ενθαρρυνθεί η ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών.

7.3 Πρέπει επίσης να εξετασθεί το ζήτημα της (ερασιτεχνικής) αλιείας αναψυχής, διότι, εφόσον δεν θα έχει φραγμούς (οι ρυθμίσεις της ερασιτεχνικής θαλάσσιας αλιείας δεν είναι ιδιαίτερα περιοριστική στις περισσότερες χώρες) και δεν θα διέπεται από οικονομικούς περιορισμούς (τα μέσα που χρησιμοποιούν ορισμένοι ερασιτέχνες αλιείς δεν συγκρίνονται με την αξία του αλιεύματος), η επέκτασή της θα έχει αρνητικές συνέπειες για ορισμένα είδη.

8. Παράκτιες οικονομικές δραστηριότητες

8.1 Εδώ και αιώνες, αναπτύσσονται σε ολόκληρη την Ευρώπη παράκτιες οικονομικές δραστηριότητες: λιμένες, ναυπηγεία, αλιεία. Αν και η ΕΕ διαθέτει ορισμένους από τους μεγαλύτερους παγκοσμίως λιμένες, οι δραστηριότητες των ναυπηγείων και της αλιείας πλήττονται από μεγάλες διαρθρωτικές δυσκολίες.

8.2 Την επαύριον του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, τα ευρωπαϊκά ναυπηγεία τέθηκαν αντιμέτωπα με τον ανταγωνισμό των ασιατικών. Αυτός ο ανταγωνισμός οδήγησε στην αναδιάρθρωση και στην εξειδίκευση των ευρωπαϊκών ναυπηγείων. Παρόλα αυτά, ορισμένα ναυπηγεία, όπως τα πολωνικά ναυπηγεία του Γκντανσκ, της Γκτίνια και του Στσέτσιν, αντιμετωπίζουν ακόμα αρκετές δυσκολίες. Τούτη η κατάσταση σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι οφείλουν να καταβάλουν έντονη προσπάθεια επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης, και αυτό δεν αφορά μόνο την Πολωνία.

8.3 Επιπροσθέτως, η Ευρώπη κατόρθωσε να αναπτύξει μια από τις πρώτες παγκοσμίως βιομηχανίες αναψυχής. Πριν από την οικονομική κρίση, ο συγκεκριμένος τομέας περιλάμβανε πάνω από 37 000 επιχειρήσεις και απασχολούσε πάνω από 270 000 εργαζόμενους. Η κρίση έπληξε ολοσχερώς τους κλάδους του. Και σε αυτή την περίπτωση, η θέση των εργαζομένων είναι ιδιαίτερα δυσχερής. Η ανάγκη επαγγελματικής επιμόρφωσης και κατάρτισης των εργαζομένων προβάλλει επιτακτική για τον τομέα, όπως άλλωστε και η διατήρηση αυτού του συμβόλου της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

8.4 Όπως προαναφέρθηκε, η απίσχναση των αλιευτικών αποθεμάτων, η απαγόρευση ορισμένων μεθόδων αλιείας στην ΕΕ (αλλά όχι απαραίτητα και στα μη ευρωπαϊκά κράτη) και η υπεραλιευση οδήγησαν στη διαμόρφωση μιας ευρωπαϊκής αλιευτικής πολιτικής που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τον τομέα, ο οποίος επίσης χρήζει μιας πολιτικής επαγγελματικής ανακατάταξης και κατάρτισης.

8.5 Η υδατοκαλλιέργεια είναι μια νέα δραστηριότητα που καλύπτει την αυξανόμενη καταναλωτική ζήτηση αλιευτικών ειδών. Δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται ότι πρόκειται για ένα εντελώς διαφορετικό από την αλιεία επάγγελμα που μοιάζει με την κτηνοτροφία. Επιπλέον, αυτή η δραστηριότητα απαιτεί τη λήψη υγειονομικών και περιβαλλοντικών μέτρων.

8.6 Η βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών απαιτεί τη διατήρηση των δραστηριοτήτων που συνδέονται με αυτή τη γεωγραφική διάσταση. Η διατήρηση της γεωργίας που σέβεται το παράκτιο περιβάλλον είναι σκόπιμη όπου η μορφολογία το επιτρέπει. Ωστόσο, ο τουρισμός δεν είναι η απάντηση σε όλα τα προβλήματα επαγγελματικής ανακατάταξης, πολλώ δε μάλλον όταν πολλά σχέδια τουριστικών υποδομών μπορούν να βλάψουν τους εναπομεινάντες χώρους πρασίνου των ακτογραμμών. Η ΕΕ οφείλει να δώσει μεγάλη έμφαση στις οικονομικές και κοινωνικές προεκτάσεις των πολιτικών της σε αυτό το τόσο εύθραυστο και ιδιαίτερο οικονομικό περιβάλλον.

9. Ευαισθητοποίηση ως προς το θαλάσσιο περιβάλλον

9.1 Το 40 % του πληθυσμού στην ΕΕ συγκεντρώνεται στα 136 000 χλμ. της ακτογραμμής της, η οποία προσελκύει επίσης το μεγαλύτερο τμήμα των τουριστών της ηπείρου. Ο κόσμος πρέπει να μάθει περισσότερα για αυτό το τόσο πλούσιο όσο και εύθραυστο, λόγω αυτής της πληθυσμιακής πυκνότητας, περιβάλλον. Ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης για το θαλάσσιο περιβάλλον, το οποίο θα είναι προσαρμοσμένο σε κάθε μορφολογία των ακτών –εστιάζοντας, για παράδειγμα, στις περιοχές και υπο-περιοχές που καθορίζονται από την εφαρμογή της στρατηγικής για το θαλάσσιο περιβάλλον– και το οποίο θα αφορά τουλάχιστον τις πέντε θάλασσες ή ωκεανούς που βρέχουν την ΕΕ (Βαλτική, Βόρεια Θάλασσα, Ατλαντικός, Μεσόγειος και Μαύρη Θάλασσα), θα επέτρεπε την καλύτερη κατανόηση και αιτιολόγηση της αναγκαιότητας των μέτρων για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος με σκοπό την καταπολέμηση της ρύπανσης, της υπεραλιευσης ή της υποβάθμισης των ακτών λόγω των τεχνητών κατασκευών. Έχει συνεπώς ζωτική σημασία η ενθάρρυνση της καλύτερης ενημέρωσης στα σχολεία και στους οργανισμούς που είναι επιφορτισμένοι με τη διαχείριση των ακτών.

10. Παγκόσμια κλιματική αλλαγή και άνοδος της στάθμης των υδάτων

10.1 Η υπερθέρμανση του πλανήτη θα προκαλέσει γενική άνοδο της στάθμης των θαλασσών και παράλληλα την αύξηση της συχνότητας εξαιρετικών βίαιων κλιματικών φαινομένων (καταιγίδες, ανεμοστρόβιλοι, τυφώνες...). Αυτό θα έχει ως συνέπεια – ήδη αισθητή σε ορισμένες χώρες – τη διάβρωση των ακτών, την εξαφάνιση παραλιών και την ενίσχυση των αναχωματικών κατασκευών στις ακτές. Το πρόβλημα αναμένεται να απασχολήσει με πολύ διαφορετικό τρόπο κάθε ευρωπαϊκή χώρα ή περιοχή και σχεδόν το σύνολο των παράκτιων αστικών περιοχών, πρωτίστως δε τις λιμενικές και τουριστικές υποδομές. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη ξεκινήσει ορισμένα σχέδια μεγάλης εμβέλειας, όπως το σχέδιο «Delta» στην Ολλανδία –η απόφαση για το οποίο ελήφθη μετά από τις καταστροφικές πλημμύρες

του 1953 ή επίσης η επιχείρηση «Μωϋσής» στην Ιταλία για τη σωτηρία της Βενετίας. Η ΕΕ πρέπει να χαράξει προσανατολισμούς για την καλύτερη αντιμετώπιση προδιαγραφόμενων και μη αναστρέψιμων αλλαγών, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις οικονομικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις.

10.2 Για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των συνεπειών της, η ΕΕ δεν πρέπει να περιοριστεί στα προληπτικά μέτρα, αλλά να εκπονήσει και ένα μεγάλο ερευνητικό και αναπτυξιακό πρόγραμμα μαζί με τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της αρχής της συνεργασίας και της από κοινού χρήσης των αποτελεσμάτων των μελετών των ερευνητικών κέντρων. Μια πρωτοβουλία αυτού του είδους θα καταδείκνυε τη χρησιμότητα και την ανάγκη στενής ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα.

Βρυξέλλες, 20 Ιανουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

459η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 20ΗΣ ΚΑΙ 21ΗΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2010

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους κοινούς κανόνες κατανομής των χρονοθυρίδων (slots) στους κοινοτικούς αερολιμένες

COM(2009) 634 τελικό – 2009/0176 (COD)

(2010/C 339/03)

Στις 21 Δεκεμβρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 100 (2) της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους κοινούς κανόνες κατανομής των χρονοθυρίδων (slots) στους κοινοτικούς αερολιμένες» (Κωδικοποιημένη έκδοση)

COM (2009) 634 τελικό – 2009/0176 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 459η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 20ής Ιανουαρίου 2010), απεφάσισε, με 185 ψήφους υπέρ και 6 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 20 Ιανουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γεωσκόπησης (GMES) και τις αρχικές του επιχειρήσεις (2011–2013)

COM(2009) 223 τελικό – 2009/0070 (COD)
(2010/C 339/04)

Εισηγητής: ο κ. VAN IERSEL

Στις 30 Ιουνίου 2009 και σύμφωνα με το άρθρο 157 παράγραφος 3 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γεωσκόπησης (GMES) και τις αρχικές του επιχειρήσεις (2011–2013)»

COM(2009) 223 τελικό – 2009/0070 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Ιανουαρίου 2010.

Κατά την 459η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 20ης Ιανουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 184 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 4 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τον κανονισμό που αφορά το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γεωσκόπησης (GMES) και τις αρχικές του επιχειρήσεις και θεωρεί ότι αποτελεί στρατηγικό βήμα, εντός νέου πλαισίου, για την ανάπτυξη μιας ώριμης διαστημικής πολιτικής.

1.2 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι εν προκειμένω ενδέχεται να προκύψουν σημαντικά οφέλη από την υλοποίηση υφιστάμενων πολιτικών της ΕΕ, τον σχεδιασμό νέων πολιτικών, την ενίσχυση έξυπνων και επί παραγγελία υπηρεσιών για την Ευρώπη και πέραν αυτής, καθώς επίσης από την ενίσχυση της θέσης της ΕΕ στις διεθνείς διαπραγματεύσεις.

1.3 Τα οφέλη της κοινωνίας των πολιτών θα είναι όλο και πιο ελκυστικά καθώς οι υπηρεσίες που θα βασίζονται στις πληροφορίες από το διάστημα αφορούν ευρύ φάσμα σημαντικών θεμάτων, όπως η κλιματική αλλαγή, οι επείγουσες ανάγκες, το περιβάλλον και η υγεία, το νερό και η ποιότητα του αέρα (μόλυνση), η γεωργία και η δασοκομία, η εξάντληση των φυσικών πόρων, το διάστημα και ορισμένα θέματα δημόσιας ασφάλειας και άμυνας.

1.4 Η υψηλή ποιότητα είναι απαραίτητη τόσο για τις διαστημικές όσο και για τις επιτόπιες συνιστώσες, των διαδραστικών τους ικανοτήτων και συνεργειών. Οι διαστημικές υπηρεσίες θα συμβάλλουν τα μάλα στις επίγειες, εναέριας και θαλάσσιες υπηρεσίες ⁽¹⁾.

(1) Η συμβολή των διαστημικών υπηρεσιών θα εξασφαλίσει, για παράδειγμα, την ταχύτερη πρόσβαση στις σχετικές πληροφορίες, οπότε θα υπάρχει περισσότερος χρόνος για τη λήψη αποφάσεων και για την προετοιμασία αντιμετρώων. Επιπλέον, θα διευκολύνει την παγκόσμια και περιφερειακή ερμηνεία των γεγονότων και των αφανιδίων δυσλειτουργιών.

1.5 Πρωταρχικός στόχος των διαστημικών υπηρεσιών είναι οι ευρωπαϊκοί οργανισμοί και οι δημόσιες υπηρεσίες στα κράτη μέλη. Οι ιδιωτικοί φορείς θα ωφεληθούν επίσης από αυτές. Το φάσμα των χρηστών υπηρεσιών για τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα θα αυξηθεί όσο θα αναπτύσσεται η αγορά. Ο κατάντη τομέας –κυρίως οι ΜΜΕ – χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και χρηματοδότησης.

1.6 Η διακυβέρνηση έχει πρωταρχική σημασία. Καθοριστικά στοιχεία αποτελούν:

- ο συντονισμός και η συνοχή, που βασίζονται στην αναγνώριση ότι το «διάστημα» είναι μια ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή θεματική, καθώς και η πλήρης δέσμευση όλων των ΓΔ της Επιτροπής και των ευρωπαϊκών οργανισμών που εμπλέκονται στις πολιτικές και τις δραστηριότητες σχετικά με το διάστημα·

- ο συντονισμός μεταξύ Επιτροπής και διαφόρων δημοσίων φορέων στα κράτη μέλη·

- η επιχειρησιακή γνώση της Επιτροπής, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του κατάντη τομέα·

- ικανοποιητικές συνθήκες-πλαίσια για την ενθάρρυνση ιδιωτικών επενδύσεων.

1.7 Από την αποτελεσματική διασύνδεση διαστημικών και επίγειων υποδομών θα προκύψει πλήρης, αξιόπιστη και συνεχής ροή δεδομένων. Η πλήρης και ανοιχτή πρόσβαση στα δεδομένα είναι σημαντική για την αποφυγή στρεβλώσεων και την τόνωση του κατάντη τομέα. Ευαίσθητα δεδομένα, που θα προσδιορίζονται επακριβώς, των κρατών μελών και της Ένωσης πρέπει να προστατεύονται.

1.8 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση την εξασφάλιση κονδυλίου ύψους 150 εκατομμυρίων ευρώ, ως πρώτο βήμα, για την προώθηση των εφαρμογών. Για μια συνολικά θετική απόφαση πρέπει να ρυθμιστούν ζητήματα που εκκρεμούν ακόμη. Η πιθανή ανεπάρκεια των χρηματοδοτικών πόρων, η έναρξη αποστολών «φρουρών Β» επιπροσθέτως των «φρουρών Α» και ο τρόπος κατανομής των κοινοτικών κονδυλίων μεταξύ των ενδιαφερομένων χρειάζονται περαιτέρω διαπραγματεύσεις και διευκρινίσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το σύστημα ανταποκρίνεται με επιτυχία στους στόχους της πολιτικής.

1.9 Οι επικείμενες διαστημικές υπηρεσίες επηρεάζουν ένα ευρύ φάσμα τομέων που ανταποκρίνονται άμεσα στις ανάγκες των πολιτών. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ συνιστά μια στρατηγική επικοινωνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τα μελλοντικά οφέλη της ευρωπαϊκής γεωσκόπησης και να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην εκπαίδευση και την κατάρτιση τεχνικών εμπειρογνομόνων στον εν λόγω τομέα.

1.10 Η ευρωπαϊκή γεωσκόπηση πρέπει να ενταχθεί στη μετά το 2010 στρατηγική της Λισαβώνας.

2. Η ευρωπαϊκή διαστημική πολιτική σημειώνει πρόοδο

2.1 Το εντεινόμενο ενδιαφέρον για το διάστημα απορρέει κυρίως από στρατηγικούς λόγους πολιτικού και οικονομικού χαρακτήρα. Οι κλιματικές αλλαγές, οι περιβαλλοντικοί και διαστημικοί στόχοι, η ασφάλεια των πολιτών, καθώς και η δημιουργία συμπληρωματικής αμυντικής υποδομής καθιστούν άκρως επιθυμητή την εντατικοποίηση των επιχειρησιακών υπηρεσιών στο διάστημα.

2.2 Απαιτείται αυτόνομη ευρωπαϊκή πολιτική διαστήματος και αυτόνομες υπηρεσίες λόγω της αύξησης παγκοσμίως των διαστημικών δραστηριοτήτων ενός συνεχώς αυξανόμενου αριθμού εταίρων και ανταγωνιστών (2).

2.3 Ως συνέχεια της Πράσινης και της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής, που δημοσιεύθηκαν κατά την τελευταία δεκαετία, και της συμφωνίας-πλαίσου μεταξύ του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος και της Επιτροπής το 2003, οι οποίες έτυχαν ευνοϊκής υποδοχής, η ΕΟΚΕ υποστήριξε πλήρως τις πολιτικές που σκιαγραφήθηκαν σε έγγραφο του Κοινού Συμβουλίου Διαστήματος, της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος (ΕΟΔ) τον Απρίλιο και τον Μάιο του 2007 (3). Τον Οκτώβριο του 2009, ο Πρόεδρος Barroso υπογράμμισε τη σπουδαιότητα του διαστήματος για ένα ευρύ φάσμα κοινοτικών πολιτικών (4).

2.4 Το έργο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος υπήρξε για μακρά χρονική περίοδο εντυπωσιακό. Πέραν της έρευνας, τα διαστημικά προγράμματα διευκόλυναν την ανάπτυξη επιχειρησιακών υπηρεσιών σε συνεργασία με ιδιωτικές εταιρίες. Η ΕΟΚΕ κατέληξε

πέρυσι στο συμπέρασμα ότι ο ΕΟΔ εφάρμοσε επιτυχημένη «βιομηχανική πολιτική». Στο νέο πλαίσιο καταμερισμού εργασίας μεταξύ του ΕΟΔ και της Επιτροπής, η τελευταία καθίσταται απόλυτα υπεύθυνη για την επιχειρησιακή φάση των σχεδίων.

2.5 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει την ελπίδα ότι η συμμετοχή της Επιτροπής στη χάραξη πολιτικής και στη χρηματοδότηση θα μπορούσε και θα όφειλε να ενισχύσει τις δραστηριότητες τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα στον τομέα του διαστήματος.

2.6 Παρομοίως, η Επιτροπή προτείνει τη θέσπιση του κανονισμού για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γεωσκόπησης (GMES) και τις αρχικές του επιχειρήσεις (2011-2013) ως απαραίτητο περαιτέρω βήμα για την εκπλήρωση των αξιώσεων για ώριμη ευρωπαϊκή πολιτική διαστήματος.

2.7 Το GMES οδήγησε στην τόνωση του ενδιαφέροντος και στην ενίσχυση του προγραμματισμού από πλευράς των ευρωπαϊκών οργανισμών και του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα σε ολόκληρη την Ευρώπη.

2.8 Με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση των πιθανών ευρείας κλίμακας οφελών του συστήματος γεωσκόπησης, η ΕΟΚΕ εξέφρασε πέρυσι την ικανοποίησή της για την δημιουργία ενός γραφείου του GMES στο πλαίσιο της ΓΔ Επιχειρήσεις που θα αναλάβει τον συντονισμό. Ο συντονισμός αυτός είναι ιδιαίτερα επιθυμητός, δεδομένου ότι αφορά αρκετές ΓΔ και το έβδομο πρόγραμμα πλαίσιο (7ΠΠ).

2.9 Ο εντονότερος συντονισμός σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών, θα είναι εξίσου επωφελής για ολοκληρωμένες προσεγγίσεις και στα κράτη μέλη, όπου συχνά αυτές οι προσεγγίσεις απουσιάζουν. Θα συμβάλει ίσως περισσότερο στη συνειδητοποίηση του προβλήματος και θα βελτιώσει την εικόνα του «διαστήματος», συνδέοντας το διάστημα με ειδικές υπηρεσίες για τους πολίτες.

3. Ο κανονισμός

3.1 Πέραν των τομέων έρευνας και ανάπτυξης του GMES, όπου συμμετέχουν η Επιτροπή, ο ΕΟΔ και τα κράτη μέλη, η Επιτροπή θα επικεντρωθεί σε ζητήματα στα οποία η δράση της κοινότητας θα δημιουργήσει σαφή προστιθέμενη αξία.

3.2 Ο κανονισμός προβλέπει τη δημιουργία επιχειρησιακών υπηρεσιών GMES σε ευρύτερη κλίμακα. Δεδομένου ότι πρόκειται για νέο βήμα σε ένα νέο πλαίσιο, τόσο η εκπόνηση του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένης της επιλογής των προτεραιοτήτων, όσο και η διαχείρισή του έχουν αποτελέσει αντικείμενο εκτενών διαβουλεύσεων μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, των συντονιστών GMES στα κράτη μέλη, των (δυννητικών) χρηστών και της βιομηχανίας.

3.3 Ο κανονισμός για τη γεωσκόπηση παρέχει τη νομική βάση για το πρόγραμμα GMES και τη χρηματοδότηση εκ μέρους της ΕΕ των αρχικών επιχειρήσεων για το διάστημα 2011-2013 με 107 εκατομμύρια ευρώ, από τον προϋπολογισμό της Επιτροπής, ενώ άλλα 43 εκατομμύρια ευρώ θα διατεθούν μέσω του 7ΠΠ, με αποτέλεσμα συνολικό ποσό 150 εκατομμυρίων ευρώ, έως ότου επιτευχθεί συμφωνία για τον πολυετή προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2013-2020 (5).

(2) Στο πλαίσιο αυτό αξίζει να προβληθεί το Παγκόσμιο Δίκτυο Συστημάτων Γεωσκόπησης (GEOSS). Μέσω του προγράμματος γεωσκόπησης (GMES) η Ευρώπη προτίθεται να διαδραματίσει πρωτεύοντα ρόλο στο GEOSS.

(3) ΕΕ C 162 της 25.6.2008, σ. 24.

(4) Εισαγωγική ομιλία του Προέδρου της Επιτροπής, κατά τη διάσκεψη «Οι φιλοδοξίες της Ευρώπης στο διάστημα, νέες ευκαιρίες για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και την κοινωνία των πολιτών», Βρυξέλλες, 15 - 16 Οκτωβρίου 2009.

(5) Τα ποσά αυτά είναι επιπλέον του 1,4 δισ. ευρώ που προβλέπονται από το 7ΠΠ για προγράμματα σχετικά με το διάστημα.

3.4 Προβλέπονται πέντε τομείς δράσης. Κατά την περίοδο 2011-2013 θα δοθεί έμφαση στις υπηρεσίες παρέμβασης σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και παρακολούθησης της ξηράς ⁽⁶⁾.

3.5 Η Επιτροπή θα αναλάβει τη διαχείριση των αρχικών επιχειρήσεων ως μέρους των συνολικών δραστηριοτήτων GMES της ΕΕ, που καλύπτουν επίσης τις ερευνητικές δραστηριότητες της ΕΕ και τις δραστηριότητες των εταιρών του GMES. Το πλαίσιο αυτό διακρίνεται από το επίπεδο τεχνικής εφαρμογής του GMES, το οποίο θα ανατεθεί στον ΕΟΔ.

3.6 Εκτός από μια αποκαλυπτική γενική συμφωνία μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, οι διαβουλεύσεις κατέδειξαν την εντονότερη ανάγκη για αξιόπιστα και ακριβή δεδομένα.

3.6.1 Διάφοροι χρήστες, όπως οι ερευνητικές κοινότητες, οι εθνικές και οι περιφερειακές δημόσιες αρχές και οι υπηρεσίες ασφαλείας έχουν μεγάλη ανάγκη για αξιόπιστα δεδομένα, πολλές δε φορές κατεπειγόντως.

3.6.2 Η εξασφάλιση αξιόπιστων δεδομένων σε συνεχή βάση αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την περαιτέρω ανάπτυξη των αγορών γεωσκόπησης στην Ευρώπη από τον κατάντη τομέα, επιτρέποντας την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. ⁽⁷⁾

3.7 Όσο για την «επικουρικότητα», αξίζει να σημειωθεί ότι η συνολική εκτίμηση καθιστά σαφές ότι οι υπηρεσίες που πρέπει να παρασχεθούν βάσει του παρόντος κανονισμού χρειάζονται την ενοποίηση των συμβολών των διαφόρων κρατών μελών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, επιτρέποντας έτσι τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας και την αποτελεσματική εφαρμογή της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας ⁽⁸⁾.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Συμπληρωματικά με τα υπάρχοντα προγράμματα έρευνας, τις διαθέσιμες υπηρεσίες και ορισμένες επιχειρήσεις, η ΕΟΚΕ εκφράζει την απόλυτη ικανοποίησή της σχετικά με τις αρχικές επιχειρήσεις όπως προβλέπονται από τον κανονισμό για τη γεωσκόπηση, θεωρώντας τις στρατηγικό βήμα προόδου.

4.2 Δρομολογώντας τη GMES, η Επιτροπή και ο ΕΟΔ ξεκίνησαν ένα πρόγραμμα για την επιχειρησιακή χρήση δορυφορικών δεδομένων από τους πολίτες, η οποία, συμπληρωματικά με τις μετεωρολογικές εφαρμογές της, είναι μοναδική στον κόσμο, λόγω της κλίμακας και του βάρους της. Η διαρκής ανάπτυξη και εφαρμογή του GMES θα προσφέρει την ευκαιρία στην ευρωπαϊκή βιομηχανία να αναλάβει πρωταγωνιστικό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο.

4.3 Οι ευρείες διαβουλεύσεις μεταξύ όλων των σχετικών παραγόντων, καθώς και η αξιολόγηση των επιπτώσεων, καταδεικνύουν την ύπαρξη ευρείας συμφωνίας όσον αφορά τους στόχους του προγράμματος και τις μελλοντικές ευκαιρίες. Πολλές ειδικές μελέτες που διεξήχθησαν μετά από σχετικό αίτημα εμφανίζουν παρόμοια οφέλη χάρη στη GMES και αυξανόμενες ευκαιρίες για τους συμμετέχοντες του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα. ⁽⁹⁾

⁽⁶⁾ Βλ. άρθρο 3 του κανονισμού.

⁽⁷⁾ Βλ. άρθρο 8 του κανονισμού.

⁽⁸⁾ Βλ. επίσης άρθρο 4, παράγραφος. 3 του κανονισμού.

⁽⁹⁾ Βλ. μεταξύ άλλων τη μελέτη «Socio-Economic Benefits Analysis of GMES», PriceWaterhouseCooper, Οκτώβριος 2006, τη μελέτη «EU Space Policy and its potential for EU industrial sector competitiveness», μελέτη για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2007, καθώς και τη μελέτη «Study on the competitiveness of the GMES downstream sector», Eco-lys και άλλοι, Νοέμβριος 2008.

4.4 Τα οφέλη από τις επιχειρήσεις που αναμένονται από ένα ευρύ φάσμα δημοσίων και ιδιωτικών παραγόντων και την ΕΟΚΕ, μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- στρατηγικά, το ευρωπαϊκό πρόγραμμα γεωσκόπησης αντανακλά τις αυξανόμενες ευρωπαϊκές και διεθνείς αρμοδιότητες της ΕΕ και τον διαρκή της αντίκτυπο στις ευρωπαϊκές και παγκόσμιες υποθέσεις·
- η έγκαιρη παροχή προσαρμοσμένων πληροφοριών που προέρχονται από το διάστημα θα βοηθήσει την Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες να εφαρμόσουν ακριβέστερα τα υπάρχοντα προγράμματα·
- (νέες) πολιτικές θα μπορούν να σχεδιάζονται ακριβέστερα·
- οι πληροφορίες που προέρχονται από το διάστημα θα συμβάλουν ουσιαστικά στις επιχειρήσεις μη διαστημικής προέλευσης με τον συντονισμό των γνώσεων και τη διεύρυνση της συλλογής δεδομένων ⁽¹⁰⁾·
- οι νέες πληροφορίες θα παράγουν συμπληρωματική αξία για τους Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς, όπως ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας·
- θα δημιουργηθούν τεράστιες ευκαιρίες για κατάντη δραστηριότητες στον ιδιωτικό τομέα·
- νέες υπηρεσίες, τις οποίες θα ζητούν οι εθνικές δημόσιες αρχές και οι οργανισμοί, θα έχουν ως αποτέλεσμα περιβαλλοντικά οφέλη και οφέλη ασφαλείας για τους πολίτες, θα συμβάλουν στη μείωση του κόστους και στον προσδιορισμό έξυπνων λύσεων και θα αποτελέσουν επίσης, παράγοντα ανάπτυξης·
- στις διεθνείς διαπραγματεύσεις η ΕΕ θα υποστηρίζει θέσεις που θα βασίζονται περισσότερο στις γνώσεις για ζητήματα, όπως είναι η κλιματική αλλαγή και οι συμφωνίες που στοχεύουν στην καλύτερη παρακολούθηση·
- συγκεκριμένες υπηρεσίες, βασισμένες σε προσαρμοσμένες πληροφορίες, θα υποστηρίξουν τις πολιτικές της ΕΕ για τις αναπτυσσόμενες χώρες.

4.5 Το αποτέλεσμα κόστους-οφέλους αναμένεται να είναι θετικό: ένας σχετικά μέτριος κύκλος εργασιών θα δημιουργήσει σημαντικά πλεονεκτήματα.

4.6 Τα προγράμματα του ΕΟΔ περιορίζονται σε 3ετή περίοδο εφαρμογής. Το Συμβούλιο πρέπει να καθορίσει για την ΕΕ μακροχρόνιες δεσμεύσεις για την περίοδο μετά το 2013. Η συνέχεια των επιχειρησιακών προγραμμάτων είναι σημαντική. Ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός είναι αποφασιστικής σημασίας για τα οφέλη της γεωσκόπησης για τους δημόσιους στόχους και τις υπηρεσίες. Αποτελεί επίσης βασική προϋπόθεση για την παρότρυνση του κατάντη τομέα να αναπτύξει υπηρεσίες.

⁽¹⁰⁾ Υπάρχουν τα εξής παραδείγματα: TERRAFIRMA, υπηρεσία πληροφοριών σχετικά με τον κίνδυνο δονήσεων του εδάφους π.χ. σε παράκτιες και σεισμογενείς περιοχές· PROMOTE, υπηρεσία για την ποιότητα του αέρα· MY OCEAN, υπηρεσία για την παρακολούθηση και την πρόγνωση των ωκεανών· SAFER, υπηρεσία έκτακτης ανάγκης

4.7 Στο ίδιο πλαίσιο, είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλισθεί συνέχεια, αξιοπιστία και ελεύθερη και ανοιχτή πρόσβαση όλων των ενδιαφερομένων στα δεδομένα.

4.8 Η ενημέρωση των πολιτών σε όλη την Ευρώπη είναι σημαντική για τη βιωσιμότητα της διαστημικής πολιτικής. Χρειάζεται επειγόντως στρατηγική επικοινωνίας της ΕΕ που θα εξασφαλίζει την υποστήριξη του κοινού, εξηγώντας του με σαφήνεια τα μελλοντικά οφέλη της κοινωνίας και των πολιτών, από τις υπηρεσίες που θα βασίζονται στις πληροφορίες από το διάστημα.

4.9 Στο ίδιο πλαίσιο, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι ανάγκη να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην εκπαίδευση και την κατάρτιση τεχνικών εμπειρογνομόνων στον εν λόγω τομέα

5. Διακυβέρνηση

5.1 Καθώς οι αρχικές επιχειρήσεις θα θέσουν το πλαίσιο επεκτείνοντας τις επιχειρήσεις σε μεταγενέστερο στάδιο, η κατάλληλη διαχείριση και διακυβέρνηση πρέπει να κατοχυρωθούν εκ των προτέρων. Η διακυβέρνηση αφορά κυρίως τα σημεία που εκτίθενται κατωτέρω.

5.1.1 Για ευνόητους λόγους, το «διάστημα» υπήρξε για μεγάλο χρονικό διάστημα απομονωμένος, κατά κάποιο τρόπο, τομέας πολιτικής της ΕΕ, αλλά σήμερα πρέπει να αναγνωρισθεί πλήρως ως πολιτική της ΕΕ. Μπορεί να ενσωματωθεί θιαυμάσια στην στρατηγική της Λισσαβώνας μετά το 2010 ⁽¹⁾.

5.2 Όλες οι Γενικές Διευθύνσεις της Επιτροπής που συμμετέχουν στις πολιτικές διαστήματος πρέπει να συντονίσουν αρμονικά τις δραστηριότητές τους, έτσι ώστε να αποφευχθούν οι αλληλεπικαλύψεις και να προβλεφθούν επικεντρωμένες δράσεις κάθε φορά που περισσότερες από μια Γενικές Διευθύνσεις συμμετέχουν στη γεωσκόπηση.

5.3 Οι Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί και κυρίως, οι Γενικές Διευθύνσεις Έρευνα, Περιβάλλον, Γεωργία, Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις, Υγεία και Καταναλωτές, Ανάπτυξη, Εμπόριο και Εξωτερικές Σχέσεις πρέπει να συμμετέχουν για δύο πρόσθετους λόγους:

- για να παρέχουν ακριβή πληροφόρηση όσον αφορά την εγκατάσταση δορυφορικών υπηρεσιών υποστήριξης, και
- για να συλλέγουν με επιτυχία τα οφέλη από τις υπηρεσίες που παρείχαν.

5.4 Ορθά συντονισμένες προσεγγίσεις εντός και από την Επιτροπή θα διασφαλίσουν επίσης συνοχή και διαλειτουργικότητα μεταξύ της γεωσκόπησης και των άλλων προγραμμάτων που σχετίζονται με το διάστημα, όπως οι τηλεπικοινωνίες και οι μεταφορές.

5.5 Απαιτείται αποτελεσματικός συντονισμός λόγω του σημαντικού αριθμού εθνικών φορέων που συμμετέχουν ισότιμα στην συλλογή πληροφοριών.

⁽¹⁾ Βλ. υποσημείωση 4.

5.6 Δορυφόροι, σταθμοί αυτόματης μέτρησης και το διαδικτυο καθιστούν όλο και περισσότερο εφικτή την παρακολούθηση, σε πραγματικό χρόνο, των περιβαλλοντικών εξελίξεων. Η GMES (Παγκόσμια Παρακολούθηση του Περιβάλλοντος και της Ασφάλειας) μπορεί να συνεισφέρει με μια δράση όσον αφορά τις «πληροφορίες σε σχεδόν πραγματικό χρόνο για τη λήψη αποφάσεων» μετρώντας την ποιότητα του περιβάλλοντος στα πλαίσια του «ΑΕΠ και πέρα από αυτό» ⁽¹²⁾.

5.7 Ο αυξανόμενος αριθμός δορυφόρων απαιτεί προσεκτική διαχείριση όλων των διαστημικών πόρων προκειμένου να αποφευχθούν συγκρούσεις στο διάστημα, που είναι τελείως ανεπιθύμητες διότι το μολύνουν και το γεμίζουν με σκουπίδια.

6. Ειδικά θέματα

6.1 Η γεωσκόπηση παραμένει μια μικρή αγορά συγκριτικά με το σύνολο των αγορών που έχουν σχέση με το διάστημα. Το 2005 τα παγκόσμια έσοδα ανήλθαν σε 1,3 δισ. ευρώ· από αυτά, 400 εκατομμύρια αντιστοιχούσαν στην Ευρώπη, το ήμισυ των οποίων ήταν μετεωρολογικές εφαρμογές.

6.2 Ο ανάντη τομέας για τη γεωσκόπηση είναι κυρίως θεσμικός και εξαρτάται από τη δημόσια χρηματοδότηση. Οι νέοι εμπορικοί δορυφόροι παρακολουθήσης αναπτύσσονται στο πλαίσιο συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και εξαρτώνται ακόμα από τη δημόσια χρηματοδότηση.

6.3 Τα δεδομένα έχουν καθοριστική σημασία

6.3.1 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την αναγκαιότητα ελεύθερης και ανοιχτής πρόσβασης στα δεδομένα ως προϋπόθεση για τη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και για την προώθηση ενός αδύναμου ακόμη ιδιωτικού τομέα.

6.3.2 Η αδιάλειπτη παροχή δεδομένων έχει εξαιρετική σημασία για την ανάπτυξη ενός βιώσιμου κατόντος τομέα. Η αβεβαιότητα θα αποτελούσε σοβαρό μειονέκτημα για την αγορά, διότι θα γεννούσε εντυπώσεις ότι η απαιτούμενη υποδομή δεν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες.

6.3.3 Η ανταπόκριση της βιομηχανίας στην πρώτη σειρά επιχειρησιακών δορυφόρων του GMES – A Sentinels – είναι αναμφισβήτητη θετική. ⁽¹³⁾ Ωστόσο, η τρέχουσα αλυσίδα μεταφόρτωσης διαστημικών δεδομένων απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή για την εξασφάλιση βέλτιστων όρων.

6.3.4 Εξίσου αναγκαία για τη βιωσιμότητα είναι τα προγραμματισμένα B Sentinels, τα οποία είναι απαραίτητα για την αντικατάσταση των A Sentinels που πλησιάζουν στο τέλος τους και για την εξασφάλιση της αδιάλειπτης παροχής των υπηρεσιών σε περίπτωση διακοπής του δορυφόρου. Η χρηματοδότηση των B Sentinels παραμένει αβέβαιη και πρέπει να εξασφαλιστεί.

⁽¹²⁾ Βλ. ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «ΑΕΠ και πέρα από αυτό: Η μέτρηση της προόδου σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο», COM(2009) 433 τελικό.

⁽¹³⁾ Βλ. *Industry Information Day on the GMES Sentinel Data Policy* (Ημέρα ενημέρωσης της βιομηχανίας για την πολιτική δεδομένων των «φρουρών» του GMES), Βρυξέλλες, 11 Σεπτεμβρίου 2009.

6.3.5 Για την αδιάλειπτη παροχή των υπηρεσιών ή την ανάπτυξη νέων υπηρεσιών, ο μελλοντικός μηχανισμός φόρτωσης για τη χρήση δεδομένων πρέπει, κατόπιν διαβούλευσης, να αποσαφηνιστεί στον κατάντη τομέα το συντομότερο δυνατό.

6.4 Χρηματοδοτικοί όροι

6.4.1 Οι οικονομικοί πόροι για τις αρχικές επιχειρήσεις της περιόδου 2011-2013 ανέρχονται σε 150 εκατ. ευρώ, ήτοι 43 εκατ. ευρώ από το ΠΠ7 και 107 εκατ. ευρώ από τον προϋπολογισμό της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ απαιτεί διευκρινίσεις για διάφορα θέματα που εκκρεμούν.

6.4.2 Οι εμπλεκόμενοι φορείς πρέπει να είναι βέβαιοι για το ποσό ύψους 107 εκατ. ευρώ που θα διατεθεί ως χρηματοδότηση ή πίστωση. Οι κανόνες συμμετοχής πρέπει να αποσαφηνισθούν. Θα πρέπει οι συνδεδεμένες χώρες να θεωρούνται δικαιούχοι των επιδοτήσεων ή συμβάσεων;

6.4.3 Με βάση τα αναμενόμενα αποτελέσματα, τα 150 εκατ. ευρώ μοιάζουν μάλλον ανεπαρκή. Πρώτον, υποστηρίζεται ευρέως, π.χ. σε ΕΟΔ και EADS, ότι η διάθεση άλλων 30 εκατ. ευρώ από το ΠΠ7 είναι απολύτως απαραίτητη, προκειμένου οι εγκαταστάσεις εδάφους να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις. Δεύτερον, δεν είναι σαφές πώς θα καλυφθεί το 2013, ακόμη κι αν εξασφαλισθούν οι οικονομικοί πόροι από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2013-2020.

6.4.4 Ένας τρίτος τομέας προβληματισμού είναι η προβλεπόμενη έναρξη των αποστολών των «φρουρών Β», καθώς η χρηματοδότηση δεν έχει ακόμη εγγραφεί στον προϋπολογισμό και ως εκ τούτου εκκρεμεί ⁽¹⁴⁾.

6.4.5 Μία ακόμη πρόκληση είναι η χρηματοδότηση των παράπλευρων θαλάσσιων και ατμοσφαιρικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ασφάλειας, η οποία θα έπρεπε να έχει αποφασιστεί ταυτόχρονα με τη χρηματοδότηση των χερσαίων υπηρεσιών και υπηρεσιών επείγουσας ανάγκης. Η ΕΟΚΕ θα επικροτήσει προτάσεις για τη χρηματοδότηση αυτών των υπηρεσιών και για το βαθμό συμμετοχής των ΠΠ7 και ΠΠ8, καθώς και των ΓΔ της Επιτροπής, ιδίως της ΓΔ Περιβάλλον. Οι διευκρινίσεις αυτές αφορούν ιδιαίτερα τον κατάντη τομέα.

6.4.6 Οι απαιτούμενες πρόσθετες οικονομικές δαπάνες δεν είναι απαραίτητο να καλύπτονται μόνο από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Μπορεί να καλυφθούν και από άλλες πηγές, όπως π.χ. από την ΕΟΔ και από εθνικές συνεισφορές.

6.5 Ο κατάντη τομέας

6.5.1 Επί του παρόντος, ο –αναπτυσσόμενος– κατάντη τομέας είναι ένας μικρός κατακερματισμένος τομέας με περίπου 150 επιχειρήσεις, ο οποίος απασχολούσε περίπου 3 000 άτομα το 2006. Τα συνολικά έσοδα στην Ευρώπη για το 2006 ανήλθαν σε 250 με 300 εκατ. ευρώ. Τα έσοδα από τον δημόσιο τομέα ανέρχονται περίπου σε 150 εκατ.

⁽¹⁴⁾ Οι «φρουροί Β» αναπτύσσονται από τον ΕΟΔ, αλλά το επιχειρησιακό κόστος θα πρέπει να καλυφθεί από την Επιτροπή. Σύμφωνα με υπολογισμούς του EADS ανέρχεται σε 165 εκατ. ευρώ.

ευρώ. Οι πελάτες είναι κυρίως δημόσιες αρχές και οργανισμοί. Τα κέρδη έχουν μεγάλες διακυμάνσεις. Η βιομηχανία των ΗΠΑ είναι περίπου δύο με τρεις φορές μεγαλύτερη από αυτήν της Ευρώπης. Έχει επίσης υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης. ⁽¹⁵⁾

6.5.2 Η επιθυμητή ομαδοποίηση των δραστηριοτήτων μεταγενέστερου σταδίου βρίσκεται σε εξέλιξη.

6.5.3 Η μακροχρόνια σχέση μεταξύ του ΕΟΔ και της βιομηχανίας, αν και σε περιορισμένη κλίμακα επιχειρήσεων, εξασφάλισε στον ΕΟΔ πραγματογνωμοσύνη ως διαμεσολαβητή υπηρεσιών. Αυτό οδήγησε σε μια επιτυχημένη βιομηχανική πολιτική.

6.5.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι, εφόσον η ευθύνη για τις εφαρμογές θα μεταφερθεί από τον ΕΟΔ στην Επιτροπή, θα πρέπει να κατοχυρωθεί παρόμοια τεχνική πραγματογνωμοσύνη όσον αφορά τη βιομηχανία στο εσωτερικό των υπηρεσιών της Επιτροπής.

6.5.5 Τα πλαίσια του επερχόμενου προγράμματος είναι σαφή, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στη συμμετοχή των ΜΜΕ, η δημιουργικότητα των οποίων έχει εξαιρετική σημασία κατά την άποψη της ΕΟΚΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ θα δώσει έμφαση σε δύο σημεία.

6.5.5.1 Οι προϋπολογισμοί προγραμμάτων ύψους 25 εκατ. ευρώ απαιτούν τη συμμετοχή μεγαλύτερων επιχειρήσεων. Ο ΕΟΔ επιδιώκει ενεργά τη συμμετοχή των ΜΜΕ. Η Επιτροπή πρέπει να υιοθετήσει την ίδια στάση.

6.5.5.2 Οι ΜΜΕ πρέπει να προσκληθούν, σε ίση βάση, να γίνουν κύριοι αντισυμβαλλόμενοι σε μικρότερα σχέδια.

6.5.6 Κατά την πρόσκληση υποβολής προσφορών για σχέδια σχετικά με τα κονδύλια των 150 εκατ. ευρώ την περίοδο 2011-2013, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει ενδελεχώς πιθανές στρεβλώσεις από δημόσιους φορείς, που θα μπορούσαν να επιδεινωθούν από τις αξιολογήσεις συμβούλων. Επί του παρόντος, ο ρόλος του δημοσίου τομέα ως βασικού πελάτη των υπηρεσιών δεν είναι πάντα σαφής.

6.5.7 Μιας και το GMES αποσκοπεί στη δημιουργία μιας καινοτόμου βιομηχανίας γεωγραφικής πληροφόρησης, το πρόγραμμα πρέπει να είναι ανοικτό σε όλους τους βιομηχανικούς φορείς. Υπάρχει η τάση να συμμετέχουν κυρίως οι βιομηχανίες που συνδέονται ήδη με το διάστημα. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι για να έχει το GMES ένα βιώσιμο μέλλον, απαιτείται η συμμετοχή φορέων από ολόκληρη τη βιομηχανία γεωγραφικής πληροφόρησης, διαστημική και μη διαστημική.

6.5.8 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη χρηματοδοτική στήριξη των σχεδίων ιδιωτικών εταιρειών, με στόχο την αντιστάθμιση της ανεπάρκειας της αγοράς σε αυτόν το στρατηγικό τομέα με μεγάλες δυνατότητες.

6.5.9 Επί του παρόντος, οι διαστημικές δραστηριότητες συγκεντρώνονται σε ένα τμήμα της ΕΕ. Με δεδομένες τις τρέχουσες δυνατότητες, η περαιτέρω ανάπτυξη του κατάντους τομέα μπορεί και πρέπει να ενθαρρυνθεί στα νέα κράτη μέλη της Ένωσης.

⁽¹⁵⁾ Βλ. τις μελέτες που αναφέρονται στην υποσημείωση 9 για μια ολοκληρωμένη και διεξοδική ανάλυση.

6.5.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο μειωμένος αριθμός ειδικών στον τομέα αυτόν αποτελεί εξαιρετικά σημαντικό ζήτημα. Η τρέχουσα τάση πρέπει να ανατραπεί. Απαιτούνται εντατικά μέτρα εκπαίδευσης και κατάρτισης των πιθανών δημοσίων πελατών και ανάλογα μέτρα στον κατάντη τομέα υψηλής τεχνολογίας, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στη βιομηχανία να επωφεληθεί πλήρως από τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται.

6.6 Ασφάλεια

6.6.1 Με δεδομένο ότι το «διάστημα» αποτελούσε αντικείμενο ξεχωριστού χειρισμού από τον ΕΟΔ για λόγους «εθνικής ασφάλειας», η συμφωνία ΕΕ-ΕΟΔ του 2004 και το ψήφισμα του Συμβουλίου του Μαΐου 2007 ήταν μια σημαντική στροφή. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσοχή που παρέχεται στη χρήση δεδομένων και πληροφοριών του GMES για την ασφάλεια των πολιτών, καθώς και στην πολιτική δεδομένων που εγγυάται την ασφαλή χρήση πιθανών ευαίσθητων δεδομένων από την Επιτροπή, τους ευρωπαϊκούς οργανισμούς και τα κράτη μέλη.

6.6.2 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει επίσης τον ενισχυμένο συντονισμό μεταξύ του GMES και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας, ο οποίος θα εξασφαλίσει τη σύνδεση της πολιτικής δεδομένων και των εφαρμογών του GMES με τις προβλεπόμενες ευρωπαϊκές απαιτήσεις σχεδιασμού της ασφάλειας και συναφείς μελλοντικές απαιτήσεις.

6.6.3 Η ΕΟΚΕ στηρίζει πλήρως την προβλεπόμενη «διττή χρήση» ή πολιτική-αμυντική προσέγγιση, η οποία συνδυάζει την επιστημονική χρήση και τη χρήση με γνώμονα την ασφάλεια ως στρατηγικό χάρτη πορείας για τη GMES. Η προσέγγιση αυτή σχετίζεται έντονα με την αντιμετώπιση άμεσων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων προκλήσεων μέσω της βελτίωσης των ευρωπαϊκών ικανοτήτων σε τομείς όπως η θαλάσσια επιτήρηση, η χερσαία και συνοριακή επιτήρηση, συμπεριλαμβανομένων της επιτήρησης⁽¹⁶⁾ της οργανωμένης λαθρομετανάστευσης, του ελέγχου για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και της διακίνησης ναρκωτικών και της προστασίας των υποδομών ζωτικής σημασίας, καθώς και η καταπολέμηση της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής.

Βρυξέλλες, 20 Ιανουαρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

(16) Σε στενή συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό (Frontex) για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με εναρμονισμένη μέθοδο για την ταξινόμηση και την κοινοποίηση των καταγγελιών και των αιτημάτων των καταναλωτών

COM(2009) 346 τελικό
(2010/C 339/05)

Εισηγητής: ο κ. MULEWICZ

Στις 7 Ιουλίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με εναρμονισμένη μέθοδο για την ταξινόμηση και την κοινοποίηση των καταγγελιών και των αιτημάτων των καταναλωτών

COM(2009) 346 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Ιανουαρίου 2010 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Mulewicz.

Κατά την 459η σύνοδο ολομέλειας, της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 20ης Ιανουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 197 ψήφους υπέρ και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει και στηρίζει την πρόταση της Επιτροπής.

1.2 Αρχικώς και τουλάχιστον για τα επόμενα χρόνια, το προτεινόμενο σύστημα πρέπει να είναι εθελοντικό.

1.3 Το κόστος των οργανώσεων που κοινοποιούν τις καταγγελίες θα πρέπει να μειωθεί όσο το δυνατόν περισσότερο. Το σύστημα θα πρέπει να είναι αποδοτικό από άποψη κόστους.

1.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής να θέσει στη διάθεση τρίτων οργανισμών μέσο διαχείρισης δεδομένων. Αυτό θα επιτρέψει στους οργανισμούς αυτούς που δε διαθέτουν προηγμένα συστήματα να υιοθετήσουν ευκολότερα την προτεινόμενη εναρμονισμένη προσέγγιση.

1.5 Σε τομεακό επίπεδο, η Επιτροπή θα μπορούσε να ενθαρρύνει όλους τους φορείς που ασχολούνται με τις καταγγελίες να υιοθετήσουν, στους τομείς της αρμοδιότητάς τους, την εναρμονισμένη μεθοδολογία της για την ταξινόμηση και την κοινοποίηση καταγγελιών των καταναλωτών.

2. Εισαγωγή

2.1 Η Επιτροπή χρησιμοποιεί πέντε βασικούς δείκτες κατά την κατάρτιση του πίνακα αποτελεσμάτων των καταναλωτικών αγορών. Πρόκειται για ετήσια έκδοση, που διανύει το δεύτερο χρόνο της και στοχεύει στον εντοπισμό των τμημάτων της εσωτερικής αγοράς που παρουσιάζουν δυσλειτουργίες όσον αφορά τους καταναλωτές. Ένας εξ αυτών των 5 δεικτών αφορά τις καταγγελίες των καταναλωτών, δηλαδή στατιστικές σχετικές με τις καταγγελίες τους. Οι άλλοι είναι

οι τιμές, η ικανοποίηση, η αλλαγή προμηθευτή και η ασφάλεια. Κατά συνέπεια οι καταγγελίες των καταναλωτών πρέπει να θεωρούνται ως μακροοικονομικό μέσο, και όχι απλά ως στοιχείο προς ανάλυση.

2.2 Η πρόταση της Επιτροπής συνίσταται ουσιαστικά στην καταγραφή των καταγγελιών και των αιτημάτων των καταναλωτών ανά την Ευρώπη σε κοινή εναρμονισμένη βάση, με τη χρήση των ίδιων δεικτών, προκειμένου να καταστεί εύκολη η δημιουργία πανευρωπαϊκής βάσης δεδομένων που θα ανήκει στην ΓΔ SANCO της Επιτροπής. Η Επιτροπή θα χρηματοδοτήσει και θα συντηρεί τη βάση δεδομένων και τον τεχνολογικό εξοπλισμό που απαιτείται για την αποθήκευση και την επεξεργασία των δεδομένων. Η Επιτροπή παρουσιάζει ένα πρότυπο, ένα κοινό πλαίσιο ταξινόμησης και κοινοποίησης των καταγγελιών των καταναλωτών.

2.3 Οι λεπτομέρειες των καταγγελιών και των αιτημάτων των καταναλωτών που θα εισάγονται στη βάση δεδομένων δεν θα συμπεριλαμβάνουν καταγγελίες και αιτήματα που υπεβλήθησαν άμεσα στους εμπόρους, αλλά μόνο όσες συνελήγησαν από «τρίτες» οργανώσεις όπου ο καταναλωτής κατέθεσε την καταγγελία, π.χ. κυβερνητικές υπηρεσίες, ρυθμιστικούς φορείς, καταναλωτικές οργανώσεις και λοιπούς οργανισμούς όπως διαμεσολαβητές και αυτορρυθμιστικές αρχές. Η υιοθέτηση της κοινής βάσης για την καταγραφή θα είναι εθελοντική για όλους τους συμμετέχοντες οργανισμούς, αν και αναμένεται από τους φορείς που χρηματοδοτούνται από την εθνική κυβέρνηση να προχωρήσουν στην υιοθέτησή της το συντομότερο δυνατό, εφόσον διαθέτουν επαρκή χρηματοδότηση. Η Επιτροπή θα συνδράμει με λογισμικό και τεχνογνωσία τις μικρότερες οργανώσεις των καταναλωτών που δεν δύνανται να υιοθετήσουν εναρμονισμένη μεθοδολογία.

2.4 Η Επιτροπή έχει ήδη πραγματοποιήσει ευρείες διαβουλεύσεις κατά την κατάρτιση της πρότασης, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ομάδας εμπειρογνομώνων.

2.5 Η βάση δεδομένων θα χρησιμοποιηθεί στις μελλοντικές εκδόσεις του πίνακα αποτελεσμάτων. Πρόκειται, μάλιστα, να είναι προσίτη σε όλους προκειμένου να την συμβουλευόμαστε οργανώσεις και ιδιώτες.

2.6 Η πρόταση έχει ένα μόνο κύριο στόχο συγκεκριμένα να επιτρέπει τη χρήση των δεδομένων σχετικά με τις καταγγελίες και τα αιτήματα καταναλωτών ως βασικού δείκτη της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς ώστε να επιταχυνθεί η πολιτική αντιμετώπιση της δυσλειτουργίας των αγορών. Αυτή η πολιτική αντιμετώπιση, σε εθνικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο, θα μπορούσε να περιλαμβάνει την κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσουν οι δράσεις για την εφαρμογή της νομοθεσίας στους προβληματικούς τομείς ή, όπου απαιτείται, νομοθετική απάντηση.

2.7 Ο στόχος δεν είναι σε καμία περίπτωση να ελεγχθεί:

- i) κατά πόσον οι καταγγελίες αντιμετωπίζονται ή επιλύονται αποτελεσματικά, ή
- ii) κατά πόσον οι καταγγελίες ευσταθούν.

2.8 Η βάση δεδομένων θα είναι σκοπίμως ανώνυμη. Κατά συνέπεια δεν θα αναφέρονται τα στοιχεία των καταναλωτών που υποβάλλουν καταγγελίες. Δε θα αναφέρονται επίσης τα στοιχεία των εμπόρων τους οποίους αφορούν οι καταγγελίες.

2.9 Στο προτεινόμενο κοινό εναρμονισμένο σύστημα, υπάρχουν τρεις τομείς καταγραφής των δεδομένων:

- α) Γενικές πληροφορίες
- β) Τομεακές πληροφορίες και
- γ) Πληροφορίες για το είδος της καταγγελίας.

2.10 Εντός του δεύτερου και του τρίτου τομέα περιλαμβάνονται οι υποκατηγορίες, «πεδία» και «επίπεδα». Ορισμένες από τις πληροφορίες που αφορούν τις καταγγελίες χαρακτηρίζονται ως «συνιστώμενες», οι υπόλοιπες ως «εθελοντικές». Όσον αφορά τα αιτήματα, όλα τα πεδία είναι «εθελοντικά». Ο σκοπός της διάκρισης μεταξύ «συνιστώμενων» και «εθελοντικών» είναι:

- α) να δοθεί η δυνατότητα στις οργανώσεις να υποβάλουν δεδομένα που θα είναι εναρμονισμένα στο βασικό επίπεδο (συμπληρώνοντας όλα τα «συνιστώμενα» πεδία)
- β) να ενθαρρυνθούν όσο το δυνατόν περισσότερες οργανώσεις να συμπληρώσουν όσο το δυνατόν περισσότερα «εθελοντικά» πεδία και επίπεδα.

2.11 Η πρόταση περιέχεται σε δύο έγγραφα, αμφότερα με ημερομηνία 7.7.2009:

- i) ανακοίνωση της Επιτροπής [COM (2009) 346 τελικό].

- ii) σχέδιο εγγράφου που περιέχει την πρόταση, καθώς και τα προτεινόμενα πεδία και επίπεδα για την ταξινόμηση των καταγγελιών [SEC (2009) 949].

Το σχέδιο σύστασης της Επιτροπής δεν είναι τελικό και ενδέχεται να τροποποιηθεί ως προς το κείμενο κατά το πρώτο εξάμηνο του 2010. Οι κύριες ιδέες και η φιλοσοφία του εγγράφου θα παραμείνουν αναλλοίωτες.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Στις παρακάτω παρατηρήσεις υποβάλλονται περισσότερες προτάσεις.

3.1.1 Το κόστος συμμόρφωσης θα ποικίλει, θα είναι ωστόσο σημαντικό για ορισμένες οργανώσεις. Οι διαθέσιμοι πόροι θα ποικίλουν μεταξύ και εντός των κρατών μελών. Υπάρχει σημαντική πολυμορφία στις σημερινές μεθόδους καταγραφής καταγγελιών από τους εθνικούς οργανισμούς των διαφόρων κρατών μελών (με αισθητές διαφορές μεταξύ των οργανισμών). Ορισμένοι έχουν λιγότερο προηγμένα συστήματα από το προτεινόμενο. Άλλοι έχουν ποιο προηγμένα συστήματα, που ευλόγως δεν επιθυμούν να καταργήσουν. Γενικά, στους τελευταίους θα κοστίζει περισσότερο η συμμόρφωση με το εναρμονισμένο σύστημα. Η τεχνική ή χρηματοδοτική υποστήριξη από την Επιτροπή δεν θα πρέπει να ευνοήσει έναν συγκεκριμένο τοπικό μηχανισμό συγκέντρωσης καταγγελιών.

3.1.2 Κάθε επιπλέον καταγραφόμενο πεδίο αποτελεί «κόστος» με δύο τρόπους. Πρώτον, επειδή ο παραλήπτης της καταγγελίας χρειάζεται χρόνο (και άρα χρήμα) για την συλλογή κάθε στοιχείου από τον καταγγέλλοντα και την καταγραφή του. Δεύτερον, όσο περισσότερα στοιχεία ζητούνται από τον καταναλωτή, τόσο λιγότερο πιθανό είναι να ολοκληρώσει την υποβολή της καταγγελίας.

3.1.3 Το εναρμονισμένο σύστημα που θα χρησιμοποιηθεί πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο συμβατό με όσο το δυνατόν περισσότερα από τα συστήματα που χρησιμοποιούν οι εθνικοί οργανισμοί σήμερα. Πρέπει να παρέχονται σαφείς οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές σε όλους τους οργανισμούς που θα υιοθετήσουν το εν λόγω σύστημα, προκειμένου να εξασφαλιστεί ενιαίος τρόπος καταγραφής των καταγγελιών και των αιτημάτων, ανεξάρτητα από την επιλογή της τελικής μεθοδολογίας.

3.1.4 Ο αριθμός των πεδίων με το χαρακτηρισμό «συνιστώμενο» πρέπει να είναι ο ελάχιστος δυνατός. Αυτό θα καταστήσει ευκολότερη, τα πρώτα χρόνια, την ένταξη των οργανισμών στο βασικό επίπεδο.

3.1.5 Η πρόταση φαίνεται να πληροί τους στόχους της. Τα «συνιστώμενα» πεδία μπορούν πιθανότατα να καταχωρούνται στις εκδόσεις χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία από τους περισσότερους τρίτους οργανισμούς. Αυτά τα «συνιστώμενα» πεδία αναμένεται να παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ποιότητα και η χρησιμότητα της βάσης δεδομένων θα βελτιωθεί περαιτέρω όταν και εφόσον οι τρίτοι οργανισμοί θα δύνανται να καταγράφουν και να κοινοποιούν τα υπόλοιπα «συνιστώμενα» πεδία και επίπεδα.

3.1.6 Σε τομεακό επίπεδο, η Επιτροπή θα μπορούσε να ενθαρρύνει όλους τους φορείς που ασχολούνται με τις καταγγελίες να υιοθετήσουν, στους τομείς της αρμοδιότητάς τους, την εναρμονισμένη μεθοδολογία της για την ταξινόμηση και την κοινοποίηση καταγγελιών των καταναλωτών. Για παράδειγμα, το δίκτυο FIN-NET θα μπορούσε να επιταχύνει τη διαδικασία για τον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των ασφαλιστικών εταιρειών. Το εναρμονισμένο σύστημα για την υποβολή καταγγελιών εκ μέρους των καταναλωτών θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο για το FIN-NET. Το δίκτυο συνεχίζεται για να παρέχει στους καταναλωτές εύκολη πρόσβαση σε εξώδικες διαδικασίες υποβολής καταγγελιών που αφορούν διασυνοριακές υποθέσεις. Αν ένας καταναλωτής ενός κράτους μέλους έχει μια διαφορά με τον παρέχοντα χρηματοπιστωτική υπηρεσία από άλλο κράτος μέλος, τα μέλη του FIN-NET θα φέρουν τον καταναλωτή σε επαφή με το σχετικό εξώδικο σύστημα καταγγελιών και θα του δώσουν τις απαραίτητες πληροφορίες. Η υιοθέτηση κοινής μεθόδου για την ταξινόμηση και την καταγραφή των καταγγελιών των καταναλωτών θα συνέβαλε στην αύξηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος και θα αποτελούσε σημαντικό βήμα προς τα εμπρός.

3.2 Θα συνεχίσουν να υπάρχουν διαφορές στην ποιότητα και την έκταση των δεδομένων που κοινοποιούνται από τα διάφορα κράτη μέλη. Τούτο θα ληφθεί υπόψη στην ανάλυση των δεδομένων σε κάθε ετήσιο πίνακα αποτελεσμάτων. Οι εν λόγω διαφορές πιθανότατα δε θα εξαλειφθούν ποτέ πλήρως. Ωστόσο, ένα εναρμονισμένο σύστημα κοινοποιήσεων αναμένεται να οδηγήσει στον περιορισμό τους μετά από μια περίοδο ετών.

3.3 Η πρόταση ενθαρρύνει τους φορείς των κοινοποιήσεων να γνωστοποιούν κάθε μικροδεδομένο για κάθε μεμονωμένη καταγγελία. Η πρόταση (στο σημείο 33 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής) υποδεικνύει ως ένα εκ των εθελοντικών πεδίων την «επωνυμία του εμπόρου». Η πρόταση δεν θα πρέπει να περιλαμβάνει, ούτε καν εθελοντικά, τη γνωστοποίηση της επωνυμίας ή της ταυτότητας οποιουδήποτε μεμονωμένου εμπόρου. Κατά συνέπεια η δήλωση της Επιτροπής στην παράγραφο 39 επικροτείται και υποστηρίζεται θερμά. Σε αυτήν αναφέρεται ότι η Επιτροπή δεν επιθυμεί να λάβει ή να δημοσιεύσει πληροφορίες που αφορούν την επωνυμία των εμπόρων ή που επιτρέπουν την αναγνώρισή τους. Ως εκ τούτου, η «επωνυμία του εμπόρου» θα πρέπει να αφαιρεθεί πλήρως από τον κατάλογο των πεδίων που θα πρέπει να γνωστοποιούνται.

3.4 Ένα από τα πεδία στον τομέα Γενικών Πληροφοριών (στον αριθμό 67) είναι οι «κατ' οίκον πωλήσεις». Σύμφωνα με την προτεινόμενη οδηγία για τα Δικαιώματα των καταναλωτών, η διατύπωση θα πρέπει να τροποποιηθεί σε «πωλήσεις εκτός εμπορικού καταστήματος».

3.5 Στην προτεινόμενη ενότητα «Τομεακές πληροφορίες» (Ενότητα Β) περιλαμβάνονται τα ακόλουθα: μουσεία, σχολεία, νοσοκομεία, βιβλιοθήκες, ταχυδρομικές υπηρεσίες. Πολλές από αυτές τις υπηρεσίες παρέχονται από τις κυβερνήσεις. Για παράδειγμα, τα σχολεία μπορεί να είναι ιδιωτικά, αλλά στην πλειονότητά τους είναι δημόσια. Στόχος της πρότασης είναι να παρέχει πληροφορίες για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και κατά συνέπεια να επιταχύνει τις πολιτικές αντιμετώπισης προβληματικών αγορών και όχι η παροχή πληροφοριών για τις επιδόσεις της κυβέρνησης. Είναι, κατά συνέπεια, θεμιτό ή σκόπιμο να κοινοποιούνται καταγγελίες καταναλωτών όταν ο πάροχος είναι η κυβέρνηση; Πιθανόν αυτό να έχει ως αποτέλεσμα να υποβάλλονται ακόμη περισσότερες καταγγελίες αναφορικά με συγκεκριμένη υπηρεσία (όπως οι σιδηρόδρομοι) σε χώρες όπου αυτή παρέχεται από το κράτος σε σύγκριση με τις χώρες όπου η ίδια υπηρεσία παρέχεται από ιδιωτικές επιχειρήσεις.

3.6 Σημαντική πτυχή της πρότασης αποτελεί το ότι η βάση δεδομένων θα παρέχει περισσότερα στατιστικά στοιχεία που θα χρησιμοποιούνται στην ανάλυση του πίνακα αποτελεσμάτων που δημοσιεύεται ετησίως. Οι πληροφορίες που θα χρησιμοποιηθούν πρέπει να είναι επίκαιρες. Οι πληροφορίες που χρησιμοποιούνται σε κάθε έκδοση πρέπει να αφορούν την ίδια χρονική περίοδο ή τουλάχιστον την ίδια περίπου περίοδο. Πρέπει να είναι εύκολο για τον αναγνώστη να διακρίνει ποια περίοδο καλύπτουν οι στατιστικές κάθε τεύχους του πίνακα αποτελεσμάτων.

Επομένως:

- α) οι πληροφορίες θα πρέπει να υποβάλλονται από τρίτους φορείς σε ετήσια βάση·
- β) θα πρέπει να υπάρχει ετήσια περίοδος κοινοποίησης (που πιθανότατα δεν θα ξεπερνά τις 6 εβδομάδες) με σαφή ημερομηνία λήξης· ελλείψει τέτοιας περιόδου, θα πρέπει τουλάχιστον να υπάρχει σαφής τελική ετήσια προθεσμία κοινοποίησης·
- γ) η ετήσια περίοδος ή προθεσμία κοινοποίησης θα πρέπει να συνδέεται με την εκπόνηση του Πίνακα αποτελεσμάτων·
- δ) σε κάθε ετήσια έκδοση του πίνακα αποτελεσμάτων θα πρέπει να εμφανίζεται στον τίτλο και το έτος (π.χ. πίνακας αποτελεσμάτων 2011), και όχι ο αριθμός έκδοσης, όπως π.χ. 2η έκδοση·
- ε) κάθε τεύχος του πίνακα αποτελεσμάτων θα πρέπει να αναφέρει την περίοδο συλλογής των δεδομένων που περιλαμβάνει.

3.7 Η ΕΟΚΕ διατηρεί ισχυρές επιφυλάξεις ως προς τη συλλογή δεδομένων. Αναπόφευκτα, θα υπάρχουν σημαντικές διαφορές όσον αφορά την πληρότητα και την ακρίβεια των δεδομένων που υποβάλλονται από διαφορετικούς οργανισμούς κοινοποίησης και από διαφορετικά κράτη μέλη. Επίσης, το σύστημα των κοινοποιήσεων ποικίλλει μεταξύ των κρατών μελών. Ο οργανισμός που λαμβάνει καταγγελία και στη συνέχεια την προωθεί σε αρμοδιότερο οργανισμό μπορεί να τη διαγράψει ή να μην τη διαγράψει από τη δική του βάση δεδομένων. Εάν δεν την διαγράψει και εάν αμφότεροι οι οργανισμοί υποβάλλουν δεδομένα στην Επιτροπή, η ίδια καταγγελία πολύ πιθανόν να κοινοποιηθεί δύο φορές. Όταν η Επιτροπή δημοσιεύει στοιχεία, συμπεριλαμβανομένου και του πίνακα αποτελεσμάτων, θα πρέπει να εξηγήει τους γνωστούς περιορισμούς ως προς την πληρότητα και την ακρίβεια των στοιχείων, συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου διπλής εγγραφής και της έλλειψης διασταύρωσης. Πιο μακροπρόθεσμα, τα στοιχεία θα πρέπει να συλλέγονται και να διασταυρώνονται από έναν οργανισμό σε εθνικό επίπεδο.

3.8 Η πρόταση θα οδηγήσει στην αύξηση των κοινοποιήσεων και της κατανόησης της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και των τομέων που δημιουργούν προβλήματα στους καταναλωτές. Είναι εξίσου σημαντικό να κατανοηθεί το πώς οι αγορές δημιουργούν προβλήματα στις επιχειρήσεις, για παράδειγμα σε σχέση με τα προϊόντα παραποίησης/απομίμησης και τη βιομηχανική κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας. Αυτές οι πληροφορίες πιθανότατα δεν θα προέρχονται από καταγγελίες καταναλωτών, αλλά θα πρέπει και αυτές να εξετάζονται. Επίσης θα πρέπει να υπάρχουν αποτελεσματικοί μηχανισμοί εντός της Επιτροπής για την εξέταση των δυσλειτουργιών που δημιουργεί η εσωτερική αγορά στις επιχειρήσεις.

3.9 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι οι καταγγελίες μπορούν να αποτελέσουν καλή ένδειξη για το είδος των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι καταναλωτές. Ωστόσο, η ικανοποίηση των καταναλωτών δεν μπορεί να μετρηθεί μόνο με στοιχεία που αφορούν τις καταγγελίες των καταναλωτών. Η απόφαση του καταναλωτή να υποβάλει καταγγελία μπορεί να επηρεαστεί από σειρά παραγόντων όπως είναι τα προσωπικά κίνητρα του ενάγοντος και η δυναμική συμπεριφορά των επιχειρήσεων, η ανάλυση κόστους/οφέλους, ιδίως

στην περίπτωση μικρών οικονομικών ζημιών, η κοινωνική πίεση, η ευκολία πρόσβασης στους φορείς για την υποβολή της καταγγελίας, η κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης, κλπ. Άλλωστε, ο «πίνακας αποτελεσμάτων» για τους καταναλωτές, χρησιμοποιεί πέντε δείκτες – καταγγελίες, τιμές, ικανοποίηση των καταναλωτών, αλλαγή παρόχου και ασφάλεια. Όλοι αυτοί οι δείκτες πρέπει να μελετηθούν προσεκτικά ούτως ώστε να εντοπισθούν οι δυσλειτουργίες των καταναλωτικών αγορών.

Βρυξέλλες 20 Ιανουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών και για τις πράξεις επανατιτλοποίησης, και τον εποπτικό έλεγχο των μισθολογικών πολιτικών

COM(2009) 362 τελικό – 2009/0099 (COD)
(2010/C 339/06)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **MORGAN**

Στις 10 Σεπτεμβρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 47, παράγραφος 2, της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών και για τις πράξεις επανατιτλοποίησης, και τον εποπτικό έλεγχο των μισθολογικών πολιτικών

COM(2009) 362 τελικό – 2009/0099 (COD).

Στις 29 Σεπτεμβρίου 2009, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 57 του Εσωτερικού Κανονισμού, κατά τη 459η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 20ης Ιανουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Morgan και υιοθέτησε με 162 ψήφους υπέρ, 4 ψήφους κατά και 18 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Το ιστορικό πλαίσιο της προτεινόμενης οδηγίας –η οποία εφεξής καλείται «η οδηγία»– προκύπτει από τα συμπεράσματα και τις συστάσεις της έκθεσης της ομάδας Larosière. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει την ιδιαίτερα θετική άποψή της σχετικά με την έκθεση αυτή⁽¹⁾. Η οδηγία εκπονήθηκε βάσει της Συμφωνίας Βασιλεία II, για το διεθνές πλαίσιο κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών. Το κείμενο τροποποιήθηκε από το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων έπειτα από τη συνάντηση κορυφής της Ομάδας των 20 στο Πίτσμπουργκ. Η ΕΟΚΕ επικριμάζει γενικώς το περιεχόμενο της οδηγίας για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/48/ΕΚ όσον αφορά την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος και της οδηγίας 2006/49/ΕΚ για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων.

1.2 Στη γνωμοδότηση αναλύονται η μεγάλη ευθύνη των τραπεζών στην χρηματοπιστωτική κρίση και ο τρόπος με τον οποίο απέτυχαν η εποπτεία και η κανονιστική ρύθμιση του θέματος. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η οδηγία θα συμβάλει στην αντιμετώπιση πολλών κανονιστικών ελλείψεων και θα συντελέσει στη διευθέτηση των σημαντικότερων ανεπαρειών που σχετίζονται με τη λειτουργία και τη διοίκηση των τραπεζών. Οι εν λόγω κανονιστικές ρυθμίσεις δεν πρόκειται να διαφοροποιήσουν από μόνες τους την εγωκεντρική συμπεριφορά των τραπεζιτών που είχε καθοριστική επίδραση στην κρίση. Τα συμφέροντα των τραπεζικών εταίρων δεν έχουν ακόμα αναγνωριστεί καταλλήλως και η εταιρική κοινωνική ευθύνη των μεγάλων τραπεζικών ιδρυμάτων πρέπει να τεθεί στο επίκεντρο της προσοχής και να πάψει να αντιμετωπίζεται ως δευτερεύον ζήτημα.

1.3 Οι κυριότεροι παράγοντες που οδήγησαν στην κρίση είναι οι εξής:

- Η χορήγηση πιστώσεων, εκ μέρους των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, σε αφερέγγυους πελάτες.
- Σε πολλές περιπτώσεις, παράλογα οικονομικά κίνητρα και αμοιβές στο προσωπικό λιανικής τραπεζικής των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.
- Η έκδοση πιστωτικών τίτλων από τις τράπεζες χωρίς επίδειξη της δέουσας επιμέλειας.
- Η απόκτηση των εν λόγω πιστωτικών τίτλων από τις τράπεζες χωρίς επίδειξη της δέουσας επιμέλειας.
- Ανεπαρκή αποθεματικά κεφάλαια, ιδίως στα χαρτοφυλάκια συναλλαγών των τραπεζών.
- Η δημιουργία στοιχείων εκτός ισολογισμού χωρίς επαρκή κεφαλαιοποίηση.
- Τα στρεβλά κίνητρα και τα ακατάλληλα συστήματα αμοιβών με αποτέλεσμα τις κοντόφθαλμες πολιτικές και την ανάληψη υπερβολικών κινδύνων.
- Ο προκυκλικός χαρακτήρας της κανονιστικής ρύθμισης.
- Συστημικές ελλείψεις στη διαχείριση κινδύνων όσον αφορά την ποιότητα των κατεχόμενων τίτλων, την επάρκεια των αποθεματικών κεφαλαίων και τον αντίκτυπο των συστημάτων κυμαινόμενων αμοιβών όσον αφορά τη συνολική έκθεση σε κίνδυνο..

(1) EE C 318 της 23.12.2009, σ. 57.

- Η έλλειψη διαφάνειας στις τραπεζικές υποθέσεις η οποία εμπόδισε τους δανειστές, τους δανειολήπτες, τους αντισυμβαλλόμενους, τους μετόχους, τους αναλυτές, ακόμη και τους ανεξάρτητους διευθυντές, να ενεργήσουν κατά τον αναμενόμενο τρόπο στις χρηματοπιστωτικές αγορές.
- Ο ανεπαρκής διεθνής συντονισμός και η ανεπαρκής μακροπροληπτική εποπτεία.

1.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή επιδιώκει την περαιτέρω βελτίωση των προτάσεων της σχετικά με τις αμοιβές και τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, σε πλήρη συμμόρφωση προς τις υποδείξεις του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Financial Stability Board - FSB) και της Επιτροπής της Βασιλείας. Ο τραπεζικός τομέας έχει μεν θεμελιώδη οικονομική σημασία για την ΕΕ, αλλά συγχρόνως αποτελεί έναν δυνητικά ευμετάβλητο κλάδο. Προκειμένου να αποφευχθεί η πρόκληση ζημιών στον χρηματοπιστωτικό τομέα της ΕΕ από το ρυθμιστικό αρμπιτράζ (regulatory arbitrage), θεωρείται ουσιώδης η εξεύρεση λύσεων παγκόσμιας εμβέλειας και η ΕΕ μπορεί να χρειαστεί να πρωτοστατήσει σε αυτήν την προσπάθεια, όπως είναι άλλωστε και το σωστό. Η ΕΕ δεν έχει περιθώρια να εισαγάγει κανονιστικές διατάξεις οι οποίες θα διαφέρουν σημαντικά από τις πρακτικές που εφαρμόζονται σε άλλα μέρη του κόσμου.

1.5 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις βασικές αρχές που προτείνονται για τη διαμόρφωση και την εφαρμογή των πολιτικών για τις αμοιβές. Εάν κάποιες από τις αρχές αυτές είχαν υιοθετηθεί πριν από την κρίση, τότε θα είχαν αποφευχθεί πολλές αμοιβές που προκαλούν σκάνδαλο και αμηχανία.

1.6 Στους περισσότερους βιομηχανικούς κλάδους, το ανώτατο ποσό των πριμ (bonus) που καταβάλλονται στα διευθυντικά στελέχη διαμορφώνεται ως μέγιστο ποσοστό επί του μισθού. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να εφαρμόσει ο τραπεζικός τομέας παρεμφερείς αρχές στα συστήματα κυμαινόμενων αμοιβών, δεδομένου ότι τίποτε σχετικό με τον ρόλο των τραπεζιτών δεν αιτιολογεί την εφαρμογή συστημάτων ανεξέλεγκτων αμοιβών στη δική τους περίπτωση. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι επιβάλλεται στα μεγάλα πιστωτικά ιδρύματα και στις επιχειρήσεις επενδύσεων η σύσταση επιτροπών αποδοχών.

1.7 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η οδηγία επικεντρώνεται περισσότερο στη διάρθρωση παρά στο ύψος των αμοιβών. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ οφείλει να εκφράσει την ανησυχία της σχετικά με το ύψος των αμοιβών αυτών. Εεελπιστεί επίσης, ότι η επίδραση των νέων κεφαλαιακών απαιτήσεων, σε συνδυασμό με την προληπτική ανάλυση των προτεινόμενων πολιτικών και των σχεδίων για τις αμοιβές, θα καταστήσουν δυνατό τον περιορισμό των υπέρογκων κυμαινόμενων αμοιβών του παρελθόντος. Η ΕΟΚΕ παραδέχεται ότι η ΕΕ δεν διαθέτει κατ' ουσία αρμοδιότητα σχετικά με το ύψος των αμοιβών.

1.8 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει προς μεγάλη της ικανοποίηση ότι οι διατάξεις για τις αμοιβές δεν αντίκεινται ούτε στις διατάξεις του άρθρου 137 παράγραφος 5 της Συνθήκης, ούτε στις γενικές αρχές του εθνικού Ενοχικού και Εργατικού Δικαίου ή στα –κατά περίπτωση– δικαιώματα των κοινωνικών εταίρων στις συλλογικές διαπραγματεύσεις.

1.9 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει πλήρως την αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων που εκτίθενται λεπτομερώς στην οδηγία, στην οποία συμπεριλαμβάνονται, ειδικότερα, τα εξής:

- διατάξεις για την ενίσχυση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχουν οι τράπεζες στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών για βραχυπρόθεσμη μεταπώληση·

- αναβαθμισμένες κεφαλαιακές απαιτήσεις για τις πολύπλοκες πράξεις τιτλοποίησης, τόσο στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο όσο και στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών.

1.10 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η πρόταση δεν περιλαμβάνει πλέον μια ενισχυμένη εποπτική διαδικασία ιδιαίτερα περίπλοκων περιπτώσεων επανατιτλοποίησης. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ ευελπιστεί ότι οι εποπτικές αρχές θα επιδείξουν εν προκειμένω τη δέουσα προσοχή και σημειώνει ότι οι τελευταίες διαθέτουν ευρύτατο φάσμα διορθωτικών μέτρων.

1.11 Η άποψη της ΕΟΚΕ έχει επηρεαστεί από τα γεγονότα που ήρθαν στο φως ⁽²⁾ έπειτα από την έρευνα της Επιτροπής Χρεογράφων και Χρηματιστηρίων των ΗΠΑ (Securities and Exchange Commission - SEC) σχετικά με την κατάρρευση της αξίας των τιτλοποιημένων ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων (Retail Backed Mortgage Securities - RMBS), των εξασφαλισμένων ομολόγων (Collateralised Debt Obligations - CDO) και άλλων παρόμοιων στοιχείων ενεργητικού. Οι οικοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (ΟΑΠΠ) ευθύνονται για την απερισκεπτη δημιουργία αυτών των τοξικών στοιχείων ενεργητικού τα οποία κόστισαν εκατοντάδες δισεκατομμύρια δολάρια στις ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου. Οι τράπεζες επενδύσεων είναι ένοχες για υποβοήθηση και υποκίνηση των ΟΑΠΠ, ενώ οι περισσότερες τράπεζες δεν κατόρθωσαν να αντιληφθούν τους κινδύνους που εμπειρείχε η κατοχή των συγκεκριμένων τίτλων. Η Ομάδα Larosière παρατήρησε ότι «καίρια σημασία κατέχει το γεγονός ότι οι ρυθμιστικές αυτές αλλαγές (δηλ. εκείνες που αφορούν τους ΟΑΠΠ) πρέπει να συνοδεύονται από αυξημένη δέουσα επιμέλεια και κρίση εκ μέρους των επενδυτών καθώς και από βελτιωμένη εποπτεία». Στη γνωμοδότησή της σχετικά με τους ΟΑΠΠ, η ΕΟΚΕ προσυπέγραψε τη σύσταση αυτή και, επί του παρόντος, επιδοκιμάζει την προτεινόμενη οδηγία διότι θα απαιτήσει από τις τράπεζες και τις εποπτικές αρχές να ενεργούν αναλόγως.

1.12 Στο σημείο 4 του Παραρτήματος I της οδηγίας εκτίθεται ένα νέο και εκτεταμένο σύνολο απαιτήσεων δημοσιοποίησης που επικροτείται από την ΕΟΚΕ. Εάν οι εν λόγω απαιτήσεις είχαν τεθεί σε ισχύ πριν από την κρίση, τότε πολλά από τα θλιβέρα επακόλουθα της θα μπορούσαν να έχουν αποφευχθεί. Η έμφαση που δίνεται στη ρευστότητα και στον κίνδυνο γεγονότος στο Παράρτημα II είναι επίσης θετική. Χωρίς να προβεί σε τεχνική ανάλυση των διατάξεων, η ΕΟΚΕ έλαβε τη διαβεβαίωση της Επιτροπής ότι χάρη στα μέτρα αυτά θα αποτραπεί η κρίση ρευστότητας στην αγορά που βρίσκεται στο επίκεντρο της κρίσης του τραπεζικού συστήματος.

1.13 Η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι τα ζητήματα ρευστότητας των εταιρειών θα αναλυθούν στην οδηγία όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις (ΟΚΑ4/CRD4). Κατόπιν της συγκεκριμένης κρίσης, η ανάγκη αυτή καθίσταται επιτακτική.

1.14 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι, ενώ σε κανένα σημείο του σχεδίου οδηγίας δεν γίνεται το ζήτημα των εκτός ισολογισμού φορέων ειδικού σκοπού (special purpose trading vehicles - SPV), στην πραγματικότητα έχει καλυφθεί στην οδηγία 2009/83/ΕΚ που εξέδωσε η Επιτροπή τον Ιούλιο του 2009. Το άρθρο 95 της ΟΚΑ ορίζει ήδη ότι η τράπεζα υποχρεούται να υπολογίζει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για τα στοιχεία ενεργητικού της, εκτός εάν μπορεί να εξασφαλίσει «σημαντική μεταφορά κινδύνου». Η οδηγία του Ιουλίου του 2009 περιορίζει τα περιθώρια ερμηνείας της εν λόγω διάταξης με δύο σημαντικούς τρόπους. Εάν δε αυτή η διεκρίνιση είχε τεθεί σε εφαρμογή πριν από την κρίση, θα είχε μειωθεί σε μεγάλο βαθμό η επίδραση των εταιρειών ειδικού σκοπού στην κρίση.

(2) ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 117.

1.15 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι η παραπειστική διάθεση πιστώσεων στους καταναλωτές διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην πρόκληση της κρίσης. Η Επιτροπή φαίνεται να ασχολείται με το πρόβλημα αυτό στην ανακοίνωση της σχετικά με τις δέσμες επενδυτικών προϊόντων για ιδιώτες επενδυτές (packaged retail investment products - PRIP) ⁽³⁾, δεδομένου ότι επιδιώκει να ρυθμίσει τους όρους πώλησης και, ειδικότερα, να ελέγξει τις συγκρούσεις συμφερόντων που προκύπτουν κατά την εν λόγω διαδικασία. Η ανακοίνωση αυτή βασίζεται στους όρους που επιβάλλονται από την οδηγία 2004/39/ΕΚ σχετικά με τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων.

1.16 Η δημοσιοποίηση είναι το κλειδί για την αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής αγοράς. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση ότι η έκταση των προτεινόμενων δημοσιοποιήσεων και η πρόσβαση που τίθεται στη διάθεση των μετόχων είναι επαρκείς για την απόκτηση των στοιχείων που τους χρειάζονται για τις συναλλαγές τους με κάποιο ίδρυμα. Οι δημοσιοποιήσεις που απαιτούνται από την προτεινόμενη οδηγία πρέπει να νοούνται κατά την έννοια του άρθρου 147 της οδηγίας 2006/48/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων (Οδηγία για τις κεφαλαιακές απαιτήσεις - CRD) όπου συνιστάται στα πιστωτικά ιδρύματα να προβαίνουν στις απαιτούμενες δημοσιοποιήσεις.

1.17 Τον Νοέμβριο του 2009, οι επικεφαλής των τραπεζών HSBC και Standard Chartered εξέφρασαν την ανησυχία τους σχετικά με τον υπερβολικό και επίζημο χαρακτήρα των προτεινόμενων από τις εποπτικές αρχές κεφαλαιακών απαιτήσεων, οι οποίες θα αναχαιτίσουν τόσο την ανάκαμψη της οικονομίας όσο και την ανάπτυξη. Η άποψη αυτή μπορεί μεν να θεωρηθεί αναμενόμενη καθώς διατυπώνεται από τραπεζίτες, αλλά σε αυτήν την περίπτωση δεν πρόκειται για συνηθισμένους τραπεζίτες. Καμία εκ των δύο τραπεζών δεν έλαβε κρατική ενίσχυση, τα δε διευθυντικά στελέχη της Standard Chartered ήταν στην ουσία εκ των εμπνευστών του σχεδίου στήριξης των βρετανικών τραπεζών. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να διασφαλίσει ότι οι προτεινόμενες κεφαλαιακές απαιτήσεις, εκ παραλλήλου με τη δέουσα επιμέλεια και την ενδεδειγμένη εκτίμηση επικινδυνότητας, είναι ανάλογες του κινδύνου.

1.18 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή για να κατανοήσει τον αντίκτυπο του υπό εξέταση, σήμερα, σχεδίου οδηγίας πρέπει να προβεί σε ανάλυση, όχι μόνο ως προς τις κεφαλαιακές συμμετοχές των τραπεζών, αλλά και για την οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την εν γένει ανάκαμψη.

2. Εισαγωγή

2.1 Μια σύντομη εξήγηση της κρίσης του τραπεζικού συστήματος θα μπορέσει να αναδείξει τη λογική που διέπει την οδηγία. Πρόσθετα στοιχεία για την κρίση του τραπεζικού συστήματος παρέχονται στην έκθεση του Λόρδου Turner, προέδρου της Αρχής Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών του Ηνωμένου Βασιλείου (Financial Services Authority) ⁽⁴⁾.

2.2 Η δραστηριότητα των τραπεζών λιανικής συνίσταται στη χορήγηση μακροπρόθεσμων δανείων βάσει βραχυπρόθεσμων καταθέσεων· η εν λόγω δραστηριότητα ονομάζεται maturity transformation («μετασχηματισμός ωριμότητας») και εμπεριέχει αρκετούς κινδύνους. Εάν όλοι οι καταθέτες αποφάσιζαν να αποσύρουν τα χρήματά τους, η τράπεζα δεν θα διέθετε επαρκή ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού. Ομοίως, εάν οι δανειολήπτες αθετήσουν την εκπλήρωση της υποχρέωσής τους, ελαττώνεται το τραπεζικό κεφάλαιο και ελλοχεύει ο κίνδυνος της αφερεγγυότητας. Για την αντιμετώπιση

ενός τέτοιου ενδεχόμενου, οι τράπεζες λιανικής διατηρούν αποθεματικά ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού στους ισολογισμούς τους και συνάπτουν συμφωνίες ασφαλείας με άλλες τράπεζες, ενώ η κεντρική τράπεζα μπορεί να λειτουργήσει ως ύστατος δανειστής. Οι τραπεζικοί κανονισμοί καθορίζουν το ύψος των κεφαλαίων που πρέπει να διατηρεί μια τράπεζα για την κάλυψη των υποχρεώσεών της σε περίπτωση που ο δανειολήπτης αθετήσει την εκπλήρωση της υποχρέωσής του.

2.3 Οι τράπεζες διενεργούν επίσης συναλλαγές για δικό τους λογαριασμό. Αυτός είναι ένας επιπλέον λόγος για τον οποίο διατηρούν αποθεματικά κεφάλαια. Τα αποθεματικά αυτά ήταν κατά κανόνα περιορισμένα διότι οι ενδεχόμενες ζημιές από το χαρτοφυλάκιο συναλλαγών αναμενόταν να είναι χαμηλές δεδομένου ότι τα στοιχεία ενεργητικού των τραπεζών θεωρούνταν άμεσα εμπορεύσιμα. Τα κεφάλαια για τη στήριξη του χαρτοφυλακίου συναλλαγών των τραπεζών υπολογίζονταν βάσει της μεθόδου «δυσνητικής ζημίας» (Va-R). Οι τράπεζες ίδρυσαν επίσης εταιρείες ειδικού σκοπού εκτός ισολογισμού. Οι εταιρείες αυτές χρησιμοποιούσαν κατά κόρον τη δυσνητικά επικίνδυνη τεχνική μόχλευσης, αλλά επειδή θεωρούνταν εκτός ισολογισμού, οι εποπτικές αρχές τις αντιμετώπιζαν ως ανεξάρτητες οντότητες. Εντούτοις, όταν ξέσπασε η κρίση, πολλές εταιρείες ειδικού σκοπού χρειάστηκε να ενσωματωθούν στους ισολογισμούς των τραπεζών για λόγους διατήρησης της φήμης τους, παρότι δεν είχε προβλεφθεί το παραμικρό αποθεματικό γι' αυτό το ενδεχόμενο.

2.4 Οι αρχές διαδραμάτισαν κάποιο ρόλο στην πρόκληση της τραπεζικής κρίσης. Οι εποπτικές αρχές ενέκριναν τα κεφάλαια που διατηρούσαν οι τράπεζες. Οι νομισματικές αρχές, με εξαίρεση την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κράτησαν τα επιτόκια σε πάρα πολύ χαμηλό επίπεδο για υπερβολικά μεγάλο χρονικό διάστημα. Ακόμη και στο εσωτερικό της ευρωζώνης, τα επιτόκια ήταν υπερβολικά χαμηλά για ορισμένες οικονομίες. Σε πολιτικό επίπεδο, η κυβέρνηση των ΗΠΑ υποχρέωσε τις τράπεζες να χορηγήσουν παράτολμα ενυπόθηκα δάνεια σε αφερεγγυους δανειολήπτες. Οι δείκτες αποταμίευσης στον δυτικό κόσμο μειώθηκαν με αποτέλεσμα όλο το βάρος της χρηματοδότησης της αυξανόμενης δανειοληψίας να πέσει στην Ασία. Οι συγκεκριμένοι παράγοντες ενύπησαν τις επικίνδυνες τραπεζικές δραστηριότητες.

2.5 Οι τράπεζες χορηγούσαν ενυπόθηκα δάνεια υψηλού κινδύνου, κατόπιν τα συγκέντρωναν σε δέσμες και στη συνέχεια τα διέθεταν προς πώληση· η δραστηριότητα αυτή επεκτάθηκε και πέραν των Ηνωμένων Πολιτειών. Με τη βοήθεια των οίκων αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (ΟΑΠ), οι δέσμες αυτές τεμαχίζονταν σε τμήματα με διαφορετική βαθμολογία πιστοληπτικής ικανότητας και είχαν πολύ υψηλότερη απόδοση απ' ό,τι τα επιτόκια μηδενικού κινδύνου. Η επανατιτλοποίηση «επανασυσκεύαζε» τα τμήματα των τεμαχισμένων οφειλών, κατά τρόπο ώστε να καθίστανται μη ανιχνεύσιμα χρεόγραφα. Ένα συνονθύλευμα με αρκτικόλεξα πιστωτικών τίτλων κατέληγε τελικά να αποτελεί βασικό κομμάτι τόσο του χαρτοφυλακίου συναλλαγών ιδίου λογαριασμού όσο και των συναλλαγών των εταιρειών ειδικού σκοπού. Ο τεράστιος κίνδυνος που εγκυμονούσε αυτή η συγκέντρωση δεν έγινε αντιληπτός.

2.6 Τόσο η έκδοση όσο και η διανομή πιστωτικών τίτλων μετατράπηκαν σε παλιρροϊκό κύμα. Όπως κατέδειξε ο Λόρδος Turner, η έκταση και το εύρος των συναλλαγών στο πλαίσιο της «οικονομίας-καζίνο» επισκίασαν το μέγεθος της οικονομικής δραστηριότητας στην πραγματική οικονομία. Συνοψίζοντας ακόμη περισσότερο, μπορούμε να πούμε ότι οι τράπεζες έπαψαν να στηρίζονται στις καταθέσεις και άρχισαν να χρηματοδοτούν τη δανειοδοτική δραστηριότητά τους μέσω εξαιρετικά βραχυπρόθεσμου δανεισμού από τις χρηματαγορές χονδρικής, με αποτέλεσμα ο μετασχηματισμός ωριμότητας να ξεφυγεί από κάθε όριο. Στη συνέχεια, η Ομοσπονδιακή Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ (FED) προέβη σε αύξηση των επιτοκίων και το καζίνο έκλεισε.

⁽³⁾ COM(2009) 204 τελικό.

⁽⁴⁾ The Turner Review, UK Financial Services Authority, Μάρτιος 2009.

2.7 Οι οφειλότες ενυπόθηκων δανείων άρχισαν να αθετούν τις υποχρεώσεις τους. Οι οίκοι αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας μείωσαν δραστικά τη βαθμολογία των πιστωτικών τίτλων. Παντού οι τράπεζες προσπάθησαν να πωλήσουν αυτά τα στοιχεία ενεργητικού, γεγονός το οποίο οδήγησε σε κατάρρευση του συστήματος. Οι τιμές καταβαράδωθηκαν. Η εμπορευσιμότητα σταμάτησε πλέον να παράγει ρευστότητα. Οι τράπεζες δεν ήταν σε θέση να γνωρίζουν την κατάσταση των άλλων τραπεζών με αποτέλεσμα να εξανεμισθεί η εμπιστοσύνη και να παραλύσουν οι διατραπεζικές συναλλαγές στις χρηματαγορές χονδρικής. Ελλείψει ρευστότητας, όλα τα είδη τραπεζών βρέθηκαν σε δύσκολη θέση. Η Lehman αφέθηκε να καταρρεύσει, ενώ πολλές άλλες τράπεζες τόσο στις ΗΠΑ όσο και σε άλλα μέρη του κόσμου χρειάστηκαν μαζικές κρατικές ενισχύσεις για να μπορέσουν να επιβιώσουν.

2.8 Τα συστήματα αμοιβών έτειναν να ενισχύσουν την ανάληψη κινδύνων στο πλαίσιο των πιστωτικών ιδρυμάτων. Στα ανώτερα διοικητικά κλιμάκια, τα κίνητρα επέφεραν εστίαση του ενδιαφέροντος σε βραχυπρόθεσμα κέρδη, ασχέτως της ύπαρξης πιο μακροπρόθεσμων κινδύνων. Η ιλιγγιώδης πορεία των διατραπεζικών συναλλαγών δημιούργησε μια τεχνητή οικονομία, αποσυνδεδεμένη από την πραγματική οικονομία, όπου οι απολαβές ήταν ανεξάρτητες από τους κανόνες που ισχύουν στον πραγματικό κόσμο. Η ποιότητα των δανειακών χαρτοφυλακίων επιδεινώθηκε δραματικά. Οι χρηματιστές και άλλοι ανάλογοι φορείς υπέστησαν παρεμφερείς βραχυπρόθεσμες πιέσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ακόμη και το προσωπικό που βρισκόταν στην «πρώτη γραμμή» της παροχής λιανικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών εξωθήθηκε να επεκτείνει τις διευκολύνσεις αποπληρωμής με πιστωτικές κάρτες και τις ενυπόθηκες διευκολύνσεις σε πελάτες αμφίβολης πιστοληπτικής ικανότητας.

2.9 Οι κανονιστικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να βασιστούν στα διδάγματα που αντλήθηκαν. Χρειάζεται ριζική βελτίωση της ποσότητας και της ποιότητας των τραπεζικών αποθεματικών. Τα διατηρούμενα κεφάλαια έναντι των χαρτοφυλακίων συναλλαγών απαιτείται να αυξηθούν αισθητά και ο δείκτης μέγιστης «δυναμικής ζημίας» να αποτελέσει αντικείμενο αναθεώρησης. Ο υπολογισμός των κεφαλαίων πρέπει να αποκτήσει αντικυκλικό χαρακτήρα. Η εκτίμηση επικινδυνότητας πρέπει να πραγματοποιείται με μεγαλύτερη προσοχή. Οι κίνδυνοι ρευστότητας που εμπεριέχει ο μετασχηματισμός ωριμότητας χρήζουν επανεξέτασης δεδομένου ότι, κατά την κρίση, ούτε η πώληση διαπραγματεύσιμων στοιχείων ενεργητικού ούτε η προσφυγή σε αγορές χονδρικής μπόρεσαν να δημιουργήσουν την απαραίτητη ρευστότητα.

2.10 Ωστόσο, δεν αρκούν μόνο οι κανονιστικές μεταρρυθμίσεις· απαιτείται η ενεργοποίηση των μηχανισμών της αγοράς και η μεγαλύτερη συμμετοχή των μετόχων. Το μείζον ζήτημα έγκειται στην έλλειψη διαφάνειας. Η πραγματική φύση των τραπεζικών δανείων, των στοιχείων ενεργητικού, των αποθεματικών και του προφίλ κινδύνου των τραπεζών πρέπει να δημοσιοποιούνται. Η διαφάνεια αυτή θα δώσει τη δυνατότητα στους δανειστές, στους δανειολήπτες, στους μετόχους, στους διευθυντές και στους αναλυτές να ενεργούν κατά τον πρόπονα τρόπο στην αγορά.

2.11 Η κυβερνητική αποτυχία –πολιτική, νομισματική και ρυθμιστική– χρήζει διορθώσεων με στόχο να πρυτανεύσει εκ νέου η σύνεση στις τράπεζες, κατά τρόπο ώστε να απαιτούν ανάλογη συμπεριφορά και από τους πελάτες τους. Οι πελάτες λιανικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών πρέπει να προστατευθούν από τον ανεξέλεγκτο δανεισμό στον οποίο προβαίνουν τα πιστωτικά ιδρύματα.

2.12 Η εταιρική διακυβέρνηση πρέπει επίσης να βελτιωθεί. Η διαχείριση των κινδύνων έχει ανάγκη από μια εντελώς νέα προσέγγιση. Το σύστημα αμοιβών των διευθυντικών στελεχών χρειάζεται να αποκτήσει πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα, προκειμένου να ενισχύει και

όχι να υπονομεύει τη διαχείριση των κινδύνων και να συμπορεύεται με τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των μετόχων. Οι αμοιβές του συνόλου των εργαζομένων, των οποίων οι επαγγελματικές δραστηριότητες μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά το προφίλ κινδύνου μιας τράπεζας θα πρέπει να καθοριστούν σε συνάρτηση με το συγκεκριμένο προφίλ.

2.13 Η κρίση του τραπεζικού συστήματος έφερε στο φως το πρόβλημα του συνδυασμού τραπεζών παροχής λιανικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και τραπεζών επενδύσεων σε ενιαία ιδρύματα τα οποία θεωρούνται πολύ σημαντικά για να αποτύχουν. Ο συνδυασμός αυτός θεωρείται λογικός από πολλές απόψεις, δεδομένου ότι πολυάριθμες επενδυτικές τραπεζικές δραστηριότητες συμβάλλουν στην παροχή των αναγκαίων διευκολύνσεων τόσο στους πελάτες λιανικής όσο και στις ενδιαφερόμενες εταιρείες. Το βασικό πρόβλημα συνίσταται στη σιωπηρή και συχνά ρητή –απαραίτητη– εγγύηση που παρέχει το κράτος σε όσους πραγματοποιούν λιανικές καταθέσεις, γεγονός το οποίο ενέχει ηθικό κίνδυνο για τις επενδυτικές τραπεζικές δραστηριότητες και ενδέχεται να ενθαρρύνει την ανάληψη υπερβολικών κινδύνων. Έπειτα από το κραχ του 1929, ο αμερικανικός νόμος Glass-Steagall επέβαλε το θεσμικό διαχωρισμό των λιανικών και των επενδυτικών τραπεζικών υπηρεσιών· ο νόμος αυτός καταργήθηκε το 1999 λόγω των εκτεταμένων διαστάσεων που έλαβε η επικάλυψη μεταξύ αμοιτέρων των υπηρεσιών αυτών. Εάν δεν υπάρξει σαφής διαφοροποίηση μεταξύ των δύο προαναφερθεισών δραστηριοτήτων –παράδειγματος χάρις, με έναν νέο νόμο Glass-Steagall– τότε επιβάλλεται να καταστεί το καθεστώς των κεφαλαιακών απαιτήσεων επαρκώς αυστηρό προκειμένου να μην δοθεί στις τράπεζες επενδύσεων η δυνατότητα να καταφέρουν πλήγμα στις τράπεζες λιανικής.

3. Κύρια σημεία της οδηγίας της Επιτροπής

Οι αλλαγές οι οποίες επήλθαν στο κείμενο της οδηγίας έπειτα από τη συνάντηση κορυφής του Πίτσμπουργκ και θεωρούνται σχετικές με την άποψη της ΕΟΚΕ σημειώνονται με πλάγιους χαρακτήρες.

3.1 Η υπερβολική και αλόγιστη ανάληψη κινδύνων στον τραπεζικό τομέα οδήγησε στην χρεοκοπία χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και σε συστημικά προβλήματα στα κράτη μέλη και παγκοσμίως. Οι εποπτικοί και ρυθμιστικοί φορείς, καθώς και η Ομάδα των 20 και η Επιτροπή ευρωπαϊκών αρχών τραπεζικής εποπτείας, συμφωνούν ότι οι ακατάλληλες μισθολογικές πολιτικές συνέβαλαν σε αυτήν την κατάσταση. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι μείζονος σημασίας οι αρχές και τα πρότυπα που διαμορφώθηκαν από το Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Financial Stability Board - FSB) και, εν συνεχεία, συμφωνήθηκαν και υιοθετήθηκαν σε διεθνές επίπεδο.

3.2 Προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι δυνητικά επιζήμιες συνέπειες των κακοσχεδιασμένων μισθολογικών πολιτικών, πρέπει να επιβληθεί η ρητή υποχρέωση στα πιστωτικά ιδρύματα και στις επιχειρήσεις επενδύσεων να καθιερώνουν και να εφαρμόζουν μισθολογικές πολιτικές και πρακτικές οι οποίες συνάδουν με την αποτελεσματική διαχείριση κινδύνων.

3.3 Είναι σημαντικό να τηρηθεί με συνέπεια η νέα υποχρέωση που αφορά τις μισθολογικές πολιτικές και πρακτικές. Επομένως, πρέπει να προσδιορισθούν βασικές αρχές με σκοπό να διασφαλισθεί ότι η διάρθρωση των αμοιβών δεν θα ενθαρρύνει την υπερβολική ανάληψη κινδύνων και θα εναρμονίζεται με την πολιτική ανάληψης κινδύνων, τις αξίες και τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα του ιδρύματος.

3.4 Μεταξύ των βασικών αρχών περιλαμβάνονται και οι ακόλουθες:

- η μισθολογική πολιτική ακολουθεί και προωθεί την ορθή και αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων και δεν ενθαρρύνει την ανάληψη υπερβολικών κινδύνων εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος·
- η μισθολογική πολιτική είναι σύμφωνη προς την επιχειρηματική στρατηγική, τους στόχους, τις αξίες και τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα του πιστωτικού ιδρύματος·
- η αξιολόγηση των επιδόσεων εντάσσεται σε ένα πολυετές πλαίσιο προκειμένου να διασφαλιστεί ότι θα βασίζεται στις μακροπρόθεσμες επιδόσεις και ότι οι πραγματικές αμοιβές βάσει των επιδόσεων εκτείνονται σε μια χρονική περίοδο που περιλαμβάνει τον κύκλο οικονομικής δραστηριότητας της εταιρείας καθώς και τους επιχειρηματικούς κινδύνους·
- οι πληρωμές που συνδέονται με την πρόωρη καταγγελία σύμβασης αντικατοπτρίζουν τις επιδόσεις που επιτεύχθηκαν σε βάθος χρόνου και είναι σχεδιασμένες κατά τρόπο ώστε να μην ανταμείβουν την αποτυχία·
- η εγγυημένη μεταβλητή αμοιβή είναι δυνατή μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις στο πλαίσιο πρόσληψης νέων υπαλλήλων και περιορίζεται στο πρώτο έτος απασχόλησης·
- τουλάχιστον 50 % της μεταβλητής αμοιβής θα πρέπει να διατίθεται σε μετοχές ή σε άμεσα μη ρευστοποιήσιμα στοιχεία αμφότερα υποκείμενα σε πρόσφορη πολιτική παρακράτησης·
- η καταβολή του μεγαλύτερου μέρους σημαντικής πρόσθετης αμοιβής αναστέλλεται όσο απαιτείται και συνδέεται με τις μελλοντικές επιδόσεις της επιχείρησης. Ποσοστό τουλάχιστον 40 % –και 60 % στις περιπτώσεις των διευθυντικών στελεχών– της καταβολής αναστέλλεται για χρονικό διάστημα όχι μικρότερο των τριών ετών και κατοχυρώνεται κατ' αναλογία·
- η μεταβλητή αμοιβή, συμπεριλαμβανομένου του αναστελλόμενου μέρους της, καταβάλλεται ή κατοχυρώνεται μόνον υπό τον όρο ότι η οικονομική κατάσταση του ιδρύματος το επιτρέπει.

3.5 Τα «μεγάλα» πιστωτικά ιδρύματα και οι επιχειρήσεις επενδύσεων υποχρεούνται να προβούν στη σύσταση μισθολογικών επιτροπών. Τα «μεγάλα» πιστωτικά ιδρύματα και οι επιχειρήσεις επενδύσεων προσδιορίζονται βάσει του μεγέθους, της εσωτερικής δομής και καθεστώτος, του χαρακτήρα και της πολυπλοκότητας των δραστηριοτήτων τους.

3.6 Οι αρμόδιες αρχές πρέπει επίσης να έχουν την εξουσία επιβολής οικονομικών ή μη οικονομικών μέτρων ή ποινών σε περίπτωση παραβίασης της απαίτησης για την καθιέρωση μισθολογικών πολιτικών οι οποίες συνάδουν με την ορθή και αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων. Τα εν λόγω μέτρα και οι ποινές πρέπει να είναι αποτελεσματικά, αναλογικά και αποτρεπτικά.

3.7 Για την προώθηση της εποπτικής σύγκλισης όσον αφορά την αξιολόγηση των μισθολογικών πολιτικών και πρακτικών, η Επιτροπή ευρωπαϊκών αρχών τραπεζικής εποπτείας πρέπει να φροντίσει για την εκπόνηση κατευθυντήριων γραμμών για τις ορθές μισθολογικές πολιτικές στον τραπεζικό τομέα.

3.8 Καθώς οι εσφαλμένες μισθολογικές πολιτικές και τα μη ενδεδειγμένα συστήματα κινήτρων μπορούν να αυξήσουν

αδικαιολόγητα τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα και οι εταιρείες επενδύσεων, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να επιβάλλουν ποιοτικά και ποσοτικά μέτρα στις οικείες οντότητες, όπως ζητείται. Τα ποιοτικά μέτρα προβλέπουν τη δυνατότητα να απαιτείται από τα πιστωτικά ιδρύματα ή τις εταιρείες επενδύσεων να μειώσουν τον κίνδυνο που ενέχουν οι δραστηριότητες, τα προϊόντα και τα συστήματά τους, συμπεριλαμβανομένων των μισθολογικών πολιτικών, στον βαθμό που δεν συνάδουν με την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων. Τα ποσοτικά μέτρα περιλαμβάνουν την απαίτηση διάθεσης πρόσθετων ιδίων κεφαλαίων.

3.9 Προκειμένου να διασφαλιστεί η προσήκουσα διαφάνεια στην αγορά όσον αφορά τις μισθολογικές τους πολιτικές και τους συναφείς κινδύνους, τα πιστωτικά ιδρύματα και οι εταιρείες επενδύσεων πρέπει να δημοσιοποιούν πληροφορίες σχετικά με τις μισθολογικές πολιτικές και πρακτικές που εφαρμόζουν για τους υπαλλήλους των οποίων οι επαγγελματικές δραστηριότητες έχουν ουσιώδη αντίκτυπο στο προφίλ κινδύνου του ιδρύματος.

3.10 Πρέπει να υπάρχει ιδιαίτερο καθεστώς κεφαλαιακών απαιτήσεων για τις πράξεις τιτλοποίησης οι οποίες τροποποιούν άλλες πράξεις τιτλοποίησης και ενέχουν υψηλότερο πιστωτικό κίνδυνο από τις κανονικές πράξεις τιτλοποίησης, το οποίο θα περιλαμβάνει σαφή αντικίνητρα προς τα πιστωτικά ιδρύματα και τις εταιρείες επενδύσεων, για την αποφυγή επενδύσεων σε περίπλοκους και υψηλού κινδύνου τίτλους.

3.11 Οι πράξεις επανατιτλοποίησης «επανασυσκευάζουν» ανοίγματα τιτλοποίησης μεσαίου κινδύνου σε νέους τίτλους. Θεωρούνται γενικά χαμηλού πιστωτικού κινδύνου από τους οργανισμούς αξιολόγησης και τους παράγοντες της αγοράς. Ωστόσο, λόγω της πολυπλοκότητας και της ευαισθησίας τους σε συσχετιζόμενες απώλειες, οι εν λόγω πράξεις επανατιτλοποίησης συνεπάγονται υψηλότερους κινδύνους από τις συμβατικές πράξεις τιτλοποίησης. Ως εκ τούτου, η παρούσα πρόταση περιλαμβάνει ένα σύνολο κεφαλαιακών απαιτήσεων υψηλότερων από εκείνες που ισχύουν για τις απλές θέσεις τιτλοποίησης της ίδιας διαβάθμισης.

3.12 Δεδομένων των πρόσφατων προβλημάτων, πρέπει να ενισχυθούν οι κανόνες που εφαρμόζονται στα εσωτερικά υποδείγματα για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων κινδύνου αγοράς. Ειδικότερα, πρέπει να εξασφαλιστεί πληρέστερη κάλυψη των κινδύνων όσον αφορά τους πιστωτικούς κινδύνους στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών. Επιπλέον, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις πρέπει να περιλαμβάνουν μια συνιστώσα κατάλληλη για ακραίες συνθήκες για την ενίσχυση των κεφαλαιακών απαιτήσεων σε περίπτωση επιδείνωσης των συνθηκών της αγοράς και με σκοπό τη μείωση των πιθανοτήτων εκδήλωσης κυκλικότητας.

3.13 Με την επιφύλαξη των δημοσιοποιήσεων που απαιτούνται ρητά από την υπό εξέταση οδηγία, στόχος των απαιτήσεων δημοσιοποίησης πρέπει να είναι να παρέχονται στους συμμετέχοντες στην αγορά ακριβείς και λεπτομερείς πληροφορίες όσον αφορά το προφίλ κινδύνου των επιμέρους ιδρυμάτων. Επομένως, τα ιδρύματα πρέπει να υποχρεούνται να δημοσιοποιούν πρόσθετες πληροφορίες οι οποίες δεν αναφέρονται ρητά στην οδηγία, εάν αυτό είναι αναγκαίο για την επίτευξη του εν λόγω στόχου.

3.14 Στον τομέα της τιτλοποίησης, πρέπει να ενισχυθούν σημαντικά οι απαιτήσεις δημοσιοποίησης των ιδρυμάτων. Πρέπει, ειδικότερα, να λαμβάνουν επίσης υπόψη τους κινδύνους θέσεων τιτλοποίησης στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών.

Βρυξέλλες, 20 Ιανουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας

COM(2009) 248 τελικό

(2010/C 339/07)

Εισηγητής ο κ. **SMYTH**

Στις 10 Ιουνίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

«Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας»

COM(2009) 248 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιανουαρίου 2010.

Κατά την 459^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ής και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 21ης Ιανουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 198 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τους στόχους που περιλαμβάνονται στους τέσσερις πυλώνες στους οποίους βασίζεται η στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής, με σκοπό να καταστεί η περιοχή ευημερούσα, ασφαλής, περιβαλλοντικά βιώσιμη, ελκυστική και προσεγγιστική.

1.2 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη διεξοδική διαδικασία διαβούλευσης που προηγήθηκε της οριστικοποίησης της στρατηγικής και τον ρόλο που διαδραμάτισαν στη διαδικασία οι κοινωνικοί εταίροι και τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρότασή της για τη σύσταση «Φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών της Βαλτικής», το οποίο θα επιτρέψει τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην ανάπτυξη της στρατηγικής.

1.3 Η στρατηγική έχει αξιόπαιτους σκοπούς και στόχους για την αντιμετώπιση της πληθώρας των περίπλοκων και αλληλένδετων διαρθρωτικών προβλημάτων που υπάρχουν στη Βαλτική· όμως παρ' όλα αυτά αντιμετωπίζει ορισμένες προκλήσεις, οι οποίες πρέπει να υπερικηθούν για να αποδειχθεί αποτελεσματική. Οι προκλήσεις αυτές αφορούν τη δυνατότητά της να παράσχει προστιθέμενη αξία, τις ρυθμίσεις για τη διακυβέρνηση, τη συνοχή της ΕΕ και την εξωτερική αποτελεσματικότητα της στρατηγικής.

1.4 Οι ρυθμίσεις για τη διακυβέρνηση της στρατηγικής για τη Βαλτική αποτέλεσαν αντικείμενο ορισμένων επικριτικών σχολίων. Η στρατηγική καλύπτει αρμοδιότητες 21 Γενικών Διευθύνσεων, καθώς και οκτώ κρατών μελών συν της Ρωσίας. Όταν όλα αυτά συνδυαστούν με τους 4 πυλώνες, τις 15 δράσεις προτεραιότητας και τις πολυάριθμες οριζόντιες δράσεις, προκύπτουν σύνθετες δομές διακυβέρνησης στο κέντρο της στρατηγικής, οι οποίες πιθανόν να την καταστήσουν μη λειτουργική. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια για να απλουστευθούν οι ρυθμίσεις διακυβέρνησης και διαχείρισης της στρατηγικής.

1.5 Η παρούσα γνωμοδότηση επαναλαμβάνει την πρόταση για τη συγκρότηση, στους κόλπους της ΕΟΚΕ, ενός *ad hoc* παρατηρητηρίου ή μιας ομάδας μελέτης για την περιοχή της Βαλτικής, ώστε να μπορεί η ΕΟΚΕ στο σύνολό της να συμμετέχει αποτελεσματικά στην αναπόφευκτη εξέλιξη και ανάπτυξη της στρατηγικής.

1.6 Μία από τις βασικές προκλήσεις που θα πρέπει να αντιμετωπίσει η στρατηγική είναι η εξωτερική διάσταση, κυρίως λόγω του βασικού ρόλου που διαδραματίζει η Ρωσία στην περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας. Ο ρόλος της Ρωσίας στην εφαρμογή της στρατηγικής θα διέπεται από τις ρυθμίσεις της Βόρειας Διάστασης. Υπάρχει αβεβαιότητα κατά πόσον οι ρυθμίσεις αυτές είναι επαρκείς για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική συμμετοχή της Ρωσίας στις στρατηγικές δράσεις.

1.7 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι η στρατηγική δεν είναι μόνο ένα έγγραφο· πάνω απ' όλα είναι διαδικασία. Αυτό σημαίνει ότι η στρατηγική θα εφαρμοσθεί σταδιακά, συν τω χρόνω. Υπήρξε ήδη επιτυχής, διότι συνέβαλε στο να συμφωνήσουν όλα τα κράτη μέλη και οι εμπλεκόμενοι μαζί με τα όργανα της ΕΕ για έναν περιορισμένο κατάλογο βασικών δράσεων και σχεδίων, καθώς και για την ανάγκη εφαρμογής τους. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι ο ενθουσιασμός που δημιουργήθηκε κατά τη χάραξη της στρατηγικής θα συνεχισθεί και θα συμβάλει στην αποτελεσματική και έγκαιρη εφαρμογή, η οποία θα μπορεί να αναθεωρηθεί κατά την διάρκεια της υλοποίησης.

2. Ιστορικό της στρατηγικής

2.1 Η προέλευση της στρατηγικής για την περιοχή της Βαλτικής είναι πολύ γνωστή. Εδώ και πολλά χρόνια έχει αναγνωρισθεί ότι η περιοχή της Βαλτικής πάσχει από σειρά σοβαρών αδυναμιών στους τομείς του περιβάλλοντος, της οικονομικής ανάπτυξης και των υποδομών, που αλληλοσυνδέονται και αλληλεξαρτώνται.

Τον Νοέμβριο του 2006, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε ψήφισμα σχετικά με τη χάραξη στρατηγικής για την περιοχή της Βαλτικής. Η στρατηγική αυτή για την περιοχή της Βαλτικής, που αναγνωρίστηκε ως μακροπεριφέρεια, εγκρίθηκε από την Επιτροπή στις 10 Ιουνίου 2009 και υπεβλήθη στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 19 Ιουνίου 2009. Αποτέλεσε υψηλή προτεραιότητα για τη σουηδική Προεδρία και υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων στις 26 Οκτωβρίου 2009, στο Λουξεμβούργο.

2.2 Η στρατηγική αυτή αποτελεί μια νέα αφετηρία για την πολιτική εδαφικής συνεργασίας της ΕΕ. Η άποψη της Επιτροπής είναι ότι η στρατηγική είναι η πρώτη αληθινά ολοκληρωμένη προσέγγιση που υιοθετείται για κράτη μέλη που αντιμετωπίζουν τις ίδιες προκλήσεις. Σήμερα, υπάρχουν 13 τομείς διεθνικής συνεργασίας, οι οποίοι καλύπτουν όλες τις περιοχές της ΕΕ (υπάρχουν ακόμη περίπου 50 προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας). Η στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής περιέχει τη σχετικά νέα έννοια της μακροπεριφερειακής συνεργασίας, που σημαίνει πιο αποτελεσματικό συντονισμό και χρήση των χρηματοδοτικών πόρων και υπεροχή των πρωτοβουλιών συνεργασίας σε όλη την περιοχή της Βαλτικής. Όσον αφορά τη γεωγραφική της διασπορά, η στρατηγική περιλαμβάνει τα εξής κράτη μέλη της ΕΕ: Σουηδία, Δανία, Γερμανία, Φιλανδία, Πολωνία, Εσθονία, Λετονία και Λιθουανία, καθώς και τη Νορβηγία και τη Ρωσία.

2.3 Η παρούσα γνωμοδότηση στοχεύει στην αξιολόγηση της προτεινόμενης στρατηγικής για την περιοχή της Βαλτικής και του προγράμματος δράσης της από την πλευρά της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών. Η γνωμοδότηση βασίζεται στην ανάλυση που εκτίθεται στις γνωμοδοτήσεις που υιοθέτησε πρόσφατα η ΕΟΚΕ με θέμα «Περιοχή της Βαλτικής: ο ρόλος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στη βελτίωση της περιφερειακής συνεργασίας και στον προσδιορισμό μιας περιφερειακής στρατηγικής»⁽¹⁾ και «Μακροπεριφερειακή συνεργασία: Επεκτείνοντας τη στρατηγική για τη Βαλτική Θάλασσα σε άλλες μακροπεριφέρειες της Ευρώπης»⁽²⁾. Η διαδικασία που οδήγησε στην ανάπτυξη της στρατηγικής είναι πρωτότυπη. Η άποψη της Επιτροπής είναι ότι εάν η στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής είναι λειτουργική και επιχειρησιακή στη Βαλτική, τότε παρόμοια προσέγγιση μπορεί πιθανόν να εφαρμοσθεί και σε άλλες μακροπεριφέρειες όπως είναι οι περιφέρειες του Δούναβη, των Άλπεων και της Μεσογείου.

3. Περιγραφή της στρατηγικής

3.1 Η Επιτροπή διεξήγαγε εμπειρισταωμένες διαβουλεύσεις καθ' όλη τη διάρκεια του 2008. Αυτές οι συμβουλευτικές διασκέψεις πραγματοποιήθηκαν σε πολλές περιοχές σε όλη τη μακροπεριφέρεια και κορυφώθηκαν τον Φεβρουάριο του 2009 στο Ροστόκ. Τα θέματα που εξετάστηκαν περιστρέφονταν γύρω από τους τέσσερις πυλώνες στους οποίους βασίζεται η στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής, με σκοπό να καταστεί η Βαλτική μια περιοχή

- περιβαλλοντικά βιώσιμη,
- ευημερούσα,
- προσιτή και ελκυστική,
- ασφαλής.

⁽¹⁾ EE C 277 της 17.11.2009, σελ. 42.

⁽²⁾ EE C 318 της 23.12.2009, σελ. 6.

3.2 Η στρατηγική συνοδεύεται από ένα σχέδιο δράσης, το οποίο περιλαμβάνει 15 τομείς προτεραιότητας που υπάγονται και στους τέσσερις πυλώνες. Κάθε τομέας προτεραιότητας θα συντονίζεται από ένα τουλάχιστον κράτος μέλος της Βαλτικής και αναμένεται να συνεργαστούν για την υλοποίηση της όλοι οι ενδιαφερόμενοι.

3.3 Η στρατηγική για τη Βαλτική και οι προτεινόμενες δράσεις της θα χρηματοδοτηθούν από υφιστάμενους πόρους, κυρίως από τα διαρθρωτικά ταμεία (55 δισ. ευρώ μεταξύ 2007-2013), από κάθε κράτος της Βαλτικής, με ιδιωτική χρηματοδότηση, καθώς και από χρηματοδοτικά ιδρύματα, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ET-E), η Σκανδιναβική Τράπεζα Επενδύσεων (NIB) και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ETAA).

3.4 Μεταξύ του ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της ανακοίνωσης της Επιτροπής υπάρχουν σημαντικές διαφορές⁽³⁾ ⁽⁴⁾. Η Επιτροπή υιοθετεί μια εσωτερική προοπτική του Συμβουλίου της ΕΕ, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναφέρεται στο ψήφισμα σχετικά με τη «Στρατηγική της περιοχής της Βαλτικής Θάλασσας για τη Βόρεια Διάσταση». Το ψήφισμα του Κοινοβουλίου καλεί την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση για μια στρατηγική «προκειμένου να ενισχυθεί ο εσωτερικός πυλώνας της Βόρειας Διάστασης»⁽⁵⁾. Το Κοινοβούλιο συνδέει σαφώς τη στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής με το πλαίσιο της Βόρειας Διάστασης, ενώ το Συμβούλιο και η Επιτροπή προβαίνουν σε διάκριση μεταξύ της στρατηγικής και των εξωτερικών πτυχών της συνεργασίας.

3.5 Υπάρχουν σημαντικές διαφορές απόψεων όσον αφορά την κατάλληλη δομή διακυβέρνησης. Η στρατηγική της Επιτροπής επικεντρώνεται στον συντονισμό των υπαρχουσών πρωτοβουλιών, εξετάζοντας συνεχώς την πρόοδο που σημειώνεται, και διατηρεί τον ρυθμό του προγράμματος δράσης. Η προσέγγιση της Επιτροπής επιδιώκει τον των θεσμικών μηχανισμών περιορισμό στο ελάχιστο, χωρίς πρόσθετη χρηματοδότηση για τη στρατηγική της Βαλτικής. Το Κοινοβούλιο προτείνει να συγκαλείται ετήσια σύνοδος κορυφής για τη Βαλτική πριν από το θερινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και να αναπτυχθούν περιφερειακές οργανωτικές δομές, τόσο εντός όσο και εκτός της ΕΕ, προτείνοντας ειδικό κονδύλιο προϋπολογισμού για τη στρατηγική. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφράσει την υποστήριξή της στην ιδέα να καθιερωθεί χωριστός προϋπολογισμός για τη στρατηγική. Φαίνεται ότι το Κοινοβούλιο επιθυμεί μια πιο φιλόδοξη αναπτυξιακή πολιτική σε σύγκριση με την Επιτροπή. Το Κοινοβούλιο, επιθυμώντας να υπογραμμίσει τον εξελικτικό χαρακτήρα της στρατηγικής, υιοθέτησε στις 22 Οκτωβρίου 2009, τροπολογία 20 εκατομμυρίων ευρώ για τον προϋπολογισμό του 2010 για τον συντονισμό και ορισμένα πιλοτικά προγράμματα της στρατηγικής.

3.6 Εκτός από τις εν λόγω διαφορετικές προσεγγίσεις, η στρατηγική η ίδια εκπονήθηκε μετά από εμπειρισταωμένες διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη της μακροπεριφέρειας. Η στρατηγική είναι καινοτόμος εφόσον θα λειτουργήσει βάσει μιας διεθνικής δομής διακυβέρνησης και προχωρεί ακόμη και πέραν του πεδίου των παραδοσιακών περιφερειακών πολιτικών της ΕΕ. Η νέα δομή διακυβέρνησης βρίσκεται στο μέσο μεταξύ εθνικού κράτους και υπερεθνικής κοινότητας.

⁽³⁾ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2006) «Ψήφισμα σχετικά με τη Στρατηγική της περιοχής της Βαλτικής Θάλασσας για τη Βόρεια Διάσταση», Στρασβούργο, 16 Νοεμβρίου 2006, A6-0367/2006.

⁽⁴⁾ Η στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής και το σχέδιο δράσης είναι καταχωρημένα στον ιστότοπο: http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/documents_en.htm.

⁽⁵⁾ Η Βόρεια Διάσταση είναι μια ρύθμιση σύμφωνα με την οποία η ΕΕ, η Ρωσία, η Νορβηγία και η Ισλανδία μπορούν να εφαρμόζουν πολιτικές στους τομείς συνεργασίας που έχουν συμφωνηθεί.

3.7 Η έννοια της στρατηγικής για την Βαλτική περιγράφεται από την Επιτροπή ως «έργο εν εξελίξει». Ο επακριβής καθορισμός των επιμέρους πτυχών της περιοχής της Βαλτικής είναι αναγκαστικά αδύνατος, διότι οι γεωγραφικές αλλαγές εξαρτώνται από τον τρόπο με τον οποίον τίθεται το ερώτημα. Η προσέγγιση που υιοθετείται για τη χάραξη της στρατηγικής για τη Βαλτική είναι να προσδιορισθούν πρώτα τα προβλήματα και τα ζητήματα και στη συνέχεια αυτά να καθορίσουν τη γεωγραφία της μακροπεριφέρειας. Με οποιοδήποτε αντικειμενικό μέτρο, οι τέσσερις πυλώνες της στρατηγικής και το συνακόλουθο σχέδιο δράσης αποτελούν σοβαρή προσπάθεια για καλύτερο συντονισμό του αναπτυξιακού πλαισίου για μια τόσο ποικιλόμορφη περιοχή όπως είναι η Βαλτική, προκειμένου να βελτιωθεί η εδαφική συνοχή. Ο κατωτέρω πίνακας 1 εκθέτει τους τομείς προτεραιότητας του σχεδίου δράσης για κάθε πυλώνα της στρατηγικής.

3.8 Έμμεσα συνάγεται ότι η Επιτροπή θεωρεί ότι η ολοκληρωμένη προσέγγιση είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί βιώσιμη ανάπτυξη στην περιοχή. Τα θέματα που εξετάζονται στη στρατηγική είναι σύνθετα και αλληλένδετα, ενώ τα υπάρχοντα σχήματα συνεργασίας δεν έχουν συντονιστεί πραγματικά.

4. Προκλήσεις και βασικά ερωτήματα

4.1 Διακυβεύονται μεγάλα συμφέροντα από την επιτυχή υλοποίηση της στρατηγικής για τη Βαλτική. Η αρμόδια για τα περιφερειακά θέματα Επίτροπος έχει αναφέρει επανειλημμένως ότι η στρατηγική μπορεί να αποτελέσει πρότυπο για άλλες μακροπεριφέρειες στην ΕΕ. Η στρατηγική έχει αξιόπαινους σκοπούς και στόχους για την αντιμετώπιση πολλών και σύνθετων διαρθρωτικών θεμάτων στη Βαλτική, όμως παρ' όλα αυτά αντιμετωπίζει ορισμένες προκλήσεις, οι οποίες πρέπει να υπερικηθούν για να αποδειχθεί αποτελεσματική. Οι προκλήσεις αυτές αφορούν τη δυνατότητά της να παράσχει προστιθέμενη αξία, τις ρυθμίσεις για τη διακυβέρνηση, τη συνοχή της ΕΕ και στην εξωτερική αποτελεσματικότητα της στρατηγικής.

4.2 Όσον αφορά την προστιθέμενη αξία, επειδή η στρατηγική περιλαμβάνει δέσμη πολύ φιλόδοξων δράσεων προκειμένου να ικανοποιήσει την πλειονότητα των ενδιαφερομένων στην περιοχή της Βαλτικής, υπάρχει κίνδυνος να αποδειχθεί αδύνατη η υλοποίησή τους. Προτείνεται να εφαρμοσθεί μια στρατηγική πιο απλή και οι προσπάθειες να επικεντρωθούν σε μικρότερους, αλλά στρατηγικά ζωτικούς στόχους. Με τη Σύμβαση για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Βαλτικής Θάλασσας (HELCOM) σημειώθηκε πρόοδος όσον αφορά τα αποθέματα ιχθύων και γενικότερα το περιβάλλον. Παρά τις βελτιώσεις αυτές, η στρατηγική για τη Βαλτική πρέπει να συνεχίσει να παράγει θετικά αποτελέσματα για την αλιεία και το ευρύτερο περιβάλλον.

4.3 Οι ρυθμίσεις για τη διακυβέρνηση της στρατηγικής για τη Βαλτική αποτέλεσαν αντικείμενο ορισμένων επικριτικών σχολίων. Ο πίνακας 1 εμφανίζει ένα παράδοξο, συγκεκριμένα ότι εκείνα τα κράτη μέλη που χρειάζονται περισσότερο τη στρατηγική είναι αυτά που συμμετέχουν λιγότερο στην υλοποίησή της. Επιπλέον, η Επιτροπή αγωνίστηκε να εξισορροπήσει ένα σύνολο δράσεων με ένα σύνολο Γενικών Διευθύνσεων και με σειρά κρατών μελών. Η πείρα που έχει αποκτηθεί μέχρι σήμερα από την εφαρμογή του Χάρτη της Λειψίας

για βιώσιμες ευρωπαϊκές πόλεις δεν είναι επαρκής και η στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής είναι ακόμα πιο δύσκολη (6).

4.4 Η επιτυχία κάθε πολιτικής της ΕΕ, όπως της στρατηγικής για τη Βαλτική, θα υπολογισθεί με βάση τα έμπρακτα αποτελέσματα, τα οποία πρέπει να είναι ορατά και απτά για τους πολίτες. Η στρατηγική αποτελεί επίσης πρόκληση για αυτήν καθαυτήν την έννοια της κοινωνικής συνοχής. Όπως παρατηρήθηκε προηγουμένως, η Επιτροπή υπερθεμάτισε όσον αφορά τη μακροπεριφερειακή συνεργασία. Παρά την αυστηρότητα των προκλήσεων του περιβάλλοντος, των υποδομών και των άλλων προκλήσεων που αντιμετωπίζει η Βαλτική και που είναι όλες τους, δυστυχώς, πολύ γνωστές στους πολίτες των κρατών μελών της, εντούτοις συνεχίζει να αποτελεί μείζονα πρόκληση η εξήγηση της σοβαρότητας της κατάστασης στη Βαλτική στην υπόλοιπη Ένωση. Εν προκειμένω, η βοήθεια της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών είναι καιρίας σημασίας. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη υποβάλει πρόταση για την σύσταση ενός «Φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών της Βαλτικής» και έχει δηλώσει πρόθυμη να αρχίσει τις προπαρασκευαστικές εργασίες για τη σύσταση παρόμοιου Φόρουμ. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ έχει προτείνει τη συγκρότηση, στους κόλπους της, ενός *ad hoc* παρατηρητηρίου ή μιας ομάδας μελέτης για την περιοχή της Βαλτικής, έτσι ώστε να μπορεί η ΕΟΚΕ στο σύνολό της να συμμετέχει αποτελεσματικά στην εξέλιξη της στρατηγικής.

4.5 Μία από τις βασικές προκλήσεις που θα πρέπει να αντιμετωπίσει η στρατηγική είναι η εξωτερική διάσταση, κυρίως λόγω του βασικού ρόλου που διαδραματίζει η Ρωσία, εφόσον είναι ο βασικός εμπλεκόμενος στην περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας (ΒΘ). Η Ρωσία έχει μέχρι σήμερα εκφράσει το ενδιαφέρον της για τη στρατηγική, εφόσον θα ωφεληθεί από την επιτυχή της υλοποίηση. Σήμερα, ο ρόλος της Ρωσίας στη στρατηγική διαμορφώνεται από τις ρυθμίσεις της Βόρειας Διάστασης και αυτές πρέπει να ευθυγραμμιστούν με τη στρατηγική. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι τρεις από τους τέσσερις πυλώνες της στρατηγικής –η προστασία του περιβάλλοντος, η ελκυστικότητα και προσπελασιμότητα και η κατοχύρωση της ασφάλειας στην περιοχή– είναι ουσιαστικά διεθνικού χαρακτήρα και έτσι υπάρχει λόγος να υπάρχουν ορισμένοι μηχανισμοί στη στρατηγική για τη σύνδεση των εσωτερικών με τις εξωτερικές αλληλεπιδράσεις, ειδικότερα σε επιχειρησιακό επίπεδο. Περαιτέρω, η εξωτερική διάσταση της στρατηγικής ίσως να μπορεί να είναι ευρύτερης εμβέλειας, π.χ. περιλαμβάνοντας την Λευκορωσία, ως χώρα που επηρεάζει τις περιβαλλοντικές συνέπειες όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και την ελκυστικότητα και προσπελασιμότητα στην περιοχή της Βαλτικής.

4.6 Υπάρχει η άποψη ότι θα είναι απλούστερο να εξασφαλισθεί η συμμετοχή της Ρωσίας στην εφαρμογή της στρατηγικής μέσω άμεσης διμερούς συνεργασίας με την ΕΕ στη βάση μιας «εταιρικής σχέσης μεταξύ ίσων» (7). Εάν η άποψη αυτή είναι ορθή, τότε είναι θεμιτό να διερωτηθεί κανείς κατά πόσον η Βόρεια Διάσταση, όπως προτείνεται σήμερα, αποτελεί τον κατάλληλο μηχανισμό για να εξασφαλισθεί η δέσμευση της Ρωσίας υπέρ της στρατηγικής.

(6) Ο Χάρτης υπεγράφη στις 24 Μαΐου 2007, κατά τη διάρκεια της γερμανικής Προεδρίας του Συμβουλίου, σε άτυπη συνάντηση των αρμόδιων υπουργών για την αστική ανάπτυξη και την εδαφική συνοχή της ΕΕ. Αυτός ο διακυβερνητικός Χάρτης προβαίνει σε δύο βασικές συστάσεις: να γίνεται μεγαλύτερη χρήση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για την αστική ανάπτυξη και να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις υποβαθμισμένες γειτονιές.

(7) Βλ. π.χ. «Δέσμευση των κοινωνικών εταίρων και άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών: Ποιο ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν η κοινωνία των πολιτών και οι τοπικοί φορείς», ομιλία του κ. Uno Aldgren, μέλους της Επιτροπής των Περιφερειών, στη διάσκεψη με θέμα «Η περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας: Ιδανικός τόπος εργασίας και ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας» που διοργανώθηκε από την ΕΟΚΕ και την αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Ελσίνκι (Φιλανδία), στις 22/23 Οκτωβρίου 2009.

5. Ανάλυση της στρατηγικής

5.1 Στη στρατηγική υπάρχουν ορισμένα επίμαχα θέματα τα οποία χρήζουν στενής παρακολούθησης. Κατ' αρχάς, το σχέδιο δράσης περιέχει συγκεκριμένες προτάσεις για να διορθωθούν οι αδυναμίες των δικτύων ενέργειας και συνδεσιμότητας στην περιοχή της Βαλτικής. Υπάρχουν ορισμένοι φόβοι ότι οι προτάσεις αυτές πιθανόν να είναι ανεπαρκείς, δεδομένου ότι είναι επείγουσα ανάγκη να επιτευχθεί μεγαλύτερη ολοκλήρωση του δικτύου. Η στρατηγική δεν πρέπει μόνο να επιδιώξει την ολοκλήρωση και τη σύνδεση των χωριστών, σήμερα, εθνικών αγορών ενέργειας της περιοχής της ΒΘ, αλλά και τη συνεργασία για μια πανευρωπαϊκή αλληλεγγύη στον τομέα της ενέργειας. Η ΕΕ χρειάζεται τη ρωσική ενέργεια και, ως εκ τούτου, έχει ανάγκη να κατασκευάσει υποδομές για να μεταφέρει στην Ευρώπη αέριο, πετρέλαιο και ηλεκτρική ενέργεια. Αυτό είναι απαραίτητο για να διασφαλισθεί η σταθερότητα του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρώπης. Χρειάζεται, επίσης, μεγαλύτερη συνεργασία με τα τρίτα κράτη για την ενέργεια. Το σχέδιο Nordstream δεν περιλαμβάνεται στη στρατηγική. Ενώ πρόκειται για προφανή παράλειψη, η Επιτροπή τονίζει ότι το σχέδιο Nordstream αποτελεί ένα πολύ επίμαχο θέμα και ότι η στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής πρέπει να υιοθετηθεί ομόφωνα.

5.2 Το σχέδιο δράσης περιέχει προτάσεις για τη βελτίωση των εσωτερικών και εξωτερικών θαλάσσιων, οδικών και σιδηροδρομικών μεταφορικών συνδέσεων. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις οδικές υποδομές, διότι είτε είναι ανεπαρκείς είτε δεν υπάρχουν καθόλου. Η περιοχή που ήταν παλαιότερα η περιφέρεια της Σοβιετικής Ένωσης θα μπορούσε έτσι να καταστεί αναπόσπαστο μέρος του κέντρου της Ευρώπης. Γι' αυτό, η περιοχή της Βαλτικής χρειάζεται επειγόντως ανάλογο και πλήρες οδικό δίκτυο υποδομών. Οι σημερινοί διάδρομοι μεταφοράς πρέπει να επανεξεταστούν και να αναπροσαρμοστούν στη νέα πραγματικότητα μιας πιο συνεκτικής Ένωσης, π.χ. οι σιδηροδρομικοί και οδικοί διάδρομοι από το Ελσίνκι έως τη Βιέννη/Σλοβενία.

5.3 Δεν υπάρχει αναφορά της στρατηγικής σημασίας των μεγάλων ποταμών στην μακροπεριφέρεια της Βαλτικής. Η έλλειψη αυτή πρέπει να διορθωθεί. Στο πλαίσιο αυτό, είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι η στρατηγική για την περιοχή του Δούναβη τελεί πλέον υπό επεξεργασία. Οι διαβουλεύσεις για τη στρατηγική της περιοχής της Βαλτικής ήταν ευρείες και εκτενείς· είχαν, όμως, οργανωθεί κατά κάποιον τρόπο σε ειδική βάση. Για τη στρατηγική της περιφέρειας του Δούναβη, η ΕΟΚΕ θα πρέπει να επιδιώξει να συμμετάσχει με πιο διαρθρωμένο τρόπο. Η Επιτροπή έχει δηλώσει ότι υπάρχει ευκαιρία για τέτοια συμμετοχή από τον Φεβρουάριο μέχρι το καλοκαίρι του 2010. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη προτείνει, και στις δύο γνωμοδοτήσεις της REX/262 και ECO/251, τη σύσταση ενός φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών της Βαλτικής και αυτό θα πρέπει να υλοποιηθεί τώρα στην πράξη. Η πρόταση αυτή έχει την υποστήριξη πολλών μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο καταρτίζει επί του παρόντος γνωμοδότηση σχετικά με τη στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής.

5.4 Η πολυπλοκότητα των προκλήσεων που συνεπάγεται η στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής έχει ήδη αναγνωρισθεί. Όπως πληροφορούμαστε, η μονάδα της Επιτροπής που είναι αρμόδια για την εφαρμογή και την παρακολούθηση της στρατηγικής πιθανόν να μην διαθέτει τους αναγκαίους πόρους την προσεχή περίοδο. Τόσο η ΕΟΚΕ όσο και το Κοινοβούλιο είναι υπέρ της ενίσχυσης της εν λόγω μονάδας. Υπάρχει ο κίνδυνος να απορροφηθεί η μονάδα, σε μεγάλο βαθμό, από τις διοικητικές προκλήσεις της διάθεσης των 20 εκατομμυρίων ευρώ που ψήφισε το Κοινοβούλιο για τους εταίρους εκτός της ΕΕ (κονδύλιο 4 του προϋπολογισμού). Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι απαραίτητο τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και τα αρμόδια κράτη μέλη για ορισμένες δράσεις του σχεδίου να διαθέτουν την κατάλληλη διοικητική ικανότητα για να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους.

5.5 Έχουν διατυπωθεί ορισμένες επιφυλάξεις σχετικά με τη σημασία που πρέπει να δοθεί στο θέμα της αλιείας και των αλιευμάτων. Αναγνωρίζεται ότι αυτό τον καιρό γίνονται πολλά, ιδίως από την HELCOM, και ότι τα πρώτα αποτελέσματα είναι ενθαρρυντικά. Είναι σημαντικό να διατηρηθεί η πρόοδος αυτή και ιδίως να καταβληθούν προσπάθειες για να ενθαρρυνθεί η υπεύθυνη κατανάλωση.

5.6 Έχουν διατυπωθεί επιφυλάξεις σχετικά με το επίπεδο της έμφασης που δίνει η στρατηγική στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της έρευνας και καινοτομίας. Η ΕΟΚΕ δεν έχει πεισθεί πλήρως ότι ο διαχωρισμός του αποκαλούμενου τριγώνου της γνώσης (εκπαίδευση, έρευνα και καινοτομία) μεταξύ δύο διαφορετικών πυλώνων της στρατηγικής και μεταξύ τριών αρμόδιων κρατών μελών συντονισμού αποτελεί την ιδανική λύση. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η στρατηγική πρέπει να ενισχύσει την αλληλεπίδραση και τους δεσμούς μεταξύ των διαφόρων στοιχείων του τριγώνου της γνώσης.

5.7 Όσον αφορά την 6η δράση προτεραιότητας (εξάλειψη των εμποδίων που δυσχεραίνουν την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς στην περιοχή της Βαλτικής), η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως το αντίστοιχο τμήμα της στρατηγικής. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες κυριαρχούν στις οικονομίες της περιοχής της Βαλτικής. Η ΕΟΚΕ είναι επίσης υπέρ της προώθησης του προγράμματος δράσης για την αξιοπρεπή εργασία. Πρέπει να ενθαρρυνθεί ο ευρύτερος κοινωνικός διάλογος γύρω από την περιοχή της Βαλτικής, προκειμένου να παγιωθούν ορισμένα από τα θετικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα της ανάπτυξης της συνεργασίας που προβλέπεται στη στρατηγική, ιδιαίτερα όσον αφορά την ενισχυμένη συνεργασία και ολοκλήρωση στον τομέα της ενέργειας.

5.8 Εκφράζεται ιδιαίτερη ανησυχία για τη συνεχιζόμενη διαρθρωτική παρακμή της ναυπηγικής βιομηχανίας και των συναφών τομέων, η οποία έχει δυσμενή αντίκτυπο στην οικονομική και κοινωνική συνοχή. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ακράδαντα ότι η στρατηγική για την περιοχή της Βαλτικής πρέπει να επεκταθεί και να εξετάσει το συγκεκριμένο θέμα.

Βρυξέλλες, 20 Ιανουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 1:

Πυλώνες και τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής της ΕΕ για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας

Πυλώνας/τομείς προτεραιότητας	Συντονίστριες χώρες	Αριθμός δράσεων
Πυλώνας I: Να καταστεί η περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας ένας βιώσιμος περιβαλλοντικά χώρος		
1) Μείωση της απόρριψης θρεπτικών ουσιών στη θάλασσα σε αποδεκτά επίπεδα	Πολωνία/Φινλανδία	5
2) Προστασία των φυσικών ζωνών και της βιοποικιλότητας, μεταξύ άλλων και στον αλιευτικό τομέα	Γερμανία	2
3) Μείωση της χρήσης και του αντικτύπου των επικίνδυνων ουσιών	Σουηδία	3
4) Ανάδειξη της περιοχής σε υποδειγματική ζώνη καθαρής ναυσιπλοΐας	Δανία	2
5) Μετριασμός και προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος.	Δανία	3
Πυλώνας II: Να καταστεί η περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας μια ευημερούσα περιοχή		
6) Εξάλειψη των εμποδίων που δυσχεραίνουν την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς στην περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας	Εσθονία	6
7) Πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων που έχει η περιοχή στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας	Σουηδία / Πολωνία	2
8) Εφαρμογή του «νόμου» για τις μικρές επιχειρήσεις: προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, ενίσχυση των ΜΜΕ και αύξηση της αποδοτικής χρήσης του ανθρώπινου δυναμικού	Δανία	9
9) Ενίσχυση της αειφόρου γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας.	Φινλανδία	7
Πυλώνας III: Να καταστεί η περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας μια προσιτή και ελκυστική περιοχή		
10) Βελτίωση της πρόσβασης στις αγορές ενέργειας και αύξηση της αποδοτικότητας και της ασφάλειάς τους	Λετονία	3
11) Βελτίωση των εσωτερικών και εξωτερικών μεταφορικών συνδέσεων	Λιθουανία	
12) Διατήρηση και ενίσχυση της ελκυστικότητας της περιοχής της Βαλτικής Θάλασσας, ιδίως μέσω της εκπαίδευσης, του τουρισμού και της υγείας.	Τουρισμός Γερμανία (Mecklenburg -Vorpommern) Υγεία: Βόρεια Διάσταση Διάσταση, Εταιρική σχέση για τη δημόσια υγεία, Εκπαίδευση Γερμανία	10
Πυλώνας IV: Να καταστεί η περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας μια ασφαλής περιοχή		
13) Να κατακτήσει η περιοχή ηγετική θέση στον τομέα της θαλάσσιας ασφάλειας	Φινλανδία/Δανία	
14) Να ενισχυθεί η προστασία από μείζονα έκτακτα περιστατικά στη θάλασσα και την ξηρά	Δανία	2
15) Να περιοριστούν οι διασυνοριακές εγκληματικές δραστηριότητες και οι επιπτώσεις τους	Φινλανδία	3
Οριζόντιες δράσεις	Ευρωπαϊκή Επιτροπή	10

Πηγή: Προσαρμογή από R. Bengtsson «An EU Strategy for the Baltic Sea Region (Μια στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας)»

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την κοινοτική μακροπροληπτική εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου

COM(2009) 499 τελικό – 2009/0140 (COD)

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών

COM(2009) 501 τελικό – 2009/0142 (COD)

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων

COM(2009) 502 τελικό – 2009/0143 (COD)

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών

COM(2009) 503 τελικό – 2009/0144 (COD)

(2010/C 339/08)

Εισηγητής: **ο κ. NYBERG**

Στις 6 Οκτωβρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την κοινοτική μακροπροληπτική εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου»

COM(2009) 499 τελικό - 2009/0140 (COD) την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών»

COM(2009) 501 τελικό - 2009/0142 (COD) την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων»

COM(2009) 502 τελικό - 2009/0143 (COD) και την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών»

COM(2009) 503 τελικό - 2009/0144 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 8 Ιανουαρίου 2010.

Κατά την 459η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 21ης Ιανουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 169 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 15 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Στις 23 Σεπτεμβρίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε μια πρόταση κανονισμού σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) και τρεις προτάσεις κανονισμού σχετικά

με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ), Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ) και Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ), αντιστοίχως. Όλες αυτές οι προτάσεις συνάδουν εν πολλοίς με την έκθεση που εκπονήθηκε από την ομάδα de Larosière στις αρχές του 2009.

1.2 Στη γνωμοδότηση της σχετικά με την έκθεση de Larosière, η ΕΟΚΕ εξέτασε τις αιτίες της χρηματοπιστωτικής και της οικονομικής κρίσης, την κανονιστική ρύθμιση της χρηματοοικονομικής αγοράς και τις εποπτικές ρυθμίσεις. Πέραν μιας γενικής αναφοράς στην εν λόγω γνωμοδότηση, θεωρείται σκόπιμο να επισημανθεί εκ νέου ένα από τα συμπεράσματά της: «Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η εποπτεία έχει θεμελιώδη σημασία για να εξασφαλισθεί ότι δεν θα υπάρξει νέα χρηματοοικονομική κρίση. Ωστόσο η εποπτεία χρειάζεται κανόνες και, για το λόγο αυτό, οι προτάσεις για την τροποποίηση και την ενίσχυση των κανόνων ... μπορεί να θεωρηθούν εξίσου σημαντικές.»⁽¹⁾

Ομάδες ενδιαφερόμενων φορέων

1.3 Η ΕΟΚΕ τάχθηκε υπέρ της ευρύτερης εκπροσώπησης στα διοικητικά συμβούλια των τριών νέων Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών (ΕΕΑ). Αντ' αυτού η Επιτροπή προτείνει ειδικές ομάδες ενδιαφερόμενων φορέων.

1.3.1 Το ΕΣΣΚ «ζήτη, κατά περίπτωση, τις συμβουλές των συναφών εμπλεκόμενων φορέων του ιδιωτικού τομέα». Τα παραδείγματα που παρατίθενται αφορούν εκπροσώπους του χρηματοπιστωτικού τομέα, οργανώσεις των καταναλωτών και ορισμένες ομάδες που δημιουργήθηκαν από την Επιτροπή. Θα ήταν σκόπιμο να επισημανθεί ότι οι εκπρόσωποι του χρηματοπιστωτικού τομέα θα πρέπει να προέρχονται τόσο από τους εργοδότες όσο και από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις. Επιπλέον, δεδομένου ότι οι συστημικοί κίνδυνοι δεν αφορούν μόνον τη χρηματοπιστωτική αγορά, αλλά και την οικονομία στο σύνολό της, θα ήταν σκόπιμο να ζητείται επίσης η γνώμη τόσο των εργοδοτών όσο και των συνδικαλιστικών οργανώσεων σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

1.3.1.1 Δεν γίνεται καμία αναφορά ούτε στη μορφή των διαβουλευσεων αυτών ούτε στη συχνότητα με την οποία θα πρέπει να πραγματοποιούνται· ωστόσο, οι εν λόγω διευκρινίσεις καθίστανται αναγκαίες διότι στο σχετικό άρθρο ορίζεται ότι οι διαβουλευσεις διενεργούνται «εφόσον είναι σκόπιμο». Η χρήση της έκφρασης «εφόσον είναι σκόπιμο» θεωρείται υπερβολικά ασαφής.

1.3.2 Σύμφωνα με την Επιτροπή οι ομάδες ενδιαφερόμενων φορέων για τις τρεις ΕΕΑ θα πρέπει, να περιλαμβάνουν στη σύνθεσή τους εργοδότες και εργαζόμενους από το αντίστοιχο τμήμα της χρηματοπιστωτικής αγοράς, καθώς και καταναλωτές και χρήστες των υπηρεσιών του εν λόγω τομέα. Οι 30 προτεινόμενοι εκπρόσωποι θα πρέπει να κατανέμονται ομοιόμορφα μεταξύ όλων των εκπροσωπούμενων κατηγοριών.

1.3.2.1 Οι εν λόγω ομάδες θα συνεδριάζουν τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο και θα μπορούν να υποβάλλουν γνώμες και συμβουλές και να απολαύουν γραμματειακής υποστήριξης. Οι γνώμες και οι συμβουλές θα πρέπει να δημοσιοποιούνται. Υπάρχει ωστόσο κίνδυνος να περιορισθεί το έργο τους μόνον στις δύο προαναφερθείσες συνεδριάσεις. Θα ήταν λοιπόν σκόπιμο να παρασχεθεί στις ομάδες αυτές η δυνατότητα να παρακολουθούν επί μονίμου βάσεως τις εργασίες της εκάστοτε ΕΕΑ.

Μακροπροληπτική εποπτεία

1.4 Η πρόταση για τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) στερείται ορισμού των συστημικών κινδύνων. Η έννοια αυτή απαιτείται να συζητηθεί δημοσίως και όχι μόνον κεκλεισμένων των θυρών στο νέο ΕΣΣΚ.

1.4.1 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι το ΕΣΣΚ πρέπει να διαθέτει σαφή εντολή για την ανάληψη δράσης σε περίπτωση που διακυβεύεται η οικονομική σταθερότητα και εκτιμά ότι, προκειμένου να διασφαλισθεί η εν λόγω εντολή στο πλαίσιο του κανονισμού, η διατύπωση ορισμένων σημείων χρήζει επανεξέτασης.

— Οι διάφορες γλωσσικές αποδόσεις θα πρέπει να ευθυγραμμισθούν, ούτως ώστε να επικρατήσει η χρήση του όρου «εποπτεία» («supervision» στα αγγλικά).

— Οι προειδοποιήσεις και οι συστάσεις του ΕΣΣΚ θα πρέπει απλώς να διαβιβάζονται στο Συμβούλιο, όπως ορίζεται στο άρθρο 16, παράγραφος 3, και όχι να διαβιβάζονται μέσω του Συμβουλίου, όπως ορίζεται στην αιτιολογική σκέψη 9, γεγονός το οποίο θα μπορούσε να περιορίσει την ανεξαρτησία του ΕΣΣΚ.

— Η χρήση της λέξης «πρέπει» («should» στα αγγλικά) όσον αφορά τις συστάσεις υποδηλώνει ότι αυτές είναι υποχρεωτικές κατά το μάλλον ή ήττον. Ο υποχρεωτικός –ή ο μη υποχρεωτικός– χαρακτήρας μιας δράσης οφείλει, ωστόσο, να εξαρτάται από το επίπεδο στου οποίου την αρμοδιότητα εμπίπτει η εφαρμογή των κανόνων: από το εάν πρόκειται, δηλαδή, για αρμοδιότητα των κρατών μελών ή της ΕΕ.

— Αναφέρεται ότι το ΕΣΣΚ (άρθρο 3) έχει σκοπό «να συμβάλει στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς». Η αποστολή του ΕΣΣΚ αφορά τους κινδύνους που ενέχει η χρηματοπιστωτική αγορά, αλλά εδώ φαίνεται ότι του ανατίθεται ευρύτερος ρόλος.

1.4.2 Το γενικό συμβούλιο του ΕΣΣΚ θα περιλαμβάνει τα 29 μέλη του γενικού συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Η εν λόγω σύνδεση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) με το νέο ΕΣΣΚ επικροτείται από την ΕΟΚΕ.

1.4.2.1 Το άρθρο 11 σχετικά με τη διευθύνουσα επιτροπή δεν προβλέπει κανόνες για τα δικαιώματα ψήφου. Η ΕΟΚΕ συνιστά να προβλεφθεί η συμμετοχή πέντε μελών του γενικού συμβουλίου της ΕΚΤ στη διευθύνουσα επιτροπή, διότι κατ' αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να διευκολυνθεί η επίτευξη καλύτερης γεωγραφικής κατανομής, μεταξύ μικρών και μεγάλων χωρών, καθώς και μεταξύ χωρών εντός και εκτός ευρωζώνης. Επιπλέον, δεδομένου ότι κατά τα φαινόμενα όλα τα μέλη της διευθύνουσας επιτροπής θα έχουν δικαίωμα ψήφου, θεωρείται σκόπιμο να υπάρξει σημαντικός αριθμός εκπροσώπων των κεντρικών τραπεζών.

1.4.3 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναφέρεται μόνον σε σχέση με το γεγονός ότι το ΕΣΣΚ πρέπει να υποβάλλει εκθέσεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο τουλάχιστον σε ετήσια βάση. Σύμφωνα με το άρθρο 20, το Συμβούλιο θα εξετάσει τον κανονισμό σχετικά με το ΕΣΣΚ μετά από τρία έτη· εξυπακούεται ότι το Κοινοβούλιο θα πρέπει να έχει επίσης συμμετοχή στην εν λόγω διαδικασία.

Μικροπροληπτική εποπτεία

1.5 Οι στόχοι των Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών (ΕΕΑ) που εκτίθενται στο άρθρο 1, παράγραφος 4, είναι σχεδόν πανομοιότυποι στους τρεις προτεινόμενους κανονισμούς: λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και ενίσχυση του διεθνούς εποπτικού συντονισμού. Οι μεταξύ τους διαφορές αφορούν τα άτομα στην προστασία των οποίων αποβλέπουν: τους επενδυτές, στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών, τους ασφαλισμένους και τους λοιπούς δικαιούχους, στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων, και τους καταθέτες και τους επενδυτές, στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών.

1.5.1 Οι κυριότερες δραστηριότητες των τριών ΕΕΑ θα επικεντρωθούν στην εφαρμογή των ήδη υφιστάμενων κανόνων, επιδιώκοντας να καταστήσουν περισσότερο ομοιόμορφες τις πρακτικές των εθνικών αρχών, κυρίως μέσω κατευθυντηρίων γραμμών και συστάσεων· στις ΕΕΑ θα ανατεθεί επίσης η ανάπτυξη νέων τεχνικών κανόνων.

1.5.1.1 Οι προτάσεις των ΕΕΑ για τη θέσπιση νέων τεχνικών κανόνων θα μπορούσαν –σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2– να μην έχουν τη μορφή οδηγιών, αλλά μόνον κανονισμών και αποφάσεων. Εάν θεωρείται ότι οι τεχνικοί κανόνες δεν έχουν πολιτικό χαρακτήρα, τότε αποκλείεται επίσης η χρήση κανονισμών. Οι τεχνικοί κανόνες θα πρέπει να έχουν ως αποκλειστικούς αποδέκτες τους εθνικούς εποπτικούς οργανισμούς και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, και όχι τα κράτη μέλη, και να λαμβάνουν, ως εκ τούτου, τη μορφή αποφάσεων και όχι κανονισμών ή οδηγιών, δεδομένου ότι τα εν λόγω μέσα προορίζονται αποκλειστικά για τους πολιτικούς κανόνες που προτείνονται από την Επιτροπή.

(1) Βλέπε σημ. 1.4 της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ με θέμα «Έκθεση de Larosière», ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 57.

1.5.2 Η εποπτεία που ασκείται από τις ΕΕΑ έχει ως αποδέκτες τις εθνικές εποπτικές αρχές και δεν εστιάζεται άμεσα στους συμμετέχοντες στις χρηματαγορές. Εξάιρεση αποτελεί η περίπτωση μη συμμόρφωσης μιας εθνικής αρχής προς τις διατυπωθείσες συστάσεις (άρθρα 9 και 11). Στην περίπτωση αυτή, η ευρωπαϊκή αρχή λαμβάνει τελικά μια απόφαση που απευθύνει στους συμμετέχοντες στις χρηματαγορές.

1.5.2.1 Παρέχεται επίσης περιγραφή των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης (άρθρο 10), κατά τις οποίες η αρμόδια ΕΕΑ μπορεί να λάβει τέτοιου είδους αποφάσεις χωρίς ανάμειξη της Επιτροπής. Εντούτοις, η απόφαση σχετικά με το χαρακτηρισμό μιας κατάστασης ως έκτακτης ανάγκης θα πρέπει να εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι λόγοι που αιτιολογούν την κήρυξη καταστάσεων έκτακτης ανάγκης πρέπει να προκύπτουν γενικώς από τις αγορές. Η περίπτωση μεμονωμένου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος το οποίο αντιμετωπίζει κατάσταση έκτακτης ανάγκης πρέπει να εμπίπτει στα καθήκοντα του εκάστοτε εθνικού εποπτικού οργανισμού.

1.5.2.2 Το άρθρο 23 αφορά την παροχή διασφαλίσεων προς οποιαδήποτε κυβέρνηση πιστεύει ότι οι νέοι τεχνικοί κανόνες έχουν φορολογικές επιπτώσεις. Οι διασφαλίσεις αυτές θεωρούνται ενδεδειγμένες, παρότι οι τεχνικοί κανόνες δεν έχουν σχεδόν ποτέ φορολογικές επιπτώσεις. Εφόσον δε οι εν λόγω διασφαλίσεις αφορούν μόνον τα άρθρα 10 και 11, το συγκεκριμένο άρθρο θα ήταν σκόπιμο να τοποθετηθεί αμέσως μετά το άρθρο 11.

1.5.3 Η ΕΟΚΕ προτείνει να απαιτείται η συγκατάθεση της αρμόδιας εθνικής αρχής πριν από την εισαγωγή νέων οικονομικών μέσων, όπως συμβαίνει στην Ισπανία. Δεδομένου ότι το σύστημα αυτό δεν εφαρμόζεται σε άλλα κράτη μέλη, ένα πρώτο βήμα θα μπορούσε να γίνει με την ενδεδειγμένη εξέταση των μέσων που χρησιμοποιούνται σε άλλες χώρες, πλην της Ισπανίας. Επομένως, θα ήταν επίσης σκόπιμο να προβεί η Επιτροπή στην τροποποίηση του κανονισμού σχετικά με την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών με έναν κανονισμό ο οποίος θα προβλέπει την εν λόγω αρμοδιότητα.

1.5.4 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, το πεδίο δράσης της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EAT) θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν ευρύτερο. Η διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να καταστεί καθολικός στόχος. Ο ορισμός που προτείνεται στον παρόντα κανονισμό παραπέμπει σε παλαιότερες οδηγίες. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμη τη διεξαγωγή μιας νέας συζήτησης σχετικά με τους ορισμούς που περιλαμβάνονται στις εν λόγω οδηγίες, προκειμένου να συνεκτιμηθούν οι εμπειρίες που αντλήθηκαν από τη χρηματοπιστωτική κρίση με στόχο να καταστούν οι εν λόγω ορισμοί όσο το δυνατόν ευρύτεροι.

1.5.5 Σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφος 3, οι ΕΕΑ μπορούν να χρησιμοποιούν εμπιστευτικές πληροφορίες τις οποίες λαμβάνουν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μόνον για να εκπληρώσουν τα καθήκοντα που τους ανατίθενται άμεσα δυνάμει των υπό εξέταση κανονισμών. Η εν λόγω αναφορά θα πρέπει να συμπληρωθεί από έναν κανόνα σχετικά με τον τρόπο προστασίας της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών.

1.5.6 Στο διοικητικό συμβούλιο των ΕΕΑ προτείνεται να συμμετέχουν τέσσερα μέλη, προερχόμενα από τις εθνικές εποπτικές αρχές. Αντ' αυτού θεωρείται φυσικό να υιοθετηθεί η πρόταση σχετικά με το ΕΣΣΚ και να ανέλθει ο αριθμός των μελών του διοικητικού συμβουλίου σε πέντε.

1.5.6.1 Μόνον οι επικεφαλής των εθνικών εποπτικών αρχών θα έχουν δικαίωμα ψήφου στο συμβούλιο εποπτών. Υπάρχει όμως κίνδυνος το συμβούλιο εποπτών να καταλήξει να εποπτεύει εαυτών, με αποτέλεσμα να αυξάνεται η σημασία άλλων πτυχών. Η ανεξαρτησία του προέδρου είναι ζωτικής σημασίας και το πρόσωπο που ασκεί την προεδρία θα πρέπει να διαθέτει δικαίωμα ψήφου. Εξίσου ζωτικής

σημασίας θεωρείται η ευρύτητα πνεύματος και η επιρροή της ομάδας ενδιαφερόμενων φορέων. Είναι επίσης αναγκαίο να επιτευχθεί η λειτουργία τους υπό συνθήκες διαφάνειας, μέσω της δημοσιοποίησης των αποφάσεων των ΕΕΑ.

1.5.7 Εάν οι ΕΕΑ αρχίσουν να ασκούν τις δραστηριότητές τους κατά το 2011, τότε θα απαιτηθούν περισσότερα από δύο έτη έως ότου καταστούν πλήρως λειτουργικές. Η εξέλιξη αυτή απαιτείται να επισπευσθεί ενόψει της ταχείας αντιμετώπισης του συνόλου των προβλημάτων που ανέκυψαν κατά τη διάρκεια της κρίσης.

2. Ιστορικό

2.1 Στις 23 Σεπτεμβρίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε ολοκληρωμένη δέση νομοθετικών πράξεων για τις χρηματοπιστωτικές αγορές, η οποία περιλαμβάνει την πρόταση κανονισμού σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) –που συνοδεύεται από ειδική απόφαση με την οποία ανατίθενται συγκεκριμένα καθήκοντα στην ΕΚΤ– και τρεις προτάσεις κανονισμού σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (EAT), Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ) και Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ), αντιστοίχως. Εν συνεχεία, στις 28 Οκτωβρίου, υποβλήθηκε οδηγία για την τροποποίηση των υφιστάμενων οδηγιών που αφορούν τη δημιουργία των νέων αρχών· η εν λόγω οδηγία θα αποτελέσει αντικείμενο ξεχωριστής γνωμοδότησης.

2.2 Όλες αυτές οι προτάσεις συνάδουν εν πολλοίς με την έκθεση που εκπονήθηκε από την ομάδα de Larosière στις αρχές του 2009. Η ΕΟΚΕ εκπόνησε γνωμοδότηση πρωτοβουλίας σχετικά με την έκθεση αυτή, η οποία υιοθετήθηκε κατά τη σύνοδο ολομέλειάς της τον Σεπτέμβριο του 2009. Στην εν λόγω γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ εξέτασε τις αιτίες της χρηματοπιστωτικής και της οικονομικής κρίσης, την απαιτούμενη νέα ή καλύτερη κανονιστική ρύθμιση της χρηματοοικονομικής αγοράς και τις βελτιωμένες εποπτικές ρυθμίσεις. Ως εκ τούτου, η προαναφερθείσα γνωμοδότηση εκλαμβάνεται ως σημείο αναφοράς για όλα τα υπόλοιπα συναφή θέματα, εκτός από τις παρούσες συγκεκριμένες νομοθετικές προτάσεις.

2.3 Πέραν μιας γενικής αναφοράς στην εν λόγω γνωμοδότηση, θεωρείται σκόπιμο να επισημανθεί εκ νέου ένα από τα συμπεράσματά της: «Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η εποπτεία έχει θεμελιώδη σημασία για να εξασφαλισθεί ότι δεν θα υπάρξει νέα χρηματοοικονομική κρίση. Ωστόσο η εποπτεία χρειάζεται κανόνες και, για το λόγο αυτό, οι προτάσεις για την τροποποίηση και την ενίσχυση των κανόνων που περιλαμβάνονται στο πρώτο μέρος της έκθεσης μπορεί να θεωρηθούν εξίσου σημαντικές». Λαμβανομένων υπόψη των περιορισμών που τίθενται στις προτάσεις σχετικά με τη μικροεποπτεία των υφιστάμενων κανόνων, η έμφαση που δίδεται από την ΕΟΚΕ στην τροποποίηση και την ενίσχυση των εν λόγω κανόνων προσλαμβάνει ακόμη μεγαλύτερη σημασία.

2.4 Η Επιτροπή έχει επίσης προτείνει ορισμένες νομοθετικές πράξεις σχετικά με τους κανόνες που διέπουν τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Μέχρι στιγμής, η ΕΟΚΕ έχει καταρτίσει γνωμοδοτήσεις με θέμα τους οργανισμούς αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας⁽²⁾, τους διαχειριστές οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων και τις κεφαλαιακές απαιτήσεις. Ένα άλλο θέμα για το οποίο απαιτείται η θέσπιση νέας νομοθεσίας –το οποίο δεν έχει ακόμη προταθεί από την Επιτροπή, αλλά προτάθηκε ήδη από την ΕΟΚΕ– αφορά τη σύσταση μιας εθνικής αρχής επιφορτισμένης με την ενδεδειγμένη εξέταση όλων των νέων μέσων που προβλέπονται για τη χρηματοπιστωτική αγορά πριν από την παροχή της σχετικής έγκρισης, κατά το πρότυπο του συστήματος που εφαρμόζεται ήδη στην Ισπανία.

(2) Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Οργανισμοί αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας», ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 117.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Θεωρείται αναγκαίο να υπάρξει διαχωρισμός μεταξύ του μακροπροληπτικού και του μικροπροληπτικού επιπέδου εποπτείας της χρηματοπιστωτικής αγοράς. Συγχρόνως, θεωρείται εξίσου αναγκαίο να διασφαλισθεί η στενή συνεργασία μεταξύ όλων των προτεινόμενων φορέων. Τα γενικά προβλήματα που έρχονται στο φως κατά την μικροπροληπτική εποπτεία σχετίζονται με τη χρηματοπιστωτική αγορά στο σύνολό της και οι κίνδυνοι που ανιχνεύονται κατά τη μακροπροληπτική εποπτεία μπορούν συχνά να εξαλειφθούν σε μικροπροληπτικό επίπεδο. Η εν λόγω αλληλεξάρτηση επισημαίνεται επίσης σε αρκετά σημεία των προτεινόμενων κανονισμών.

3.2 Οι κυριότερες δραστηριότητες των τριών ΕΕΑ θα επικεντρωθούν στην εφαρμογή των ήδη υφιστάμενων κανόνων και θα επιδιωχθεί να καταστούν περισσότερο ομοιόμορφες οι πρακτικές των εθνικών αρχών, κυρίως μέσω κατευθυντηρίων γραμμών και συστάσεων, αλλά στις εν λόγω αρχές θα ανατεθεί επίσης η ανάπτυξη νέων τεχνικών κανόνων για τις επίσημες προτάσεις τις οποίες υποβάλλει η Επιτροπή.

3.3 Στη γνωμοδότησή της σχετικά με την έκθεση de Larosière, η ΕΟΚΕ τάχθηκε υπέρ της ευρύτερης εκπροσώπησης στα διοικητικά συμβούλια των τριών νέων ΕΕΑ. Η Επιτροπή δεν ενστερνίστηκε ωστόσο τη σύσταση αυτή ούτε στους κανονισμούς σχετικά με τις ΕΕΑ ούτε στον κανονισμό σχετικά με το ΕΣΣΚ. Αντ' αυτού, η Επιτροπή προτείνει και στις δύο περιπτώσεις ειδικές ομάδες ενδιαφερόμενων φορέων.

3.3.1 Το ΕΣΣΚ «ζητά, κατά περίπτωση, τις συμβουλές των συναφών εμπλεκόμενων φορέων του ιδιωτικού τομέα». Τα παραδείγματα που παρατίθενται στο εισαγωγικό τμήμα της σχετικής πρότασης αφορούν εκπροσώπους του χρηματοπιστωτικού τομέα, οργανώσεις των καταναλωτών και ορισμένες ομάδες που δημιουργήθηκαν από την Επιτροπή. Η περιγραφή αυτή δεν παρέχει επαρκή πληροφόρηση: εν προκειμένω, θα ήταν σκόπιμο να επισημανθεί ότι οι εκπρόσωποι του χρηματοπιστωτικού τομέα θα πρέπει να προέρχονται τόσο από τους εργοδότες όσο και από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις του εν λόγω τομέα.

3.3.1.1 Επιπλέον, δεδομένου ότι οι συστημικοί κίνδυνοι δεν αφορούν μόνον τη χρηματοπιστωτική αγορά, αλλά και την οικονομία στο σύνολό της, η ευρύτερη εκπροσώπηση καθίσταται αναγκαία. Γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να ζητείται επίσης η γνώμη των εργοδοτών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων σε επίπεδο ΕΕ.

3.3.1.2 Τέλος, δεν γίνεται καμία αναφορά ούτε στη μορφή των διαβουλεύσεων αυτών ούτε στη συχνότητα με την οποία θα πρέπει να πραγματοποιούνται· ωστόσο οι εν λόγω διευκρινίσεις καθίστανται αναγκαίες διότι στο σχετικό άρθρο ορίζεται ότι οι διαβουλεύσεις διενεργούνται «εφόσον είναι σκόπιμο». Η χρήση της έκφρασης «εφόσον είναι σκόπιμο» θεωρείται υπερβολικά ασαφής.

3.3.2 Όσον αφορά τη σύνθεση των ομάδων ενδιαφερόμενων φορέων για τις τρεις ΕΕΑ, η Επιτροπή φαίνεται να έχει σχεδόν την ίδια γνώμη με την ΕΟΚΕ: οι εν λόγω ομάδες θα πρέπει να περιλαμβάνουν στη σύνθεσή τους εργοδότες και εργαζόμενους από το αντίστοιχο τμήμα της χρηματοπιστωτικής αγοράς, καθώς και καταναλωτές και χρήστες των υπηρεσιών του εν λόγω τομέα.

3.3.2.1 Θεωρείται εξαιρετικά πιθανό να ανακλύψουν προβλήματα κατά την επιλογή των χωρών από τις οποίες θα πρέπει να προέρχονται αυτοί οι εκπρόσωποι. Τεκμαίρεται ότι η ιδέα που διαπνέει τον ορισμό 30 εκπροσώπων δεν είναι η εκπροσώπηση του συνόλου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων όλων των χωρών. Οι εν λόγω 30 εκπρόσωποι θα πρέπει να καταμετρηθούν ομοιόμορφα μεταξύ των εκπροσώπων όλων των κατηγοριών που υποδεικνύονται στα εισαγωγικά τμήματα των προτεινόμενων κανονισμών.

3.3.2.2 Οι ομάδες ενδιαφερόμενων φορέων θα συνεδριάζουν τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο· θα έχουν τη δυνατότητα να υποβάλλουν γνώμες και συμβουλές και να απολαύουν γραμματειακής υποστήριξης. Οι γνώμες και οι συμβουλές θα πρέπει να δημοσιοποιούνται. Όλα τα ανωτέρω θεωρούνται μεν προσήκοντα, αλλά υπάρχει κίνδυνος να περιορισθεί το έργο των εν λόγω ομάδων μόνον στις δύο προαναφερθείσες συνεδριάσεις. Θα ήταν λοιπόν σκόπιμο να παρασχεθεί στις ομάδες αυτές η δυνατότητα να παρακολουθούν επί μονίμου βάσεως τις εργασίες της εκάστοτε ΕΕΑ.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου

4.1 Όσον αφορά τη μακροπροληπτική εποπτεία, διαπιστώνεται μια θεμελιώδης έλλειψη συζήτησης σχετικά με το τι μπορεί να είναι συστημικός κίνδυνος. Η εισαγωγή ορισμένων νέων μέσων θα μπορούσε, υπό την παρούσα κρίση, να εκληφθεί ως συστημικός κίνδυνος. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν από τους οργανισμούς αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας για τον υπολογισμό των κινδύνων και των τιμών θα μπορούσαν επίσης να χαρακτηρισθούν ως συστημικοί κίνδυνοι. Οι κανόνες που ισχύουν για τα διευθυντικά στελέχη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, οι οποίοι ευνοούν την ανάληψη υπερβολικών κινδύνων, μπορούν θεωρηθούν συστημικοί κίνδυνοι; Τα ανωτέρω είναι ορισμένα δυνητικά παραδείγματα. Η έννοια του συστημικού κινδύνου απαιτείται να συζητηθεί δημοσίως και όχι μόνον κεκλεισμένων των θυρών στο νέο ΕΣΣΚ.

4.2 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι το ΕΣΣΚ πρέπει να διαθέτει σαφή εντολή για την ανάληψη δράσης σε περίπτωση που διακυβεύεται η οικονομική σταθερότητα και εκτιμά ότι, προκειμένου να διασφαλισθεί η εν λόγω εντολή στο πλαίσιο του κανονισμού, η διατύπωση ορισμένων σημείων του χρήζει επανεξέτασης.

4.2.1 Σύμφωνα με το προοίμιο της πρότασης κανονισμού, το ΕΣΣΚ έχει ως καθήκον τη χρηματοπιστωτική «εποπτεία» (αιτιολογική σκέψη 1) και ο όρος «εποπτεία» («supervision» στα αγγλικά) είναι αυτός που χρησιμοποιείται συνήθως κατά τις συζητήσεις που αποσκοπούν στην εξεύρεση λύσεων έναντι της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Λίγο πιο κάτω αναφέρεται ότι «η Κοινότητα χρειάζεται ένα συγκεκριμένο φορέα υπεύθυνο για τη μακροπροληπτική εποπτεία (“oversight” στα αγγλικά) του χρηματοπιστωτικού της συστήματος» (αιτιολογική σκέψη 7). Η χρήση σε αυτήν την περίπτωση του όρου «oversight» στην αγγλική γλώσσα για την έννοια της εποπτείας περιορίζει την πραγματική εξουσία του εν λόγω φορέα: ο όρος «oversight» παραπέμπει σε ένα πρώτο στάδιο επίβλεψης, του οποίου έπεται το στάδιο της εποπτείας αυτής καθ' εαυτής («supervision» στα αγγλικά), η έννοια της οποίας υποδηλώνει πραγματική εξουσία για την ανάληψη δράσης. Οι δύο προαναφερθέντες όροι δεν είναι συνώνυμοι στα αγγλικά και σε ορισμένες άλλες γλώσσες χρησιμοποιείται μόνο ένας όρος ο οποίος αντιστοιχεί στην έννοια της λέξης «εποπτεία» («supervision» στα αγγλικά). Οι διάφορες γλωσσικές αποδόσεις θα πρέπει να ευθυγραμμισθούν μεταξύ τους, κατά τρόπο ώστε να επικρατήσει η χρήση του όρου «εποπτεία» («supervision» στα αγγλικά).

4.2.2 Αναφέρεται σαφώς ότι το ΕΣΣΚ πρέπει να είναι ανεξάρτητος φορέας. Ωστόσο, δυνάμει του κανονισμού, οι προειδοποιήσεις και οι συστάσεις του πρέπει να διαβιβάζονται μέσω του Συμβουλίου ή των τριών ΕΕΑ προκειμένου να αποκτήσουν μεγαλύτερη βαρύτητα (αιτιολογική σκέψη 9), γεγονός το οποίο θέτει κατά κάποιον τρόπο υπό αμφισβήτηση την ανεξαρτησία του ΕΣΣΚ. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η ορδή διατύπωση είναι εκείνη του άρθρου 16, παράγραφος 3, στο οποίο ορίζεται ότι «οι προειδοποιήσεις και οι συστάσεις του ΕΣΣΚ διαβιβάζονται επίσης στο Συμβούλιο».

4.2.3 Οι συστάσεις πρέπει («should» στα αγγλικά) να ωθούν τους αποδέκτες τους να λάβουν μέτρα για την πραγματοποίησή τους, εκτός αν η αδράνειά τους μπορεί να αιτιολογηθεί επαρκώς. Η χρήση της λέξης «πρέπει» όσον αφορά τις συστάσεις υποδηλώνει ότι αυτές είναι υποχρεωτικές κατά το μάλλον ή ήττον, αλλά ο υποχρεωτικός –ή ο μη υποχρεωτικός– χαρακτήρας μιας δράσης πρέπει να εξαρτάται από το επίπεδο του οποίου την αρμοδιότητα εμπίπτει η εφαρμογή των κανόνων: από το εάν πρόκειται, δηλαδή, για αρμοδιότητα των κρατών μελών ή της ΕΕ. Επομένως, η διατύπωση αυτής της παραγράφου χρήζει αποσαφήνισης.

4.2.4 Ο κανονισμός ενδέχεται επίσης να προχωρεί ένα βήμα υπέρ το δέον στο άρθρο 3. Το ΕΣΣΚ αναφέρεται ότι έχει σκοπό «να συμβάλει στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς». Η αποστολή του ΕΣΣΚ αφορά τους κινδύνους που ενέχει η χρηματοπιστωτική αγορά, αλλά εδώ φαίνεται ότι του ανατίθεται ευρύτερος ρόλος. Η ισχύουσα νομοθεσία (ordinary legislation) για τη χρηματοπιστωτική αγορά αποτελεί αρμοδιότητα της Επιτροπής· προκειμένου λοιπόν να μειωθεί ο κίνδυνος μελλοντικής σύγκρουσης αρμοδιοτήτων, το άρθρο αυτό θα πρέπει να αναδιατυπωθεί με στόχο να περιορισθεί η αποστολή του ΕΣΣΚ στους συστημικούς κινδύνους.

4.3 Το ΕΣΣΚ θα αποτελείται από ένα γενικό συμβούλιο, μια διευθύνουσα επιτροπή και μια γραμματεία. Η σύνδεση του ΕΣΚΤ με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) είναι απολύτως σαφής, δεδομένου ότι το γενικό συμβούλιο του ΕΣΣΚ θα περιλαμβάνει τα 29 μέλη του γενικού συμβουλίου της ΕΚΤ. Μεταξύ αυτών των 29 μελών θα εκλέγεται ένας πρόεδρος και ένας αντιπρόεδρος με πενταετή θητεία. Εκτός από τα εν λόγω 29 μέλη, στη σύνθεση του γενικού συμβουλίου θα συμμετέχουν, με δικαίωμα ψήφου, ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και οι τρεις πρόεδροι των νέων ΕΕΑ. Επίσης, μέλη του γενικού συμβουλίου, αλλά χωρίς δικαίωμα ψήφου, θα είναι 27 εκπρόσωποι των εθνικών εποπτικών αρχών, καθώς και ο πρόεδρος της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής.

4.3.1 Στο άρθρο 11, σχετικά με τη διευθύνουσα επιτροπή, δεν προβλέπονται κανόνες για τα δικαιώματα ψήφου. Σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, η διευθύνουσα επιτροπή θα αποτελείται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο του ΕΣΣΚ, καθώς και από πέντε άλλα μέλη του γενικού συμβουλίου της ΕΚΤ, από τους τρεις προέδρους των νέων ΕΕΑ, από ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και από τον πρόεδρο της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής.

4.3.1.1 Οι πρώτες εκθέσεις σχετικά με τις συζητήσεις του Συμβουλίου επί των εν λόγω προτάσεων αφορούσαν τον αριθμό των μελών του γενικού συμβουλίου της ΕΚΤ που θα συμμετέχουν σε αυτή τη διευθύνουσα επιτροπή: θα ήταν προτιμότερο να είναι τρία ή πέντε; Η ΕΟΚΕ συνιστά να ανέλθει ο αριθμός τους σε πέντε, ακριβώς όπως προτείνει και η ΕΚΤ στη δική της γνώμη, διότι κατ' αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να διευκολυνθεί η επίτευξη καλύτερης γεωγραφικής κατανομής, μεταξύ μικρών και μεγάλων χωρών, καθώς και μεταξύ χωρών εντός και εκτός ευρωζώνης. Επιπλέον, δεδομένου ότι κατά τα φαινόμενα όλα τα μέλη της διευθύνουσας επιτροπής θα έχουν δικαίωμα ψήφου, θεωρείται σκόπιμο να υπάρξει σημαντικός αριθμός εκπροσώπων των κεντρικών τραπεζών. Η σύνθεση της διευθύνουσας επιτροπής θα πρέπει να αντανακλά επαρκώς τη σύνθεση του γενικού συμβουλίου της ΕΣΣΚ, 29 μέλη του οποίου είναι κεντρικοί τραπεζίτες.

4.3.2 Η συμβουλευτική τεχνική επιτροπή θα πρέπει να περιληφθεί στο άρθρο 4 παράγραφος 1, όπου απαριθμούνται όλα τα όργανα της ΕΣΣΚ.

4.4 Ένα ξεχωριστό άρθρο σχετικά με τη δημοσιοποίηση προειδοποιήσεων και συστάσεων αφιερώνεται στο εάν και κατά πόσον οι προειδοποιήσεις και οι συστάσεις θα πρέπει να δημοσιοποιούνται. Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση όλων των παραμέτρων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πριν από μια τέτοιου είδους δημοσιοποίηση, αλλά αδυνατεί να καταλάβει για ποιο λόγο αυτή είναι η μόνη απόφαση για την οποία απαιτείται να αποφασίζει το γενικό συμβούλιο του ΕΣΣΚ με ειδική πλειοψηφία δύο τρίτων των ψήφων. Εάν τα μέλη του γενικού συμβουλίου είναι σε θέση να λάβουν αποφάσεις σχετικά με τους συστημικούς κινδύνους και να διατυπώσουν προειδοποιήσεις και συστάσεις, τότε οφείλουν να είναι επίσης σε θέση να αποφασίσουν σχετικά με τη δημοσιοποίηση ή τη μη δημοσιοποίηση των εν λόγω αποφάσεων.

4.5 Η συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αμελητέα. Οι αποφάσεις σχετικά με όλες τις εν λόγω προτάσεις της Επιτροπής πρέπει να λαμβάνονται τόσο από το Συμβούλιο όσο και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Πέραν αυτού, το Κοινοβούλιο αναφέρεται μόνον σε σχέση με το γεγονός ότι το ΕΣΣΚ πρέπει να υποβάλλει εκθέσεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο τουλάχιστον σε ετήσια βάση. Σύμφωνα με το άρθρο 20, το Συμβούλιο θα εξετάσει τον κανονισμό σχετικά με το ΕΣΣΚ μετά από τρία έτη. Το Κοινοβούλιο δεν αναφέρεται παρότι διαθέτει ισοδύναμη εξουσία με το Συμβούλιο επί του θέματος. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, στο πλαίσιο του κανονισμού, θα πρέπει να προβλεφθεί η ανάθεση σημαντικότερου ρόλου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

Μικροπροληπτική εποπτεία

5.1 Σύμφωνα με το σημείο 6.6 της αιτιολογικής έκθεσης που συνοδεύει τις προτάσεις της Επιτροπής, οι μόνες διαφορές ως προς τους κανονισμούς αφορούν τους στόχους, το πεδίο εφαρμογής της δράσης και τους ορισμούς.

5.1.1 Οι στόχοι (άρθρο 1, παράγραφος 4) εκτίθενται κατά τρόπο σχεδόν πανομοιότυπο στους τρεις προτεινόμενους κανονισμούς: λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και ενίσχυση του διεθνούς εποπτικού συντονισμού. Οι μόνες εμφανείς μεταξύ τους διαφορές φαίνεται ότι συνίστανται στην περιγραφή των ατόμων στην προστασία των οποίων αποβλέπουν: τους επενδυτές, στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών, τους ασφαλισμένους και τους λοιπούς δικαιούχους, στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων, και τους καταθέτες και τους επενδυτές, στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών.

5.1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η διατύπωση του άρθρου αυτού είναι σαφής όσον αφορά το διαχωρισμό μεταξύ των καθηκόντων των συγκεκριμένων φορέων εποπτείας και των νομοθετικών αρμοδιοτήτων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Σύμφωνα με ό,τι μπορεί να συναχθεί από τους κανονισμούς, οι πραγματικές εξουσίες των ΕΕΑ περιορίζονται στην εποπτεία των υφιστάμενων κανόνων. Όσον αφορά τις δυναμικές αλλαγές των ρυθμιστικών κανόνων, ο ρόλος τους συνίσταται απλώς στο να εκθέτουν τη γνώμη τους στην Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

5.1.2.1 Σχετικά με τις προτάσεις των ΕΕΑ για τη θέσπιση νέων τεχνικών κανόνων, αυτές θα μπορούσαν –σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 2– να μην έχουν τη μορφή οδηγιών, αλλά μόνον κανονισμών και αποφάσεων. Εάν θεωρείται ότι οι τεχνικοί κανόνες δεν έχουν πολιτικό χαρακτήρα, τότε αποκλείεται επίσης η χρήση κανονισμών. Οι τεχνικοί κανόνες θα πρέπει να έχουν ως αποκλειστικούς αποδέκτες τους εθνικούς εποπτικούς οργανισμούς και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, και όχι τα κράτη μέλη, και να λαμβάνουν, ως εκ τούτου, τη μορφή αποφάσεων και όχι κανονισμών ή οδηγιών, δεδομένου ότι τα εν λόγω μέσα προορίζονται αποκλειστικά για τους πολιτικούς κανόνες που προτείνονται από την Επιτροπή. Στο εν λόγω άρθρο διευκρινίζεται επίσης ότι η Επιτροπή εγκρίνει τα σχέδια τεχνικών κανόνων, γεγονός το οποίο δεν μπορεί να ισχύσει στην περίπτωση των κανονισμών ή των οδηγιών που χρήζουν έγκρισης από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

5.1.3 Τα άρθρα στα οποία περιγράφονται αναλυτικά τα καθήκοντα των ΕΕΑ θεωρούνται προσηκόντα στο σύνολό τους. Η εποπτεία που ασκείται από τις ΕΕΑ έχει ως αποδέκτες τις εθνικές εποπτικές αρχές και δεν εστιάζεται άμεσα στους συμμετέχοντες στις χρηματαγορές. Εξάιρεση αποτελεί η περίπτωση μη συμμόρφωσης μιας εθνικής αρχής προς τις διατυπωθείσες συστάσεις (άρθρα 9 και 11). Στην περίπτωση αυτή, η ευρωπαϊκή αρχή λαμβάνει τελικά μια απόφαση που απευθύνει στους συμμετέχοντες στις χρηματαγορές.

5.1.3.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την ιδέα να ανατεθεί στο Συμβούλιο η αρμοδιότητα να καθορίζει εάν υφίσταται κατάσταση έκτακτης ανάγκης, μετά από διαβουλεύσεις με την Επιτροπή, την ΕΣΣΚ και ανάλογα με την περίπτωση, τις ευρωπαϊκές αρχές εποπτείας.

5.1.3.2 Η πρόταση για Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή στερείται σαφούς ορισμού της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, καθώς και κριτηρίων για την κήρυξή της. Το κείμενο θα πρέπει να καταστεί σαφέστερο όσον αφορά τους λόγους που αιτιολογούν την κήρυξη καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι λόγοι αυτοί πρέπει να πρέπει να προκύπτουν γενικώς από τις αγορές. Η περίπτωση μεμονωμένου χρηματοπιστωτικού ιδρύματος το οποίο αντιμετωπίζει κατάσταση έκτακτης ανάγκης πρέπει να εμπίπτει στα καθήκοντα του εκάστοτε εθνικού εποπτικού οργανισμού.

5.1.3.3 Το άρθρο 23 αφορά την παροχή διασφαλίσεων σχετικά με τον τρόπο κατά τον οποίο η κυβέρνηση ενός κράτους μέλους μπορεί να ενεργήσει εάν πιστεύει ότι οι νέοι τεχνικοί κανόνες έχουν φορολογικές επιπτώσεις. Οι διασφαλίσεις αυτές θεωρούνται ενδεδειγμένες, παρότι οι τεχνικοί κανόνες δεν έχουν σχεδόν ποτέ φορολογικές επιπτώσεις. Επιπλέον, εφόσον οι εν λόγω διασφαλίσεις αφορούν μόνον τα άρθρα 10 και 11, το συγκεκριμένο άρθρο θα ήταν σκόπιμο να τοποθετηθεί αμέσως μετά το άρθρο 11.

5.1.4 Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι συμμετέχοντες στην αγορά θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα, σε περίπτωση διαφωνίας με την εθνική εποπτική αρχή, να απευθύνονται προς την ΕΒΑ.

5.1.5 Όσον αφορά το πεδίο δράσης της, η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ) θα επωμισθεί μια ειδική αποστολή ως φορέας εποπτείας των οργανισμών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της ΕΑΚΑΑ θα περιλαμβάνεται η ανάκληση της εγγραφής των προαναφερθέντων οργανισμών, καθώς και η διεξαγωγή ερευνών και επιτόπιων ελέγχων. Το πεδίο δράσης της εν λόγω αρχής δεν διευκρινίζεται στον παρόντα κανονισμό, αλλά προβλέπεται να καθορισθεί στο πλαίσιο μελλοντικού τροποποιητικού κανονισμού. Η ανάθεση εποπτικής αρμοδιότητας στην ΕΑΚΑΑ θεωρείται προσηκόντα και αναμένεται να αποτελέσει ένα από τα σημαντικότερα καθήκοντά της.

5.1.5.1 Μεταξύ των συμπερασμάτων της η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότηση της σχετικά με την έκθεση de Larosière, θεωρούσε σκόπιμη τη σύσταση εθνικής αρχής η οποία θα αναλάβει να εγκρίνει τα νέα οικονομικά μέσα πριν από την εισαγωγή τους, κατά το πρότυπο της Ισπανίας. Χάρη στη δημιουργία αυτών των τριών ΕΕΑ, η συγκεκριμένη πρόταση θα μπορούσε πλέον να υλοποιηθεί. Δεδομένου ότι το σύστημα αυτό δεν εφαρμόζεται σε άλλα κράτη μέλη, ένα πρώτο βήμα θα μπορούσε να γίνει με την ενδεδειγμένη εξέταση των μέσων που χρησιμοποιούνται σε άλλες χώρες, πλην της Ισπανίας. Επομένως, θα ήταν επίσης σκόπιμο να προβεί η Επιτροπή στην τροποποίηση του κανονισμού σχετικά με την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών με έναν κανονισμό ο οποίος θα προβλέπει την εν λόγω αρμοδιότητα.

5.1.6 Ως προς τους ορισμούς που σχετίζονται με την Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ), κύριο μέλημα αποτελεί ο προσδιορισμός του εύρους του χρηματοπιστωτικού τομέα που θα εμπίπτει στην εποπτεία της. Υπό το πρίσμα των εμπειριών που αντλήθηκαν από τη χρηματοπιστωτική κρίση, η εν λόγω εποπτεία θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν ευρύτερη. Η ύπαρξη χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία θα εκφεύγουν της εποπτείας της ΕΑΤ μπορεί να τοποθετήσει τα ιδρύματα αυτά σε πλεονεκτική θέση από την άποψη της επιδίωξης κέρδους, δεδομένου ότι οι κανόνες λειτουργίας τους και η εποπτεία της συμπεριφοράς τους θα βρίσκονται εκτός του πεδίου δράσης της ΕΑΤ. Η διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να καταστεί καθολικός στόχος. Ο ορισμός που προτείνεται στον παρόντα κανονισμό παραπέμπει στις οδηγίες για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τις επιχειρήσεις επενδύσεων και τους χρηματοοικονομικούς ομίλους ετερογενών δραστηριοτήτων. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμη τη διεξαγωγή νέας συζήτησης σχετικά με τους ορισμούς που περιλαμβάνονται στις εν λόγω οδηγίες, προκειμένου να συνεκτιμηθούν οι εμπειρίες που αντλήθηκαν από τη χρηματοπιστωτική κρίση, με στόχο να καταστούν οι εν λόγω ορισμοί όσο το δυνατόν ευρύτεροι.

5.1.7 Στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΑΑΕΣ) γίνεται επίσης αναφορά στις ισχύουσες οδηγίες. Εν προκειμένου, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει την ύπαρξη πληθώρας διαφορετικών μοντέλων που χρησιμοποιούνται στα κράτη μέλη, ιδίως στον τομέα των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών. Είναι επομένως μείζονος σημασίας να διευκρινιστεί ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση το πεδίο δράσης αφορά μόνον την εποπτεία. Η διατύπωση προτάσεων για τη θέσπιση νέων κανόνων εμπίπτει εξ ολοκλήρου στην αρμοδιότητα της Επιτροπής.

5.1.8 Στην πρόταση κανονισμού σχετικά με την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ) αναφέρεται ότι ο όρος «συμμετέχων στις χρηματαγορές» υποδεικνύει ένα πρόσωπο-συνάγεται ότι ο όρος αυτός υποδηλώνει τόσο νομικά πρόσωπα όσο και άτομα, αλλά τούτο πρέπει να καταστεί σαφές στο άρθρο 2, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού.

5.1.9 Στο άρθρο 20, παράγραφος 3, ορίζεται ότι οι ΕΕΑ μπορούν να χρησιμοποιούν εμπιστευτικές πληροφορίες τις οποίες λαμβάνουν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μόνον για να εκπληρώσουν τα καθήκοντα που τους ανατίθενται άμεσα δυνάμει των υπό εξέταση κανονισμών. Η εν λόγω αναφορά θα πρέπει να συμπληρωθεί από έναν κανόνα σχετικά με τον τρόπο προστασίας της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών.

5.2 Οι τρεις ΕΕΑ έχουν όλες την ίδια εσωτερική οργάνωση: ένα συμβούλιο εποπτών, ένα διοικητικό συμβούλιο, έναν πρόεδρο, έναν εκτελεστικό διευθυντή και ένα συμβούλιο προσφυγών. Ο πρόεδρος της εκάστοτε ΕΕΑ δεν μπορεί να προέρχεται από τις εθνικές εποπτικές αρχές, αλλά θα πρέπει –σύμφωνα με τους προτεινόμενους κανονισμούς– να είναι ένα ανεξάρτητο πρόσωπο που θα εργάζεται με πλήρη απασχόληση.

5.2.1 Στο διοικητικό συμβούλιο των ΕΕΑ προτείνεται να συμμετέχουν τέσσερα μέλη, προερχόμενα από τις εθνικές εποπτικές αρχές. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει κανένας λόγος ο οποίος να αιτιολογεί τον συγκεκριμένο αριθμό, θεωρείται φυσικό να υιοθετηθεί αντ' αυτού η πρόταση σχετικά με το ΕΣΣΚ και να ανέλθει ο αριθμός των μελών του διοικητικού συμβουλίου σε πέντε.

5.2.2 Μόνον οι επικεφαλής των εθνικών εποπτικών αρχών θα έχουν δικαίωμα ψήφου στο συμβούλιο εποπτών, ενώ ο εκπρόσωπος της Επιτροπής και ο εκπρόσωπος του ΕΣΣΚ δεν θα διαθέτουν τέτοιο δικαίωμα. Αυτό σημαίνει ότι το σύνολο των εξουσιών ενός φορέα εποπτείας εκχωρείται στους εθνικούς οργανισμούς που αποτελούν το αντικείμενο της συγκεκριμένης εποπτείας. Μια τέτοια διευθέτηση ενέχει τον κίνδυνο της μη ανάληψης δράσης παρ' όλες τις διατάξεις που περιλαμβάνονται στον κανονισμό όσον αφορά τον τρόπο διενέργειας της εποπτείας, τη δυνατότητα άσκησης κριτικής στις εθνικές αρχές, αλλά και τις περιπτώσεις κατά τις οποίες αρμόδια για τη λήψη των αποφάσεων είναι η εκάστοτε ΕΕΑ, παρέχοντας συγχρόνως στην Επιτροπή τη δυνατότητα να λάβει την τελική απόφαση. Εξυπακούεται ότι οι εθνικές αρχές πρέπει να εργάζονται κατά τρόπο συλλογικό στο πλαίσιο κάθε ΕΕΑ, αλλά μήπως τελικά ο τρόπος αυτός αποδειχθεί υπερβολικά συλλογικός;

5.2.3 Ο κίνδυνος να καταλήξει το συμβούλιο εποπτών να εποπτεύει εαυτόν, καθιστά σκόπιμο να εξαρθεί η σημασία ορισμένων άλλων πτυχών σχετικών με τις ΕΕΑ. Η ανεξαρτησία του προέδρου είναι ζωτικής σημασίας και το πρόσωπο που ασκεί την προεδρία θα πρέπει να διαθέτει δικαίωμα ψήφου. Εξίσου ζωτικής σημασίας θεωρείται η ευρύτητα πνεύματος και η επιρροή της ομάδας ενδιαφερόμενων φορέων. Επιπροσθέτως, είναι αναγκαίο να επιτευχθεί η λειτουργία τους υπό συνθήκες διαφάνειας, μέσω της δημοσιοποίησης των αποφάσεων των ΕΕΑ. Παρότι τάσσεται υπέρ του εν λόγω γενικού κανόνα, η ΕΟΚΕ έχει ασφαλώς επίγνωση του γεγονότος ότι υπάρχουν αποφάσεις οι οποίες δεν χρήζουν άμεσης δημοσιοποίησης εξαιτίας του κινδύνου διατάραξης της χρηματοπιστωτικής αγοράς που συνεπάγεται η ενδεχόμενη δημοσιοποίησή τους.

5.3 Κατά την έναρξη λειτουργίας των ΕΕΑ προβλέπεται ο διπλασιασμός του προσωπικού τους σε σχέση με το προσωπικό που απασχολείται από τις υπάρχουσες τρεις επιτροπές κατά το στάδιο της πλήρους λειτουργίας τους, οι ΕΕΑ αναμένεται να τετραπλασιάσουν το προσωπικό τους έναντι του αριθμού των υπαλλήλων που διαθέτουν επί του παρόντος. Λαμβανομένης υπόψη της διαφορετικής έκτασης και μορφής των δραστηριοτήτων που θα κληθούν να αναλάβουν οι ΕΕΑ, η ΕΟΚΕ θεωρεί προσήκοντα τον προβλεπόμενο αριθμό υπαλλήλων τους.

5.3.1 Υφίστανται ορισμένες αμφιβολίες όσον αφορά τη διάρκεια του προτεινόμενου χρονικού διαστήματος έως ότου οι ΕΕΑ καταστούν πλήρως λειτουργικές: εάν αρχίσουν να ασκούν τις δραστηριότητές τους κατά το 2011, τότε θα απαιτηθούν περισσότερα από δύο έτη για την επίτευξη της πλήρους λειτουργίας τους. Θεωρείται λοιπόν εφικτό και αναγκαίο να επισπευσθεί η εξέλιξη αυτή ενόψει της ταχείας διευθέτησης του συνόλου των προβλημάτων που ανέκυψαν κατά τη διάρκεια της κρίσης.

5.4 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η Μικτή Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών, η οποία θα συσταθεί ταυτόχρονα με τις τρεις ΕΕΑ, αποτελεί αναγκαία συμπληρωματική δράση. Χάρη στη δημιουργία της εν λόγω επιτροπής, στην οποία ανατίθεται η συνεργασία μεταξύ των υφιστάμενων ΕΕΑ, δεν καθίσταται –τουλάχιστον προς το παρόν– απαραίτητη η σύσταση μιας κοινής αρχής για τους τρεις τομείς εποπτείας.

5.5 Ορισμένα λάθη ήσσονος σημασίας εντοπίζονται στην αγγλική απόδοση του άρθρου 33. Στη δεύτερη παράγραφο του εν λόγω άρθρου, η φράση «in his absence» («όταν ο τελευταίος απουσιάζει») θα πρέπει να τροποποιηθεί στην αγγλική γλώσσα ως εξής: «in his/her absence» («όταν ο τελευταίος/η τελευταία απουσιάζει»). Στην πέμπτη παράγραφο του ίδιου άρθρου, η λέξη «Chairperson» («Ο/Η πρόεδρος») μετατρέπεται στην αγγλική γλώσσα ξαφνικά σε «Chairman» (Ο πρόεδρος), με αποτέλεσμα να χρήζει διόρθωσης.

Βρυξέλλες, 21 Ιανουαρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση οδηγίας για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ όσον αφορά την προαιρετική και προσωρινή εφαρμογή του μηχανισμού αντιστροφής της επιβάρυνσης για τις παραδόσεις ορισμένων αγαθών και την παροχή υπηρεσιών που είναι πιθανό να αποτελέσουν αντικείμενο απάτης

COM(2009) 511 τελικό – 2009/0139 (CNS)

(2010/C 339/09)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **Edgardo IOZIA**

Στις 6 Οκτωβρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 93 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

«Πρόταση οδηγίας για την τροποποίηση της οδηγίας 2006/112/ΕΚ όσον αφορά την προαιρετική και προσωρινή εφαρμογή του μηχανισμού αντιστροφής της επιβάρυνσης για τις παραδόσεις ορισμένων αγαθών και την παροχή υπηρεσιών που είναι πιθανό να αποτελέσουν αντικείμενο απάτης»

COM(2009) 511 τελικό - 2009/0139 (CNS).

Στις 3 Νοεμβρίου 2009, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά τη 459η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 21ης Ιανουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. IOZIA και υιοθέτησε με 91 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί μεν την πρόταση οδηγίας όσον αφορά την εισαγωγή ενός συστήματος αντιστροφής της επιβάρυνσης για ορισμένα προϊόντα και υπηρεσίες, αλλά εκφράζει τη βαθιά της λύπη που για μια ακόμη φορά πρέπει να αναζητηθούν «συμβατικές» λύσεις για το πρόβλημα της φοροδιαφυγής και για την υπέρβαση του «μεταβατικού» καθεστώτος, που εξακολουθεί ακάθεκτο να διευκολύνει τις ενδοκοινοτικές απάτες.

1.2 Η ΕΟΚΕ κατανοεί και υποστηρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής, παρά τα πολιτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει, αλλά εξακολουθεί να επιμένει στη μετάβαση σε ένα νέο σύστημα ΦΠΑ, το οποίο να περιορίζει τις πιθανότητες απάτης και να μειώνει τον διοικητικό φόρτο για τους υποκείμενους στον φόρο.

1.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 2ας Σεπτεμβρίου 2008 σχετικά με μια συντονισμένη στρατηγική για τη βελτίωση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, ειδικότερα δε για τη φορολόγηση στη χώρα προέλευσης με ενιαίο συντελεστή 15 % σε ό,τι αφορά τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές. Η επιλογή αυτή συνάδει με τις διατάξεις του άρθρου 402 της οδηγίας 2006/112/ΕΚ.

1.4 Η πρόταση οδηγίας εισάγει περαιτέρω παρεκκλίσεις στο σύστημα του ΦΠΑ. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για τις επιλογές που καθυστερούν την εναρμόνιση του ΦΠΑ.

1.4.1 Το νομικό μέσο που επιλέχθηκε κρίνεται ενδεδειγμένο, αν και θα ήταν επιθυμητή η υιοθέτηση κανονισμών.

1.5 Τα κράτη μέλη θα αναγκαστούν να ενισχύσουν τη φορολογική τους διοίκηση. Οι αιτήσεις επιστροφής θα αυξηθούν, διότι δεν θα μπορεί πλέον να αντισταθμίζεται ο ΦΠΑ που έχει εισπραχθεί με τον ΦΠΑ που καταβάλλεται. Ένα αυστηρό σύστημα ελέγχου είναι απαραίτητο για την προστασία των κρατών μελών από τις αρνητικές συνέπειες που ενδεχομένως θα μπορούσε να δημιουργήσει το σύστημα αντιστροφής της επιβάρυνσης.

1.6 Η ΕΟΚΕ θεωρεί καθοριστικής σημασίας την επιλογή να συμπεριληφθεί η εμπορία πιστοποιητικών εκπομπών στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

1.7 Η ΕΟΚΕ δεν συμφωνεί με τον περιορισμό σε δύο μόνον από τα τέσσερα προϊόντα που καθορίζονται στην οδηγία. Κάθε μέλος θα πρέπει να αποφασίσει κατά πόσον η διοίκησή του είναι σε θέση να διαχειριστεί καταλλήλως την εφαρμογή του μηχανισμού αντιστροφής της επιβάρυνσης σε όλες τις κατηγορίες προϊόντων. Ο περιορισμός αυτός έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 395 της οδηγίας 2006/112/ΕΚ.

1.8 Η ΕΟΚΕ θα συνεχίσει να υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής που αποσκοπούν να ενισχύσουν την εναρμόνιση του πεδίου εφαρμογής του ΦΠΑ, ελπίζοντας ότι με την υιοθέτηση αυτών των «πιο φιλόδοξων διαρθρωτικών» μεταρρυθμίσεων θα μειωθεί δραστικά η πιθανότητα φοροδιαφυγής.

2. Εισαγωγή

2.1 Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ιδίως στο εσωτερικό της Κοινότητας, δεν έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο τα τελευταία χρόνια. Οι συνολικές ζημιές που προκύπτουν από φορολογική απάτη ανέρχονται σε 200 έως 250 δισ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 2 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ.

2.2 Οι απάτες στον τομέα του ΦΠΑ ανέρχονται σε περίπου 40 δισ. ευρώ, δηλαδή στο 10 % των φορολογικών εσόδων.

2.3 Η προοδευτική αύξηση των εμπορικών συναλλαγών οδήγησε στην εξάπλωση της λεγόμενης «απάτης τύπου καρουσέλ». Η σχετική νομοθεσία προβλέπει την ελεύθερη κυκλοφορία των υπό διαμετακόμιση εμπορευμάτων στην επικράτεια της ΕΕ, αλλά την καταβολή του ΦΠΑ στη χώρα προορισμού για τις συναλλαγές με τις χώρες της ΕΕ.

2.4 Με την παρεμβολή ενός ενδιάμεσου υποκείμενου στον φόρο στο κοινοτικό εμπόριο, δημιουργείται ένα παράνομο τρίγωνο, με το οποίο φαίνεται ότι εκτελούν δύο διαδοχικές μεταβιβάσεις του ίδιου αγαθού. Ο αγοραστής δικαιούται την επιστροφή ΦΠΑ ο οποίος ουδέποτε καταβλήθηκε από τον ενδιάμεσο υποκείμενο στον φόρο ο οποίος αγόρασε το αγαθό απαλλαγμένο του ΦΠΑ από προμηθευτή σε άλλο κράτος μέλος. Κατ' αυτόν τον τρόπο ο ενδιάμεσος εξαφανίζεται.

2.5 Σύμφωνα με τον μηχανισμό αντιστροφής της επιβάρυνσης, ο εγχώριος προμηθευτής δεν χρεώνει με τον ΦΠΑ τους υποκείμενους στον φόρο πελάτες, οι οποίοι καθίστανται, με τη σειρά τους, υπεύθυνοι για την πληρωμή του ΦΠΑ. Θεωρητικά με τη διαδικασία αυτή εκλείπει η δυνατότητα να διαπραχθεί απάτη «τύπου καρτέλ».

2.6 Η ασυνέπεια του συστήματος που βασίζεται στην εφαρμογή της αρχής του προορισμού και που, για να λειτουργήσει σωστά, απαιτεί ενιαίο και αποτελεσματικό σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών, παρέχει ευκαιρίες για φοροδιαφυγή, οι οποίες είναι δύσκολο να αντιμετωπιστούν. Η Κοινότητα έχει επιλέξει ως οριστική την αρχή της προέλευσης, η οποία προβλέπει μια μορφή αντιστάθμισης μεταξύ των κρατών μελών, μέσω της ανακατανομής του ΦΠΑ. Η οδηγία 2006/112/ΕΚ της 28ης Νοεμβρίου 2006, στο άρθρο 402, αναφέρει ότι η φορολόγηση στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές πρέπει να πραγματοποιείται στη χώρα προέλευσης.

2.7 Η ανακατανομή καθίσταται απαραίτητη προκειμένου να εξουδετερωθεί ο αντίκτυπος των εξαγωγών και της έκπτωσης των φόρων επί των εισαγωγών που έχουν ήδη φορολογηθεί στη χώρα προέλευσης στα φορολογικά έσοδα.

2.8 Η έγκριση του οριστικού συστήματος, το οποίο θα μειώσει δραστηρικά τις ενδοκοινοτικές φορολογικές απάτες, απαιτεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα διοικητικής συνεργασίας, το οποίο, παρά τις προσπάθειες της Επιτροπής, δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί⁽¹⁾. Η αναγκαία δημιουργία ενός συστήματος συμψηφισμού, το οποίο η Επιτροπή ζητά από το 1987, προσκρούει σε παρόμοιες δυσκολίες εφαρμογής, λόγω των σημαντικών αποκλίσεων μεταξύ των κρατών μελών σε ό,τι αφορά την επαλήθευση και τη συλλογή των στατιστικών στοιχείων.

(1) COM(2009) 427 τελικό - 2009/0118 (CNS). Υπό εξέταση στον φάκελο ECO 265, εισηγητής: ο κ. Burani.

2.9 Σε αυτό το –πραγματικά απογοητευτικό– πλαίσιο έρχεται να παρεμβληθεί η πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου, εκ μέρους της Επιτροπής, προκειμένου να εισαχθεί προσωρινά στις εθνικές νομοθεσίες ο μηχανισμός αντιστροφής της επιβάρυνσης για ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες⁽²⁾.

3. Η πρόταση της Επιτροπής

3.1 Η υπό εξέταση πρωτοβουλία εδράζεται στις προτάσεις της ομάδας εμπειρογνομόνων της στρατηγικής για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής (ATFS): η Επιτροπή υπέβαλε ανακοίνωση⁽³⁾, στην οποία παρουσίαζε καινοτόμες προτάσεις για την καταπολέμηση της απάτης, μεταξύ των οποίων και τη θέσπιση γενικού συστήματος αντιστροφής της επιβάρυνσης. Οι προτάσεις αυτές δεν εγκρίθηκαν, όμως, από το Συμβούλιο Ecofin.

3.2 Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της «ενδοκοινοτικής απάτης του αφανούς εμπόρου» (Missing Trader Intra-Community fraud – MTIC), πιο γνωστό ως «απάτη τύπου καρουσέλ», διότι συχνά περιλαμβάνει την πολλαπλή πώληση των ίδιων αγαθών μεταξύ φορέων διαφόρων κρατών μελών, ορισμένα κράτη μέλη ζήτησαν από την Επιτροπή να επωφεληθούν της παρέκκλισης που προβλέπεται από το άρθρο 395 της οδηγίας ΦΠΑ, το οποίο επιτρέπει την προσωρινή εφαρμογή μηχανισμού αντιστροφής της επιβάρυνσης για ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες.

3.2.1 Η Επιτροπή θεώρησε καταλληλότερο το μέσο της τροποποίησης της οδηγίας ΦΠΑ, με την εισαγωγή νέου άρθρου 199α και τη χορήγηση παρέκκλισης έως το 2014.

3.3 Ο κατάλογος των αγαθών για τα οποία επιτρέπεται η προαιρετική εφαρμογή του μηχανισμού αντιστροφής της επιβάρυνσης περιλαμβάνει ευρέως διαδεδομένες ηλεκτρονικές συσκευές, όπως τα κινητά τηλέφωνα και τα συστήματα ολοκληρωμένων κυκλωμάτων. Τη δυνατότητα αυτή την αξιοποιεί ήδη το Ηνωμένο Βασίλειο, στο οποίο έχει χορηγηθεί παρέκκλιση από το Συμβούλιο.

3.3.1 Τα αρώματα και τα πολύτιμα μέταλλα που δεν αποτελούν αντικείμενο συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας συμπληρώνουν τις τέσσερις κατηγορίες αγαθών που προβλέπει η οδηγία. Μεταξύ των υπηρεσιών συγκαταλέγεται η εμπορία πιστοποιητικών εκπομπών.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁽⁴⁾, αν και, από τη μία πλευρά, υπογράμμισε τα θετικά αποτελέσματα της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης που θα μπορούσε να επιτύχει θεωρητικά η εφαρμογή του μηχανισμού αντιστροφής της επιβάρυνσης, από την άλλη πλευρά, υπογράμμισε όλους τις πιθανούς κινδύνους για νέες απάτες και την ανάγκη να ενισχυθούν οι έλεγχοι, αλλά κυρίως η διοικητική συνεργασία.

(2) COM(2009) 511 τελικό.

(3) COM(2008) 109 τελικό της 22.2.2008 και SEC(2008) 249 της 22.2.2008.

(4) Όπου προηγούμενος.

4.2 Η Επιτροπή επανέλαβε τις ανησυχίες της ως προς την εφαρμογή προαιρετικού συστήματος γενίκευσης της αντιστροφής της επιβάρυνσης με «σοβαρές συνέπειες στη συνοχή και την εναρμόνιση του συστήματος ΦΠΑ της ΕΕ, καθώς και στις δυνατότητές της μελλοντικής ανάπτυξης».

4.3 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται τις ανησυχίες της Επιτροπής και εκτιμά ότι πρέπει να αποφευχθεί κάθε είδους μέτρο που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δύσκολη πορεία προς τη μελλοντική εναρμόνιση του ΦΠΑ.

4.4 Ήδη από το 2008 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο καλεί το Συμβούλιο να εντείνει τη δράση για την καταπολέμηση της φορολογικής απάτης⁽⁵⁾, είχε υπογραμμίσει τους κινδύνους που συνδέονται με τις νέες ευκαιρίες απάτης με την γενικευμένη καθιέρωση του συστήματος αντιστροφής της επιβάρυνσης. Ιδιαίτερα δε στο λιανικό εμπόριο και στην κατάχρηση του αριθμού φορολογικού μητρώου ΦΠΑ. Το Κοινοβούλιο στο ψήφισμα αυτό πρότεινε ως καλύτερη λύση, την υπέρβαση των μεταβατικών ρυθμίσεων και τη φορολόγηση των ενδοκοινοτικών συναλλαγών με ποσοστό 15 %.

4.5 Η ΕΟΚΕ σε όλες τις γνωμοδοτήσεις της, περισσότερο ή λιγότερο πρόσφατες, έχει υπογραμμίσει την ανάγκη υπέρβασης του μεταβατικού καθεστώτος⁽⁶⁾ και συμφωνεί με την πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την εισαγωγή ενιαίας φορολόγησης των ενδοκοινοτικών συναλλαγών. Εξάλλου το μεταβατικό καθεστώς είναι κατακερματισμένο σε ένα μεγάλο αριθμό ειδικών καθεστώτων - για τη γεωργία, τις μικρές επιχειρήσεις, τα πρακτορεία ταξιδιών, τους εκδοτικούς οίκους, και ούτω καθ' εξής - με απαλλαγές, διευκολύνσεις και παρεκκλίσεις.

4.6 Ως συνήθως, το Ecofin δεν κατέληξε σε καμία συμφωνία και η ΕΟΚΕ για άλλη μια φορά εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η αδυναμία λήψεως αποφάσεων στον φορολογικό τομέα ματαιώνει για νιοστή φορά την προσπάθεια εκκίνησης μιας διαδικασίας εναρμόνισης.

4.7 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής, αν και επισημαίνει ορισμένες αντιφάσεις σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους: ένα προαιρετικό σύστημα που υποχρεώνει τους φορείς των ενδιαφερόμενων κλάδων σε περαιτέρω διοικητικό φόρτο, οι οποίοι στην πραγματικότητα αναγκάζονται να τηρούν διπλά λογιστικά βιβλία και που παράλληλα αναθέτει σημαντικές ευθύνες στους φορολογούμενους οι οποίοι πρέπει να προσδιορίσουν το κατάλληλο φορολογικό σύστημα.

(5) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 2ας Σεπτεμβρίου 2008 σχετικά με μια συντονισμένη στρατηγική με σκοπό τη βελτίωση της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής (2008/2033(INI)), ΕΕ C 295 E της 4.12.2009, σ. 13.

(6) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για τον «ΦΠΑ/Μέτρα παρέκκλισης» – ΕΕ C 32 της 5.2.2004, σ. 120.

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Καταπολέμηση της φορολογικής απάτης» – ΕΕ C 161 της 13.7.2007, σ. 8.

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για τους «Συντελεστές ΦΠΑ εκτός των κανονικών συντελεστών ΦΠΑ» – ΕΕ C 211 της 19.8.2008, σ. 67.

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για τη «Φοροδιαφυγή που συνδέεται με την εισαγωγή» – ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 112.

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την «Καταπολέμηση της απάτης» – ΕΕ C 100 της 30.4.2009, σ. 22.

Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για τον «Ορθολογισμό των παρεκκλίσεων και των μέτρων καταπολέμησης της απάτης σε σχέση με την έκτη οδηγία» – ΕΕ C 65 της 17.3.2006, σ. 103.

4.8 Όσον αφορά την αντιστροφή της επιβάρυνσης το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχει ήδη εξετάσει σχετικές υποθέσεις⁽⁷⁾. Στην απόφασή του, εξετάζεται η περίπτωση αίτησης από μια φορολογική διοίκηση σχετικά με την πληρωμή για την εσφαλμένη ερμηνεία του μηχανισμού αντιστροφής της επιβάρυνσης. Προκειμένου να αποφευχθούν οι περιττές και δαπανηρές αντιδικίες, με βάση την εμπειρία, θα πρέπει να προβλέπεται έλεγχος των εθνικών νομοθεσιών, οι οποίες αν και εφαρμόζουν τις γενικές αρχές παρουσιάζουν διαφορές π.χ. μεταξύ της προθεσμίας της αίτησης επιστροφής και της προθεσμίας πληρωμής του φόρου.

4.9 Οι διοικήσεις των κρατών μελών που θα υιοθετήσουν το σύστημα, θα κληθούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο αύξησης του όγκου των αιτήσεων επιστροφής πιστωτικών πλεονασμάτων ΦΠΑ από υποκείμενους στον φόρο που δεν θα μπορούν πλέον να έχουν έκπτωση του ΦΠΑ που έχουν εισπράξει από τον προηγούμενο αγοραστή.

4.10 Το βάρος πληρωμής του φόρου μεταφέρεται σε ολοένα και μικρότερες οικονομικές οντότητες που ενδέχεται να είναι λιγότερο αξιόπιστες από τους υφιστάμενους υποκείμενους στον φόρο ΦΠΑ, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, που καταβάλλουν το μεγαλύτερο τμήμα των φορολογικών εσόδων. Το σύστημα αυξάνει τον κίνδυνο απώλειας εσόδων εάν εξαλειφθεί ο κατακερματισμός των πληρωμών.

4.11 Από μια σφαιρική ανάλυση προκύπτει ότι χρειάζεται ένα αυστηρό σύστημα ελέγχου για την προστασία των κρατών μελών από τις αρνητικές συνέπειες που ενδεχομένως δημιουργήσει το σύστημα αντιστροφής της επιβάρυνσης. Είναι αναγκαίο η διαδικασία της ενίσχυσης του ελέγχου να διεξάγεται παράλληλα με την ενίσχυση της διοικητικής συνεργασίας και τη χρήση των τυποποιημένων ηλεκτρονικών συστημάτων για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ διοικήσεων.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ δεν συμφωνεί με την απόφαση της Επιτροπής να μην προβλέπεται αξιολόγηση του αντικτύπου. Αφού θεώρησε ολοκληρωμένη την προηγούμενη διαβούλευση σχετικά με «την πιθανή εισαγωγή ενός προαιρετικού μηχανισμού αντιστροφής της επιβάρυνσης για τον ΦΠΑ - Οι επιπτώσεις στις επιχειρήσεις» της 13ης Αυγούστου 2007 - η οποία εξάλλου δεν δημοσιεύθηκε στο δικτυακό τόπο της Επιτροπής - δεν λαμβάνει υπόψη τις συνέπειες που θα μπορούσε να έχει η οδηγία για τους επιχειρηματίες και τις αρχές.

5.2 Το επιχείρημα σύμφωνα με το οποίο τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη θα πραγματοποιούν τις αξιολογήσεις αντικτύπου είναι πολύ αμφισβητήσιμο εφόσον δεν είναι υποχρεωτικό. Η Επιτροπή σε πολλές περιπτώσεις, έχει προτείνει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε μια σοβαρή και εμπεριστατωμένη ανάλυση των επιπτώσεων της ευρωπαϊκής νομοθεσίας.

5.3 Η νομική βάση της πρότασης φαίνεται λογική και αναλογική. Η ΕΟΚΕ ωστόσο κρίνει ότι το μέσο της οδηγίας ενέχει τον κίνδυνο διευρύνσης του χάσματος μεταξύ των φορολογικών συστημάτων: θα ήταν προτιμότερο να υιοθετηθεί ένας κανονισμός.

(7) Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C 95/07 και C96/07 της 8ης Μαΐου 2008.

5.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σθεναρά την ένταξη των συναλλαγών στα ευρωπαϊκά πιστοποιητικά εκπομπών (ETS), που αντιπροσωπεύουν (2008) το 73 % της αξίας της παγκόσμιας αγοράς των πιστοποιητικών. Δεδομένου ότι η ανταλλαγή πιστοποιητικών μεταξύ των φορέων θεωρείται φορολογητέα παροχή μιας υπηρεσίας, ο φόρος πρέπει να καταβάλλεται στη χώρα όπου είναι εγκατεστημένη η αγοράστρια επιχείρηση. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της που οι συναλλαγές αυτές δεν υπόκεινται υποχρεωτικά σε αντιστροφή της επιβάρυνσης.

Βρυξέλλες, 20 Ιανουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

5.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο περιορισμός σε δύο μόνο από τις τελευταίες κατηγορίες προϊόντων που αναφέρονται δεν αιτιολογείται επαρκώς. Θα ήταν σκόπιμο κάθε κράτος μέλος να αναλάβει τις ευθύνες του και να μπορεί να αποφασίζει ελεύθερα για το θέμα αυτό. Το άρθρο 395 της οδηγίας 2006/112 παρέχει ήδη αυτή την εξουσία σε ένα κράτος μέλος, μετά από έγκριση του Συμβουλίου. Το άρθρο 199α, όπως προτείνεται, ενδέχεται να έρθει σε αντίφαση με το προαναφερθέν άρθρο.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την πολιτική ποιότητας των γεωργικών προϊόντων

COM(2009) 234 τελικό

(2010/C 339/10)

Εισηγητής: ο κ. **Καρυνάρι**

Στις 28 Μαΐου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την πολιτική ποιότητας των γεωργικών προϊόντων»

COM(2009) 234 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 9 Δεκεμβρίου 2009.

Κατά τη 459η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 20ης Ιανουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 145 ψήφους υπέρ, και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Ο μεγάλος και διαρκώς αυξανόμενος αριθμός συστημάτων πιστοποίησης δεν συνδράμει στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής ποιότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά συνέπεια, δεν πρέπει να στοχεύουμε μόνο στην εναρμόνιση και την απλοποίηση των ισχυόντων συστημάτων, αλλά και στη μείωση του αριθμού τους. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη δημιουργία ενός συστήματος που να τυγχάνει προτίμησης σε κοινοτικό επίπεδο. Η Επιτροπή θα πρέπει να καθορίσει ένα σύστημα που να είναι το πλέον κατάλληλο για τον σκοπό αυτόν.

1.2 Η πολιτική ποιότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί βασική συνιστώσα, που με τη σειρά της καλύπτει άλλα στοιχεία ενός εξαιρετικά πολύπλοκου συστήματος. Δεδομένου ότι η πολιτική ποιότητας συνδέεται με όλα τα άλλα στοιχεία, μέσα και στόχους της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, οι πτυχές αυτές πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη κατά την εξέτασή της. Ωστόσο, τα τρία κύρια ζητήματα προς αντιμετώπιση που αφορούν την ανάπτυξη της πολιτικής ποιότητας (ενημέρωση, συνέπεια και απλούστευση) αντικατοπτρίζουν μια περιορισμένη προσέγγιση. Η ΕΟΚΕ συνιστά να κάνει η Επιτροπή χρήση των δυνατοτήτων που προσφέρει η πολιτική ποιότητας, σύμφωνα με τις μακροπρόθεσμες στρατηγικές και πολιτικές προσεγγίσεις στον τομέα των γεωργικών ειδών διατροφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πράγματι, η πολιτική ποιότητας αποτελεί εργαλείο που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ακόμη πιο αποτελεσματικά για τη δημιουργία νέων πηγών εισοδήματος και νέων τρόπων βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας των γεωργών. Παράλληλα, πρόκειται για έναν τομέα όπου υπάρχουν σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης της εσωτερικής συνεργασίας στο πλαίσιο της αλυσίδας γεωργικών προϊόντων και ειδών διατροφής. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη για τέτοια συνεργασία, αφού, λόγω της άνιστης κατανομής των εσόδων στην αλυσίδα παραγωγής τροφίμων, οι στρατηγικοί εταίροι θεωρούν όλο και περισσότερο ο ένας τον άλλον ως αντίπαλο. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις χώρες και τους τομείς όπου η επεξεργασία δεν βρίσκεται στα χέρια των παραγωγών.

1.3 Στις 18 Σεπτεμβρίου 2008, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε γνωμοδότηση με θέμα την Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και

του Συμβουλίου σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές⁽¹⁾. Στη γνωμοδότηση αυτή, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει, μεταξύ άλλων, ότι «ευελπιστεί ότι θα καταστεί επίσης υποχρεωτική η ένδειξη της προέλευσης των τροφίμων και των προϊόντων πρώτης μεταποίησης, καθώς επίσης, βάσει μιας κατά περίπτωση εκτίμησης των προϊόντων δεύτερης μεταποίησης, η ένδειξη της προέλευσης των κυριότερων συστατικών που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή τους».

1.4 Όσο περισσότεροι ευρωπαίοι καταναλωτές επιλέγουν σταθερά και συνειδητά τα προϊόντα της ΕΕ, τόσο πιο προβλέψιμο θα γίνει το μέλλον των τομέων της ευρωπαϊκής γεωργίας και των γεωργικών ειδών διατροφής. Η πτυχή αυτή αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς παράγοντες για τον γεωργικό τομέα, ίσως ακόμα και τον πιο σημαντικό, ενόψει της διαδικασίας ανοίγματος της αγοράς που συνδέεται με τις διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ. Η πολιτική για την ποιότητα των προϊόντων του γεωργικού και επισιτιστικού τομέα θα πρέπει να προσαρμοστεί με συνεκτίμηση όλων αυτών των στοιχείων.

1.5 Σε αυτό το πλαίσιο, είναι πολύ σημαντικό να διευκρινιστεί η σημασία της καλής, «ευρωπαϊκής ποιότητας» για τους καταναλωτές. Για τον σκοπό αυτό, θα ήταν χρήσιμο να πραγματοποιηθεί έρευνα με βάση ένα ερωτηματολόγιο που θα έχει εκπονηθεί από επαγγελματίες, έτσι ώστε να χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματά της για τον καθορισμό των γενικών αρχών.

1.6 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η «ευρωπαϊκή ποιότητα» είναι, σε μεγάλο βαθμό, αποτέλεσμα του ευρωπαϊκού γεωργικού προτύπου. Το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο αντανακλά μία πολιτική που άπτεται θεμελιωδών ζητημάτων, σημαντικών για το σύνολο της κοινωνίας. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πολιτική διατήρησης των θεμελιωδών κανόνων που διέπουν την ευρωπαϊκή γεωργία⁽²⁾. Ζητεί δε να αναθεωρηθεί καταλλήλως η ΚΓΠ, προκειμένου να επιτευχθούν ισότιμες συνθήκες για τη γεωργία μας.

⁽¹⁾ ΕΕ C 77 της 31.3.2009, σ. 81.

⁽²⁾ ΕΕ C 368 της 20.12.1999, σ. 76-86.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Η πολιτική της ΕΕ όσον αφορά την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων δεν πρέπει να συμβάλει μόνο στην επίτευξη των στόχων της ΚΠΠ, αλλά και στη διατήρηση της αειφόρου ανάπτυξης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας γεωργίας και γεωργικών ειδών διατροφής, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για τρόφιμα «ευρωπαϊκής ποιότητας». Για να συμβεί αυτό, δεν αρκεί απλώς να ενισχυθεί η ενημέρωση σχετικά με την «ευρωπαϊκή ποιότητα» στην εσωτερική αγορά, αλλά απαιτείται και η προώθησή της εν λόγω ποιότητας σε εξωτερικές αγορές, προκειμένου να διατηρηθούν και να αναπτυχθούν οι ευρωπαϊκοί τομείς γεωργίας και μεταποίησης τροφίμων.

2.2 Άλλωστε, το ζήτημα αυτό δεν περιορίζεται στην παροχή αξιόπιστων πληροφοριών στους καταναλωτές σχετικά με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων που συνδέονται με τις διαδικασίες παραγωγής. Όσο περισσότερο ευρωπαίοι καταναλωτές επιλέγουν σταθερά και συνειδητά τα προϊόντα της ΕΕ, τόσο πιο προβλέψιμο θα γίνει το μέλλον των τομέων της ευρωπαϊκής γεωργίας και των γεωργικών ειδών διατροφής. Η πτυχή αυτή αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς παράγοντες για τον γεωργικό τομέα, ίσως ακόμα και τον πιο σημαντικό, ενόψει της διαδικασίας ανοίγματος της αγοράς που συνδέεται με τις διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ. Η πολιτική για την ποιότητα των προϊόντων του γεωργικού και επισιτιστικού τομέα θα πρέπει να προσαρμοστεί με συνεκτίμηση όλων αυτών των στοιχείων. Η προστασία των αξιών που απορρέουν από το ευρωπαϊκό γεωργικό πρότυπο πρέπει να ενισχυθεί και εκτός των συνόρων της ΕΕ.

2.3 Σε αυτό το πλαίσιο, είναι πολύ σημαντικό να διευκρινιστεί η σημασία της καλής, «ευρωπαϊκής ποιότητας» για τους καταναλωτές. Για τον σκοπό αυτό, είναι χρήσιμο να πραγματοποιηθεί έρευνα με βάση ένα ερωτηματολόγιο που θα έχει εκπονηθεί από επαγγελματίες, έτσι ώστε να χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματά της για τον καθορισμό των γενικών αρχών.

2.4 Ακόμη, όπως έχουμε ήδη επισημάνει, είναι πολύ σημαντικό να διευκρινιστεί η σημασία της καλής, «ευρωπαϊκής ποιότητας» για τους καταναλωτές. Τα χαρακτηριστικά των τροφίμων που δεν μπορούν να εκφραστούν με αριθμούς μπορούν να τεθούν σε ισότιμη βάση με άλλα παρόμοια χαρακτηριστικά και να ενσωματωθούν στην πολιτική για την ποιότητα. Η ΕΟΚΕ εξετάζει την «ευρωπαϊκή ποιότητα» με την ευρεία έννοια η οποία, συγκεκριμένα, περιλαμβάνει μια παραγωγή φιλική προς το περιβάλλον, την τήρηση των κανόνων της ορθής μεταχείρισης των ζώων, τις βιώσιμες μεθόδους παραγωγής και τη διαφύλαξη των αγροτικών περιοχών.

2.5 Η προτίμηση για τα εγχώρια παραγόμενα τρόφιμα υψηλής ποιότητας αποτελεί θεμελιώδη αρχή της ΕΕ, φαίνεται όμως ότι τα τελευταία χρόνια έχει ελαφρώς αγνοηθεί. Στην περίπτωση των προϊόντων που προέρχονται από τους τομείς της γεωργίας και των γεωργικών ειδών διατροφής, είναι ιδιαίτερα σημαντικά τα κίνητρα υπέρ των προϊόντων της εσωτερικής αγοράς. Πρόκειται πράγματι για προϊόντα στρατηγικής σημασίας που εμπνέουν εμπιστοσύνη στους καταναλωτές και είναι εξαιρετικά σημαντικά για την ευημερία τους, υπό την προϋπόθεση ότι θα διατηρηθούν και βελτιωθούν οι συνθήκες παραγωγής τους. Το θέμα καθίσταται ιδιαίτερα επίκαιρο δεδομένης της άισης κατανομής των εσόδων εντός της αλυσίδας παραγωγής τροφίμων, σε συνδυασμό με την κάμψη της κερδοφορίας και την επακόλουθη απειλή για την ποιότητα των τροφίμων και τη διατροφική αξία. Το θέμα, το οποίο βρίσκεται επίσης στην ημερήσια διάταξη πολλών οργάνων της ΕΕ, συνδέεται στενά με την πολιτική ποιότητας – για την ακρίβεια, με μια σύνθετη προσέγγιση αυτής της πολιτικής (3).

(3) Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με θέμα «Βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στην Ευρώπη», 28ης Οκτωβρίου 2009, COM(2009)591

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1 Ισχύοντα μέτρα στον τομέα της ποιότητας των γεωργικών προϊόντων

3.1.1 Όπως διευκρινίζεται στην ανακοίνωση, ένας από τους κύριους στόχους της πολιτικής ποιότητας των γεωργικών προϊόντων είναι η ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων. Κατά τη γνώμη μας, οι ευρωπαίοι καταναλωτές θεωρούν ότι τα τρόφιμα που παράγονται στα κράτη μέλη της ΕΕ πληρούν τις βασικές απαιτήσεις, αλλά δεν γνωρίζουν τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά των τροφίμων αυτών. Όπως επισημαίνεται στην ανακοίνωση, η κατάσταση αυτή έχει δημιουργηθεί επειδή η πολιτική ποιότητας έχει εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου, σταδιακά, ανά τομέα και σε διαφορετικό βαθμό. Ορισμένα μέτρα δεν έχουν ανακοινωθεί αρκετά αποτελεσματικά – ή μάλλον, με αρκετή διαφάνεια – στο κοινό.

3.1.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί και υποστηρίζει τις προσπάθειες για τη δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος από διάφορα μέσα και την ανάπτυξη συνολικής πολιτικής επί του θέματος. Για να γίνει όμως αυτό δεν απαιτείται μόνο μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, αλλά και να αποδεχθούν οι καταναλωτές της ΕΕ τις τιμές των προϊόντων που παράγονται με αυτόν τον τρόπο, να δεχθούν ότι είναι δίκαιες και να δείχνουν στα προϊόντα αυτά την προτίμησή τους.

3.2 Χάραξη πολιτικής

3.2.1 Η ΕΟΚΕ εξέφρασε την ικανοποίησή της για τις ευρείες διαβουλεύσεις της Επιτροπής, οι οποίες έδωσαν τη δυνατότητα σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς να συμμετάσχουν στον σχεδιασμό των στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών για περαιτέρω ανάπτυξη.

3.2.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις τρεις βασικές στρατηγικές προτεραιότητες ενημέρωσης, συνοχής και απλούστευσης. Η πολιτική πρέπει να εφαρμοστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να συμβάλει στην απλούστευση και τη διαφάνεια: παράλληλα, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι όλοι οι ενδιαφερόμενοι στην αλυσίδα παραγωγής τροφίμων και, ακόμα περισσότερο, οι καταναλωτές, λαμβάνουν την απαραίτητη ενημέρωση.

3.2.3 Κατά τον σχεδιασμό της πολιτικής για το θέμα αυτό, θα πρέπει να προσπαθήσουμε να μειώσουμε τις δαπάνες που σχετίζονται με την πολιτική ποιότητας και να διατηρήσουμε τις προκύπτουσες δαπάνες για τους παραγωγούς και τους μεταποιητές σε λογικό επίπεδο.

3.2.4 Στις 18 Σεπτεμβρίου 2008, η ΕΟΚΕ υιοθέτησε την γνωμοδότηση με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές» (4). Σε αυτή τη γνωμοδότηση – μεταξύ άλλων – η ΕΟΚΕ τόνισε ότι ευελπιστεί ότι θα καταστεί υποχρεωτική η ένδειξη της προέλευσης των τροφίμων και των προϊόντων πρώτης μεταποίησης, καθώς και, βάσει μιας κατά περίπτωση εκτίμησης των προϊόντων δεύτερης μεταποίησης, η ένδειξη της προέλευσης των κυριότερων συστατικών που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή τους.

Εξάλλου, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η επισήμανση της καταγωγής δεν πρέπει να δημιουργεί πρόσθετο κόστος στην τροφική αλυσίδα, πρέπει να προσφέρει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στους παραγωγούς και οφείλει να πληροί τις απαιτήσεις περί δυνατότητας εφαρμογής του νόμου. Μπορεί να εξετασθεί εάν η ισχύουσα επισήμανση καταγωγής, όπως για το νωπό βόειο κρέας, έχει προστιθέμενη αξία για τους καταναλωτές.

(4) ΕΕ C 77 της 31.3.2009, σ. 81.

3.3 Μέτρα για την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων σε επίπεδο ΕΕ

3.3.1 Απαιτήσεις για τη γεωργική παραγωγή στην ΕΕ

3.3.1.1 Από τη σκοπιά της πολιτικής ποιότητας των γεωργικών προϊόντων, το σύστημα των απαιτήσεων που ισχύουν για την παραγωγή αποτελεί σημαντικό εργαλείο. Ένα χαρακτηριστικό του συστήματος είναι η πολυπλοκότητα των απαιτήσεων. Εξαιτίας τούτου, καθώς και λόγω της γενικότερης έλλειψης ενημέρωσης σχετικά με αυτές τις απαιτήσεις, οι καταναλωτές δεν μπορούν να έχουν λεπτομερή γνώση των εν λόγω απαιτήσεων. Εκτός τούτου, τα τρόφιμα που παρασκευάζονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις παραγωγής είναι κυρίως οι πρώτες ύλες, πολλές από τις οποίες δεν φθάνουν άμεσα στους καταναλωτές.

Τρίτον, όλοι οι αγρότες πρέπει να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις παραγωγής της ΕΕ. Τούτη είναι και η διαφορά με τα περισσότερα εισαγόμενα προϊόντα. Η συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις αυτές ελέγχεται (ως απαραίτητη προϋπόθεση για τις άμεσες επιδοτήσεις, σύμφωνα με την αρχή της πολλαπλής συμμόρφωσης), αλλά συνεπάγεται πληροφορίες λιγότερο πρακτικές για τους καταναλωτές. Το σύστημα των απαιτήσεων παραγωγής είναι σημαντικό και πρέπει να υποστηριχθεί η συμμόρφωση προς αυτό, με σκοπό τη διασφάλιση της ποιότητας των προϊόντων διατροφής. Ωστόσο, έχει περιορισμένη σημασία ως μέσο ενημέρωσης των καταναλωτών.

3.3.1.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι τα προϊόντα που παράγονται στο έδαφος της ΕΕ υπό κανονικές συνθήκες συμμορφώνονται με βασικές απαιτήσεις. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει ανάγκη να γίνει ειδική μνεία στην εν λόγω συμμόρφωση. Τα σχετικά συστήματα ελέγχου έχουν αναπτυχθεί για τον σκοπό αυτό και λειτουργούν καλά. Θα ήταν καλό να υπενθυμίσουμε στους ευρωπαίους καταναλωτές ότι αυτή είναι η φυσιολογική κατάσταση.

3.3.2 Πρότυπα εμπορίας

3.3.2.1 Τα πρότυπα εμπορίας είναι μάλλον θέματα τεχνικής φύσεως τα οποία η ΕΟΚΕ δεν επιθυμεί να σχολιάσει, εφόσον έχει ήδη διατυπώσει λεπτομερείς παρατηρήσεις επ' αυτών στη γνωμοδότηση που αναφέρεται στο επόμενο κεφάλαιο. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι είχαν την ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους σχετικά με αυτό το ζήτημα κατά τη διάρκεια της ευρείας διαβούλευσης.

Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ότι το σήμα «Απαιτήσεις ΕΕ» που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο δεν αποτελεί κατάλληλο μέσο επικοινωνίας με τους καταναλωτές, δεδομένου ότι θα εμφανίζεται σχεδόν σε κάθε προϊόν, και έτσι δεν θα επιτρέπει στους καταναλωτές να προβαίνουν σε συνειδητοποιημένες επιλογές. Εξάλλου, η ένδειξη της καταγωγής μέσω της αναγραφής του τόπου γεωργικής παραγωγής, παρέχει συγκεκριμένες πληροφορίες για ένα προϊόν και μπορεί να δώσει κίνητρα στους αγοραστές. Όσον αφορά τα μεταποιημένα προϊόντα, οι πληροφορίες που αφορούν τον τόπο παραγωγής του κύριου γεωργικού προϊόντος είναι σημαντικές για τους καταναλωτές, καθώς αποτελούν την προστιθέμενη αξία της παραγωγής της ΕΕ. Τα προϊόντα αυτά διατηρούν τη θέση τους στην αγορά, ακόμη και σε περίοδο οικονομικής κρίσης, τόσο ως προς τον όγκο όσο και ως προς τις τιμές.

3.3.2.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την εφαρμογή των ρυθμιστικών σχεδίων που προβλέπονται στο σχετικό κεφάλαιο της ανακοίνωσης. Οποιαδήποτε πληροφορία ή πρότυπο πρέπει να αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα και να εμπνέει εμπιστοσύνη στους καταναλωτές όσον αφορά τα προϊόντα.

3.3.3 Γεωγραφικές ενδείξεις

3.3.3.1 Το 2008, η ΕΟΚΕ εξέτασε το ζήτημα αυτό μέσω της γνωμοδότησης πρωτοβουλίας με θέμα «Ονομασίες προέλευσης και γεωγραφικές ενδείξεις»⁽⁵⁾. Η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να υποστηρίζει πλήρως όσα έχουν διατυπωθεί στο εν λόγω έγγραφο, και φρονεί ότι αυτό θα πρέπει να θεωρηθεί παράρτημα της παρούσας γνωμοδότησης.

3.3.3.2 Η εισαγωγή ενός συστήματος γεωγραφικών ενδείξεων έχει αποδειχθεί ότι αποτελεί επιτυχημένη πρωτοβουλία προς το συμφέρον τόσο των καταναλωτών όσο και των παραγωγών/μεταποιητών. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα τρία συστήματα καταχώρισης των γεωγραφικών ενδείξεων (για κρασιά, οινοπνευματώδη, γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα) πρέπει να διατηρηθούν ως έχουν επί του παρόντος, όπως επίσης τα δύο υφιστάμενα μέσα (το PDO – προστατευόμενη ονομασία προέλευσης/ΠΟΠ και το PGI – προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη/ΠΓΕ).

3.3.3.3 Η ΕΟΚΕ τάσσεται σαφώς υπέρ του να επιτραπεί στις εταιρείες που έχουν το δικαίωμα να κατασκευάζουν προϊόντα με γεωγραφική ένδειξη να διενεργούν με τη σειρά τους ελέγχους. Με τον τρόπο αυτόν, πέραν των δεδηλωμένων στόχων, ενδέχεται να επιτευχθεί υψηλότερο επίπεδο συνεργασίας, συμβάλλοντας έτσι τόσο στην αποτελεσματικότητα της παραγωγής όσο και σε αυτή της εμπορίας. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποκλεισμό από την παραγωγή ορισμένων εταιρειών που δεν πληρούν αυτούς τους κανονισμούς. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ευρωπαϊκή νομοθεσία θα πρέπει να τροποποιηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε τα κράτη μέλη να μπορούν να επιτρέπουν στις οργανώσεις που ορίζουν ή αναγνωρίζουν όσον αφορά τη διαχείριση, την προστασία και/ή την προώθηση της γεωγραφικής ένδειξης (GI) να προσαρμόσουν το δυναμικό παραγωγής στις απαιτήσεις της αγοράς με βάση την αρχή της ισοτιμίας και της μη εισαγωγής διακρίσεων. Χάρη σε αυτό, μπορεί να επιτευχθεί καλύτερη διανομή της προστιθέμενης αξίας στη διατροφική αλυσίδα.

3.3.3.4 Η προστασία των γεωγραφικών μας ενδείξεων σε διεθνές επίπεδο παραμένει πολύ προβληματική. Συνεπώς, είναι πολύ σημαντικό να επωφεληθεί η ευρωπαϊκή γεωργία από τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αποτελεί καίριο παράγοντα στις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις.

3.3.4 Παραδοσιακά προϊόντα

3.3.4.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι ιδέες για την ανάπτυξη ενός συστήματος παραδοσιακών προϊόντων δεν έχουν ακόμη υποστεί επαρκή επεξεργασία. Ένα τέτοιο σύστημα θα πρέπει να διατηρηθεί διότι αποτελεί μέσο προστασίας των ευρωπαϊκών γεωργικών προϊόντων διατροφής.

3.3.4.2 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι σημαντικό και αναγκαίο να οριστεί με μεγαλύτερη ακρίβεια η κατηγορία των «παραδοσιακών προϊόντων». Στην περίπτωση των τροφίμων, ως παραδοσιακά προϊόντα ορίζονται αυτά που χαρακτηρίζονται από τη χρήση παραδοσιακών πρώτων υλών, καθώς και παραδοσιακών τεχνολογιών και συστατικών, κατά την παραγωγική διαδικασία. Η διαφορά στην ποιότητα σε σύγκριση με τα συνήθη προϊόντα έχει σχέση με τη συγκεκριμένη μέθοδο παραγωγής (τοπική τεχνογνωσία). Στην περίπτωση προϊόντων τα οποία έχουν τοπικό χαρακτήρα, αυτοί οι παράγοντες δεν μπορούν εύκολα να διαχωριστούν από το τοπικό περιβάλλον. Ενόψει αυτού, θα ήταν ορθότερο να αναφερόμαστε σε τέτοιου είδους προϊόντα με τον όρο «παραδοσιακά περιφερειακά και τοπικά προϊόντα».

⁽⁵⁾ EE C 204 της 9.8.2008, σ. 57.

3.3.4.3 Ο όρος αυτός εκφράζει τη μεταφορά (παράδοση) με την πάροδο του χρόνου (από τη μια γενιά στην επόμενη) της τεχνογνωσίας παραγωγής και των πρακτικών των τοπικών κοινοτήτων (τοπικά χαρακτηριστικά). Η ποιότητα των «παραδοσιακών τοπικών προϊόντων» παρουσιάζει, κατά συνέπεια, τόσο διαχρονική (ιστορική) όσο και χωρική (σύνδεση με μια γεωγραφική θέση) διάσταση. Επιπλέον, η παράδοση εκφράζει επίσης τον πολιτισμό που συνδέεται με τη ζωή των τοπικών κοινοτήτων. Ο πολιτισμός αποτελεί, συνεπώς, την τρίτη διάσταση της ποιότητας των «παραδοσιακών περιφερειακών και τοπικών σπεσιαλιτέ». Η προαναφερθείσα γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, επίσης, εξετάζει αυτό το θέμα λεπτομερώς, και τονίζει ότι η πολιτική ποιότητας και η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, δηλαδή ο δεύτερος πυλώνας της ΚΓΠ, συνδέονται στενά μεταξύ τους.

3.3.5 Βιολογική γεωργία

3.3.5.1 Η δημιουργία ενιαίου λογότυπου για τα βιολογικά προϊόντα σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα απάλλαζε τους γεωργούς από διαδικασίες συμμετοχής σε διάφορα συστήματα, το κόστος των οποίων έχει άμεσο αντίκτυπο στις τιμές αυτών των προϊόντων. Θα βοηθούσε επίσης τους καταναλωτές να αναγνωρίζουν πιο εύκολα τα προϊόντα αυτά.

3.3.5.2 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες που έχουν γίνει για να επιτευχθεί αυτό, όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής.

Βρυξέλλες, 20 Ιανουαρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

4. Ανάπτυξη πλαισίου της ΕΕ για την πολιτική ποιότητας

4.1 Συνεκτικότητα των νέων συστημάτων της ΕΕ

4.1.1 Οι μέθοδοι παραγωγής που προσφέρουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία και επιτρέπουν τη βελτίωση του επιπέδου «ευρωπαϊκής» ποιότητας εγγυώνται την ανάπτυξη από την ΕΕ ενός κατάλληλου συστήματος σήμανσης. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει συνεπώς όλες αυτές τις πρωτοβουλίες.

4.2 Κατευθυντήριες γραμμές για ιδιωτικά και εθνικά συστήματα πιστοποίησης τροφίμων

4.2.1 Η μόνη επέμβαση σε αυτά τα συστήματα της ΕΕ πρέπει να γίνει σε επίπεδο κατευθυντήριων γραμμών.

4.2.2 Η εισαγωγή συστημάτων ιδιωτικής πιστοποίησης της ποιότητας των τροφίμων δεν πρέπει, με κανένα τρόπο, να οδηγήσει σε αύξηση του κόστους παραγωγής και/ή της κρατικής φορολογίας. Η ΕΟΚΕ ωστόσο θεωρεί προτιμότερο η πιστοποίηση να διενεργείται από δημόσιους φορείς, βάσει ευρωπαϊκών κανόνων και ρυθμίσεων, ή τουλάχιστον στο πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με μέτρα κατοχύρωσης της ασφάλειας εφοδιασμού με αέριο και την κατάργηση της οδηγίας 2004/67/ΕΚ

COM(2009) 363 τελικό – 2009/0108 (COD)

(2010/C 339/11)

Εισηγητής: ο κ. SANTIILLÁN CABEZA

Στις 4 Σεπτεμβρίου 2009, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με μέτρα κατοχύρωσης της ασφάλειας εφοδιασμού με αέριο και την κατάργηση της οδηγίας 2004/67/ΕΚ»

COM(2009) 363 τελικό.

Στις 29 Σεπτεμβρίου 2009, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά την 459η σύνοδο ολομέλειας, της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 20ης Ιανουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Santillán Cabeza και υιοθέτησε με 173 ψήφους υπέρ και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η αντικατάσταση της ισχύουσας νομοθεσίας για την ασφάλεια εφοδιασμού με φυσικό αέριο αποτελεί τμήμα μιας δέσμης μέτρων έκτακτης ανάγκης, που υιοθετούνται για να αποτραπούν οι σοβαρές συνέπειες των διαταραχών του εφοδιασμού.

1.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση κανονισμού για την κατοχύρωση της ασφάλειας του εφοδιασμού της ΕΕ με φυσικό αέριο.

1.3 Το νομικό μέσο που επιλέχθηκε για την αντικατάσταση της οδηγίας 2004/67/ΕΚ σχετικά με τα μέτρα διασφάλισης του εφοδιασμού με φυσικό αέριο ⁽¹⁾ είναι εύστοχο, επειδή επιτρέπει ταχύτερη και πιο ομοιόμορφη εφαρμογή. Η επείγουσα φύση και η σοβαρότητα του προβλήματος επιβάλλουν στους αρμόδιους να εφαρμόσουν τα μέτρα με τη μέγιστη δυνατή ταχύτητα, για να αποφευχθούν οι διαταραχές του εφοδιασμού.

1.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί ιδιαίτερος το γεγονός ότι η πρόταση προσδιορίζει τα μέτρα που οφείλουν να λάβουν οι αρμόδιοι (υποδομές, προληπτικά μέτρα και σχέδια έκτακτης ανάγκης για τις καταστάσεις κρίσης), μειώνοντας το περιθώριο διακριτικής ευχέρειας που παρείχε η οδηγία του 2004.

1.5 Δεδομένου ότι η κατανομή των αρμοδιοτήτων δεν είναι αρκετά σαφής στην πρόταση της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ συνιστά να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των αρμοδιοτήτων των δημόσιων αρχών (Επιτροπή και εθνικές αρμόδιες αρχές) και των αρμοδιοτήτων των ιδιωτικών επιχειρήσεων και οργανισμών.

1.6 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στα δικαιώματα των καταναλωτών —τα οποία δεν λαμβάνονται επαρκώς υπόψη στην πρόταση— σε σχέση με πτυχές όπως: ο αντίκτυπος του κόστους των μέτρων στα τιμολόγια, η διασαφήνιση των εννοιών «οικιακοί πελάτες» και «προστατευμένοι πελάτες», το δικαίωμα ενημέρωσης σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης κλπ.

1.7 Όπως επισημαίνεται στο σημείο 5.3 της γνωμοδότησης, είναι απαραίτητο να θεσπισθούν κυρώσεις για τα κράτη μέλη που δεν ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους όσον αφορά την ασφάλεια εφοδιασμού.

1.8 Η ΕΟΚΕ ζητεί να προβλεφθεί ειδική προστασία για τους οικιακούς πελάτες και τους μικρούς καταναλωτές αερίου σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.

1.9 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, όλοι οι πάροχοι υπηρεσιών πρέπει να έχουν ίσο βαθμό ευθύνης για τον εφοδιασμό, ανάλογα με τη δυναμικότητά τους, χωρίς να επιτρέπονται εξαιρέσεις.

1.10 Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, τα σχέδια κατασκευής εναλλακτικών αγωγών φυσικού αερίου (όπως ο Nord Stream ή ο Nabucco) θα παράσχουν μόνιμες λύσεις. Μέχρι, όμως, να τεθούν σε πλήρη ισχύ τα μέτρα που προβλέπονται στην πρόταση κανονισμού, είναι απαραίτητο να υιοθετηθούν προληπτικά μέτρα, για να αποφευχθεί η επανάληψη της κρίσης του Ιανουαρίου του 2009.

1.11 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της ταχύτερης δυνατής εφαρμογής των μέτρων που προβλέπονται στην τρίτη δέσμη για την ενέργεια, όπως η θέσπιση εθνικών σχεδίων δράσης για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας, η ανεξαρτησία των ρυθμιστικών οργανισμών και η προστασία των ευάλωτων χρηστών.

1.12 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να ξεκινήσει δημόσια συζήτηση σχετικά με την ελευθέρωση της αγοράς ενέργειας, η οποία αποτελούσε μέχρι σήμερα κεντρική πολιτική της ΕΕ, δεδομένου ότι δεν επιτεύχθηκαν οι επιδιωκόμενοι στόχοι της διαφοροποίησης των πηγών εφοδιασμού και της ασφάλειας του εφοδιασμού. Επιπλέον, η ελευθέρωση επέφερε σημαντικές απώλειες ειδικευμένων θέσεων εργασίας.

1.13 Είναι απαραίτητο να τονιστεί ότι η αποτελεσματικότητα της πρότασης κανονισμού, όπως και των υπόλοιπων μέτρων που έχουν εγκριθεί, εξαρτάται κατά βάση από την αλληλεγγύη και τη βούληση συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

(1) ΕΕ L 127 της 29.4.2004, σ. 92.

1.14 Είναι επίσης σημαντικό να ενισχυθούν οι εξουσίες της Επιτροπής όσον αφορά τον συντονισμό των μέτρων σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης και να αποφευχθούν οι μονομερείς αποφάσεις, που εξασθενίζουν τη θέση της ΕΕ έναντι τρίτων χωρών.

2. Αιτιολόγηση της πρότασης κανονισμού

2.1 Το ένα τέταρτο της συνολικής ενέργειας που καταναλώνεται στην ΕΕ είναι φυσικό αέριο. Το 58 % αυτού του αερίου εισάγεται. Από το ποσοστό αυτό, το 42 % προέρχεται από τη Ρωσία, ενώ το 80 % περίπου των ευρωπαϊκών εισαγωγών ρωσικού αερίου διέρχεται από την Ουκρανία (μεταξύ 300 και 350 εκατομμυρίων κυβικών μέτρων ημερησίως). Στα οκτώ νέα κράτη μέλη της Ανατολικής Ευρώπης, η εξάρτηση από το ρωσικό αέριο είναι κατά μέσον όρο 77 % (έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SEC(2009) 977 τελικό). Δεδομένης της έντονης εξάρτησης από εξωτερικές πηγές, η ασφάλεια εφοδιασμού με αέριο απασχολεί εδώ και αρκετά χρόνια την ΕΕ, με αποτέλεσμα την έκδοση της οδηγίας του 2004 (2). Το 2006, μια διένεξη μεταξύ της Gazprom (Ρωσία) και της Naftogaz (Ουκρανία) προξένησε προσωρινή διαταραχή του εφοδιασμού.

2.2 Στις 13 Νοεμβρίου 2008, η Επιτροπή δημοσίευσε την ανακοίνωση COM(2008) 769 σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας του 2004, στην οποία επεσήμαινε την ανάγκη τροποποιήσεων.

2.3 Την 1η Ιανουαρίου 2009, καταμεσής του χειμώνα, η Gazprom διέκοψε για άλλη μια φορά τον εφοδιασμό με αέριο μέσω της Ουκρανίας, δημιουργώντας κατάσταση σοβαρότητας σε δεκαοκτώ ευρωπαϊκές χώρες. Παρότι επρόκειτο, αρχικά, για μια εμπορική διαφορά σχετικά με την τιμή του αερίου, λόγω των συνεπειών της και του γεγονότος ότι έπληξε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ, κατέστη απαραίτητη η ενεργός παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η διένεξη έληξε με την υπογραφή συμφωνίας μεταξύ των επιχειρήσεων (στις 19 Ιανουαρίου 2009), όμως η διάρκειά της, η μεγάλη ζημία που προξένησε και η έντονη εξάρτηση της ΕΕ από το ρωσικό αέριο έκρουσαν τον κώδωνα του κινδύνου.

2.4 Μετά τη «σύννοδο κορυφής για το αέριο» («Φυσικό αέριο για την Ευρώπη: ασφάλεια και συνεργασία», Σόφια, Απρίλιος 2009), η οποία συγκέντρωσε εκπροσώπους των χωρών της Κασπίας Θάλασσας, της Κεντρικής Ασίας, του Ευξείνου Πόντου, των Βαλκανίων, των ΗΠΑ, της Ρωσίας και της ΕΕ, η πρόταση κανονισμού στην οποία αναφέρεται η παρούσα γνωμοδότηση προσπαθεί να επιλύσει τα προβλήματα που διαπιστώθηκαν, όπως η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των κρατών μελών ή ο ανεπαρκής προσδιορισμός των υποχρεώσεων των διάφορων αρμόδιων φορέων. Επομένως, αντί να προταθούν επιμέρους τροπολογίες, επελέγη, ορθά, η πλήρης αντικατάσταση της οδηγίας του 2004.

3. Το περιεχόμενο της πρότασης κανονισμού

3.1 Ευθύνη για την ασφάλεια εφοδιασμού

3.1.1 Υπεύθυνες για την ασφάλεια εφοδιασμού είναι, στους αντίστοιχους τομείς αρμοδιοτήτων τους, οι επιχειρήσεις φυσικού αερίου, η αρχή που έχει ορίσει κάθε κράτος μέλος, οι βιομηχανικοί πελάτες και η Επιτροπή (άρθρο 3 παράγραφος 1). Πρέπει να υπάρχει υψηλός βαθμός συνεργασίας μεταξύ τους.

3.1.2 Εντός δώδεκα μηνών από την έναρξη ισχύος του κανονισμού, η αρμόδια αρχή κάθε κράτους μέλους καταρτίζει —έπειτα από διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη και ανταλλαγή πληροφοριών με τις άλλες εθνικές αρχές και τη Επιτροπή— ένα σχέδιο προληπτικής δράσης και ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης. Έπειτα από διαβουλεύσεις με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς Αερίου (ENTSO-G) και τον Οργανισμό Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER), η Επιτροπή μπορεί επίσης να συστήσει την κατάρτιση κοινού σχεδίου, σε διεθνικό επίπεδο.

3.1.3 Τα μέτρα για την κατοχύρωση της ασφάλειας εφοδιασμού πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένα, διαφανή, αναλογικά, αμερόληπτα και επαληθεύσιμα και να μην προκαλούν αδικαιολόγητες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς (άρθρο 3 παράγραφος 5).

3.2 Σχέδιο προληπτικής δράσης

3.2.1 Το σχέδιο προληπτικής δράσης πρέπει να περιλαμβάνει μέτρα για την υποδομή, εκτίμηση της επικινδυνότητας, μέτρα για την αντιμετώπιση των επισημανθέντων κινδύνων και πληροφορίες για τις σχετικές υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας. Θα αναθεωρείται ανά διετία (άρθρο 5).

3.2.2 Υποδομή του εφοδιασμού. Σε περίπτωση διαταραχής της μεγαλύτερης υποδομής εφοδιασμού, πρέπει να διασφαλίζεται ότι η υπόλοιπη υποδομή έχει την ικανότητα να παρέχει την απαραίτητη ποσότητα αερίου για να ικανοποιήσει τη συνολική ζήτηση φυσικού αερίου της περιοχής υπολογισμού για περίοδο εξήντα ημερών εξαιρετικά υψηλής ζήτησης αερίου κατά τη διάρκεια των ψυχρότερων περιόδων που έχουν σημειωθεί στατιστικώς τα τελευταία έτη (άρθρο 6 παράγραφος 1). Ο δείκτης N-1 περιγράφει την ικανότητα της δυναμικότητας της υποδομής αερίου να παρέχει το αέριο για την κάλυψη της μέγιστης ζήτησης στην περιοχή υπολογισμού σε περίπτωση διαταραχής της μεγαλύτερης υποδομής (παράρτημα 1 της πρότασης).

3.2.3 Μέτρα για την εξασφάλιση του εφοδιασμού. Η αρμόδια αρχή πρέπει να εξασφαλίζει την παροχή αερίου στους πελάτες που προστατεύονται από το κράτος (οικιακοί πελάτες, σχολεία, νοσοκομεία κλπ.), αποφεύγοντας τις διακρίσεις και τα υπέρμετρα βάρη για τους νεοεισερχόμενους στην αγορά και για τις μικρές επιχειρήσεις (άρθρο 7).

3.2.4 Εκτίμηση της επικινδυνότητας. Είναι υποχρεωτική για τις αρχές με βάση συγκεκριμένα κριτήρια (άρθρο 8).

3.3 Σχέδιο έκτακτης ανάγκης και επίπεδα κρίσης

3.3.1 Το περιεχόμενο του σχεδίου περιγράφεται αναλυτικά στην πρόταση (περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων πτυχών, τον προσδιορισμό των υποχρεώσεων κάθε αρμοδίου, τις διαδικασίες που ακολουθούνται σε περίπτωση κρίσης, τους μηχανισμούς συνεργασίας μεταξύ κρατών κ.ά.). Το σχέδιο πρέπει να βασίζεται στα επίπεδα κρίσης, τα οποία είναι τρία, ανάλογα με τη σοβαρότητα της απειλής: έγκαιρη προειδοποίηση, επιφυλακή και έκτακτη ανάγκη (άρθρο 9 παράγραφοι 1 και 2).

3.3.2 Η Επιτροπή διαθέτει ευρείες αρμοδιότητες, δεδομένου ότι μπορεί να επαληθεύει «εάν είναι δικαιολογημένη η κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης και εάν δεν επιβαρύνονται αδικαιολόγητα εξαιτίας της οι επιχειρήσεις φυσικού αερίου και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς», ενώ μπορεί επίσης να ζητήσει από την αρμόδια αρχή να τροποποιήσει ή ακόμη και να άρει ένα μέτρο, εάν αυτό συνεπάγεται υπέρμετρες επιβαρύνσεις ή είναι αδικαιολόγητο (άρθρο 9 παράγραφος 6).

(2) EE L 127 της 29.4.2004, σ. 92.

3.3.3 Η Επιτροπή μπορεί να κηρύξει κοινοτική κατάσταση έκτακτης ανάγκης έπειτα από αίτηση μιας αρμόδιας αρχής (μεταξύ άλλων προϋποθέσεων), προσδιορίζοντας τη γεωγραφική έκταση του μέτρου. Το κύριο καθήκον της είναι ο συντονισμός των δράσεων των αρμόδιων αρχών. Επικουρείται από την ομάδα συντονισμού για το φυσικό αέριο (άρθρο 10 παράγραφος 1).

3.4 Ομάδα συντονισμού για το φυσικό αέριο

3.4.1 Η ομάδα αυτή δημιουργήθηκε από την οδηγία του 2004 και αποτελείται από εκπροσώπους των αρμόδιων αρχών, του ACER, του ENTSO-G και των «αντιπροσωπευτικών οργανισμών της σχετικής βιομηχανίας και των σχετικών πελατών». Η Επιτροπή αποφασίζει τη σύνθεση της ομάδας και ασκεί την προεδρία της (άρθρο 11).

3.4.2 Τα καθήκοντα της ομάδας συντονισμού για το φυσικό αέριο είναι να επικουρεί την Επιτροπή στην εφαρμογή των μέτρων που προβλέπονται από τον κανονισμό.

3.5 Ανταλλαγή πληροφοριών

3.5.1 Σε περίπτωση εθνικής κατάστασης έκτακτης ανάγκης, η αρμόδια αρχή πρέπει να έχει στη διάθεσή της, σε καθημερινή βάση, πληροφορίες για πτυχές όπως η ωριαία ροή αερίου σε όλα τα διασυνοριακά σημεία εισόδου και εξόδου. Σε περίπτωση κοινοτικής κατάστασης έκτακτης ανάγκης, προβλέπεται επιπλέον το δικαίωμα της Επιτροπής να ζητά από την αρμόδια αρχή πληροφορίες για διάφορες πτυχές, και μεταξύ άλλων τις πληροφορίες που έχει στη διάθεσή της αυτή η αρχή (άρθρο 12 παράγραφοι 1 έως 5).

3.5.2 Τα κράτη μέλη οφείλουν επίσης να ενημερώνουν την Επιτροπή για τις διακυβερνητικές συμφωνίες και τις εμπορικές συμβάσεις εφοδιασμού που συνάπτουν με τρίτες χώρες (άρθρο 12 παράγραφος 6). Προβλέπεται, επιπλέον, η υποχρέωση των εθνικών αρμόδιων αρχών να υποβάλλουν στην Επιτροπή ετήσιες εκθέσεις (άρθρο 13).

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η αντικατάσταση της οδηγίας του 2004 αποτελεί τμήμα μιας σειράς μέτρων για την κατοχύρωση της ασφάλειας του εφοδιασμού, η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την οδηγία 2009/73/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 2003/55/EK, τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 713/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ίδρυση Οργανισμού Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενεργείας και την αποκαλούμενη «τρίτη δέσμη» για την εσωτερική αγορά ενέργειας ⁽³⁾. Η αυστηρή και συνεπής εφαρμογή όλων αυτών των μέτρων έχει ζωτική σημασία.

4.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση κανονισμού, η οποία, δεδομένων των γεγονότων που αναφέρονται, είναι απολύτως απαραίτητη. Όσον αφορά το νομικό μέσον, θεωρεί ενδεδειγμένη την έκδοση κανονισμού, λόγω της ταχύτητας και της ομοιομορφίας με την οποία θα τεθούν σε ισχύ τα μέτρα.

4.3 Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η πρόταση ενισχύει σημαντικά τον συντονισμό κατά την απόκριση στις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, περιορίζοντας τη διακριτική ευχέρεια που έχουν σήμερα τα κράτη μέλη. Οι εξουσίες της Επιτροπής ενισχύονται με την υπό εξέταση πρόταση και αυτό είναι θετικό.

⁽³⁾ EE L 211 της 14.8.2009, σ. 94· EE L 211 της 14.8.2009, σ. 1.

4.4 Η ΕΟΚΕ αξιολογεί επίσης πολύ θετικά τον λεπτομερή προσδιορισμό των σχεδίων και των μέτρων για τις διάφορες κρίσιμες καταστάσεις, επισημαίνοντας ότι για την εφαρμογή τους θα χρειαστεί σημαντική προσπάθεια των διάφορων αρμόδιων φορέων από άποψη ανθρώπινων και υλικών πόρων.

4.5 Μία άλλη θετική πτυχή της πρότασης είναι ότι προσδιορίζει τις υποχρεώσεις των διάφορων αρμοδίων όσον αφορά την υποδομή, λαμβάνοντας ως σημείο αναφοράς έναν συγκεκριμένο κίνδυνο (κανόνας N-1). Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί το υψηλό κόστος που συνεπάγονται για ορισμένα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη οι υποδομές που θα χρειαστεί να κατασκευάσουν για να συμμορφωθούν με τον κανονισμό.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι ευθύνες και τα καθήκοντα των δημόσιων αρχών που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 πρέπει να διακριθούν από τις ευθύνες και τα καθήκοντα των ιδιωτικών επιχειρήσεων και οργανισμών. Γι' αυτό, συνιστά μια νέα διατύπωση, στην οποία να διευκρινίζεται ότι:

- Η ασφάλεια του εφοδιασμού με αέριο είναι καθήκον των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών και της Επιτροπής, στους αντίστοιχους τομείς αρμοδιοτήτων τους.
- Οι επιχειρήσεις φυσικού αερίου και οι βιομηχανικοί πελάτες πρέπει να συνεργάζονται και να εφαρμόζουν τα μέτρα που αποφασίζουν οι αρμόδιες αρχές.

5.2 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι το σχέδιο κανονισμού (και, εάν συντρέχει περίπτωση, η εφαρμογή του στο εκάστοτε κράτος μέλος) πρέπει να συνυπολογίζουν περισσότερο τα δικαιώματα των καταναλωτών, τουλάχιστον όσον αφορά ορισμένες από τις ακόλουθες πτυχές:

- α) Τιμολόγια. Δεδομένου ότι το κόστος των μέτρων μπορεί να μετακυλιστεί, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, στους καταναλωτές μέσω της τιμολόγησης, αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι, στις δημοκρατικές κοινωνίες, οι αρχές οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη την οικονομική και κοινωνική κατάσταση των χρηστών πριν λάβουν αποφάσεις για αυτό το θέμα.
- β) Διασαφήνιση των εννοιών «οικιακός πελάτης» και «προστατευμένος πελάτης», οι οποίες περιγράφονται πολύ γενικά στην πρόταση (αιτιολογική σκέψη 18, όπου αναφέρονται τα σχολεία και τα νοσοκομεία). Πρέπει να περιληφθεί πιο λεπτομερής κατάλογος, αν και όχι εξαντλητικός.
- γ) Δικαίωμα πληροφόρησης. Οι καταναλωτές πρέπει να ενημερώνονται επακριβώς σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνουν οι αρχές, με τις προβλέψεις για την εξέλιξη της κατάστασης, τους οργανισμούς στους οποίους πρέπει να απευθύνονται κλπ. Οι πτυχές αυτές δεν αναφέρονται στην πρόταση.

5.3 Η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητο να διασφαλιστεί, όπως αναφέρεται και στην πρόταση κανονισμού, ότι όλα τα κράτη μέλη θα είναι σε θέση να εξασφαλίσουν τον εφοδιασμό των τελικών πελατών τους έως το 2014. Προς τούτο, θα πρέπει να προβλέψουν ή να κατασκευάσουν ένα δίκτυο N-1 ή να προβλέψουν αντίστοιχες δυναμικότητες αποθήκευσης. Το 2011 και το 2014 τα κράτη μέλη θα υποβάλλουν εκθέσεις σχετικά με τα μέτρα που έλαβαν για την επίτευξη αυτού του επιπέδου. Εάν ένα κράτος μέλος δεν έχει επιτύχει αυτό το επίπεδο, τα υπόλοιπα κράτη μέλη απαλλάσσονται από την υποχρέωση εφοδιασμού του με φυσικό αέριο σε περίπτωση στενότητας της προσφοράς.

5.4 Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, οι οικιακοί πελάτες και οι μικροί καταναλωτές πρέπει να απολαύουν ειδικής προστασίας σε περίπτωση διαταραχής του εφοδιασμού. Προς τούτο, όλα τα κράτη μέλη οφείλουν να δεσμευθούν ότι θα τους διασφαλίζουν την παροχή αερίου και θέρμανσης σύμφωνα με τα ισχύοντα πρότυπα.

5.5 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, σε περίπτωση στενότητας της προσφοράς, όλοι οι πάροχοι υπηρεσιών φυσικού αερίου πρέπει να είναι εξίσου υποχρεωμένοι να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα έκτακτης ανάγκης. Μόνον έτσι θα μπορούσαν να εξασφαλιστούν μακροπρόθεσμα ισότιμοι όροι ανταγωνισμού χωρίς διακρίσεις στην αγορά αερίου της ΕΕ. Οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στην πρόταση της Επιτροπής για τους νεοεισερχόμενους στην αγορά και για τις μικρές επιχειρήσεις (άρθρο 7 παράγραφος 3) θα πρέπει να διαγραφούν.

5.6 Ήδη έχουν αρχίσει τα έργα κατασκευής εναλλακτικών αγωγών φυσικού αερίου, οι οποίοι θα παράσχουν βιώσιμες λύσεις μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Στις 5 Νοεμβρίου 2009, οι κυβερνήσεις της Σουηδίας και της Φινλανδίας (νωρίτερα και η κυβέρνηση της Δανίας) ενέκριναν την κατασκευή του έργου Nord Stream, δύο παράλληλων αγωγών που θα μεταφέρουν το αέριο από τη Ρωσία στη Γερμανία μέσω της Βαλτικής. Η έναρξη της λειτουργίας τους προβλέπεται το 2011-2012. Το έργο Nabucco, του οποίου ηγείται η αυστριακή κοινοπραξία OMV και το οποίο έχει την υποστήριξη της ΕΕ και των ΗΠΑ, αποσκοπεί στη μεταφορά αερίου στην Ευρώπη από τις περιοχές της Κασπίας, της Κεντρικής Ασίας και της Μέσης και Εγγύς Ανατολής, χωρίς διέλευση από τη Ρωσία. Το ανταγωνίζεται το South Stream (των εταιρειών Gazprom-ENI), για την παροχή ρωσικού αερίου στη Βουλγαρία και άλλες περιοχές της Ευρώπης. Ωστόσο, καθώς τα μέτρα που προβλέπονται στην πρόταση κανονισμού δεν πρόκειται να τεθούν σε ισχύ πριν από το 2011, δεν μπορούμε να μην εκφράσουμε κάποια ανησυχία για την ασφάλεια του εφοδιασμού στο άμεσο μέλλον και προπαντός κατά τη διάρκεια του χειμώνα. Η ΕΟΚΕ έχει εμπιστοσύνη ότι οι ευρωπαϊκές και οι εθνικές αρχές θα λάβουν προληπτικά μέτρα, για να αποφευχθεί η επανάληψη κρίσεων παρόμοιων με εκείνη του Ιανουαρίου του 2009. Μία επιλογή που θα μπορούσε να εξεταστεί ως ενδεχόμενο είναι η δημιουργία «μονάδας διαχείρισης κρίσεων» με ικανότητα ταχείας λήψης μέτρων.

5.7 Σε συνάρτηση με τον στόχο της υπό εξέταση πρότασης, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της συμφωνίας ΕΕ-Ρωσίας για το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης σε περίπτωση προβλημάτων εφοδιασμού, η οποία υπεγράφη στη Μόσχα στις 16 Νοεμβρίου 2009, καθώς και της βούλησης συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών σε ενεργειακά θέματα, η οποία επιβεβαιώθηκε εκ νέου στη συνάντηση κορυφής της Στοκχόλμης στις 18 Νοεμβρίου 2009.

5.8 Τα μέτρα της τρίτης δέσμης για την εσωτερική αγορά ενέργειας είναι συμπληρωματικά των μέτρων που προβλέπονται στην παρούσα

πρόταση κανονισμού, γι' αυτό είναι σημαντική η εφαρμογή τους. Μεταξύ των εν λόγω μέτρων διακρίνονται: η θέσπιση εθνικών σχεδίων δράσης για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας, η ανεξαρτησία των ρυθμιστικών οργανισμών και η προστασία των εύλωτων χρηστών, με την απαγόρευση της αποσύνδεσής τους από το δίκτυο κατά τις κρίσιμες περιόδους.

5.9 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι τα αρμόδια πολιτικά όργανα της ΕΕ πρέπει να επανεξετάσουν την πολιτική ελευθέρωσης της αγοράς φυσικού αερίου, στον βαθμό που αντιβαίνει στην ασφάλεια εφοδιασμού. Από αυτή την άποψη, ο Evert Faber van der Meulen (συντονιστής ευρωπαϊκών ερευνών, Πανεπιστήμιο του Leiden) επικρίνει τη «φιλελεύθερη τάση» της Επιτροπής, υποστηρίζοντας ότι η ελευθέρωση πρέπει να θεωρείται μόνο «μακροπρόθεσμος» στόχος (βλ. άρθρο «Gas Supply and EU–Russia Relations»). Όπως αποδείχθηκε πρακτικά σε ορισμένες περιπτώσεις, η απορρύθμιση των αγορών δεν επέφερε αύξηση των επενδύσεων στις καθαρές μορφές ενέργειας, ούτε βελτίωσε τη διαφοροποίηση του εφοδιασμού. Ας αναφερθεί ενδεικτικά η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου: «Η έκκληση για στροφή 180° μιας κυβερνητικής πολιτικής δύο δεκαετιών, που δημιούργησε μία από τις πλέον φιλελεύθερες αγορές ενέργειας, προέκυψε όταν η Επιτροπή Κλιματικής Αλλαγής, υπό την προεδρία του Λόρδου Turner, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι απορρυθμισμένες αγορές δεν παρήγαγαν τις απαιτούμενες επενδύσεις σε ενέργεια με χαμηλές εκπομπές CO₂ και διαφοροποίηση του εφοδιασμού» («U-turn urged on UK energy policy», *Financial Times*, 12 Οκτωβρίου 2009). Από την άλλη πλευρά, η διαδικασία ελευθέρωσης και ιδιωτικοποίησης του ενεργειακού τομέα προξένησε εκτενείς απώλειες εξειδικευμένων θέσεων εργασίας. Υπολογίστηκε ότι η ελευθέρωση της αγοράς ενέργειας προξένησε απώλεια του 34 % των θέσεων εργασίας στην ΕΕ-15 (παράδειγμα απωλειών στα κράτη μέλη: Γερμανία 34 %, Ιταλία 40 %, Κάτω Χώρες 39 %, Ισπανία 34 %, Σουηδία 33 %), ενώ στην περίπτωση του φυσικού αερίου σε δώδεκα κράτη μέλη (CZ, DK, DE, ES, IT, LV, LT, HU, AT, PT, SI, FI) σημειώθηκε απώλεια 12 % μέσα σε τέσσερα μόλις χρόνια [Hermann, C. και R. Atzmüller (2008), «Liberalisation and Privatisation of Public Services and the Impact on Employment, Working Conditions and Labour Relations», *Transfer*, Καλοκαίρι 2008, Τόμος 14, Τεύχος 2, σ. 303].

5.10 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η μεγάλη πολυπλοκότητα του θέματος και ο στρατηγικός του χαρακτήρας επιβάλλει στα κράτη μέλη να λάβουν θεμελιώδεις αποφάσεις για την ασφάλεια του εφοδιασμού, συμπληρωματικές των αποφάσεων της παρούσας πρότασης, σε θέματα όπως τα δίκτυα μεταφοράς, οι ανανεώσιμες μορφές ενέργειας και η εξοικονόμηση ενέργειας. Σε τελική ανάλυση, η κρίση του 2009 υπογράμμισε την ανάγκη αύξησης της αλληλεγγύης και της συνεργασίας στους κόλπους της ΕΕ σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Ο προτεινόμενος κανονισμός αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση, όμως η αποτελεσματικότητά του εξαρτάται από την αυστηρή και εμπρόθεσμη εφαρμογή του.

Βρυξέλλες 20 Ιανουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή – Συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη: ο ρόλος του δίκαιου εμπορίου και των μη κυβερνητικών εμπορικών σχεδίων εξασφάλισης της βιωσιμότητας

COM(2009) 215 τελικό

(2010/C 339/12)

Εισηγητής: ο κ. ADAMS

Συνεισηγήτρια: η κ. SHARMA

Στις 5 Μαΐου 2009 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή - Συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη: ο ρόλος του δίκαιου εμπορίου και των μη κυβερνητικών εμπορικών σχεδίων εξασφάλισης της βιωσιμότητας

COM(2009) 215 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Ιανουαρίου 2010.

Κατά την 459η σύνοδο ολομέλειάς της, της 20ης και 21ης Ιανουαρίου 2010 (συνεδρίαση της 20ης Ιανουαρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 184 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 10 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει ενεργά, εδώ και χρόνια, το ευρύ φάσμα των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται για τη βιώσιμη παραγωγή τόσο από τις ιδιωτικές εταιρείες όσο και από τις ΜΚΟ. Επομένως, η ΕΟΚΕ επιφυλάσσει θερμή υποδοχή στην ανακοίνωση της Επιτροπής, η οποία προβάλλει και υποστηρίζει τον αυξανόμενο αντίκτυπο των σχεδίων σημασης των καταναλωτικών προϊόντων στη διαμόρφωση των επιλογών των καταναλωτών.

1.2 Παρότι συμμερίζεται την άποψη ότι η δυναμική και προσαρμοσμένη στην αγορά φύση αυτών των ετικετών των καταναλωτικών προϊόντων ενθαρρύνεται από τον εθελοντικό χαρακτήρα τους, η ΕΟΚΕ συνιστά ωστόσο να χορηγηθεί οικονομική και κανονιστική υποστήριξη για την αύξηση της διαφάνειας, της απήχησης και της αξιοπιστίας αυτών των σχεδίων και για την ενίσχυση της ικανότητας των παραγωγών να τα επηρεάζουν και να συμμετέχουν σ' αυτά μέσω της πιστοποίησης. Ο οργανισμός ISEAL, η ανεξάρτητη παγκόσμια ένωση καθορισμού των συστημάτων κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων, παρέχει ένα πλαίσιο για τη συνεργασία των διάφορων σχεδίων με στόχο την ενοποίηση των προτύπων και την αντικειμενική ανάλυση. Θα πρέπει να επιδιωχθεί η εναρμόνιση των προσεγγίσεων, όπου υφίσταται συμφωνία, και να διασφαλισθεί η διαφανής κοινοποίηση των παραγόντων που τα διαφοροποιούν.

1.3 Η ΕΟΚΕ εξαιρεί τον ρόλο του δίκαιου εμπορίου, ιδίως όσον αφορά την έμπρακτη ενθάρρυνση των καταναλωτών να αγοράζουν βιώσιμα προϊόντα, ενισχύοντας ποικιλοτρόπως τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Η πρόθεση της Επιτροπής να υποστηρίξει ακόμη περισσότερο τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να ευαισθητοποιήσουν τους καταναλωτές και να υποστηρίξουν τα σχέδια εξασφάλισης της βιωσιμότητας σε αυτόν τον τομέα, είναι ευπρόσδεκτη, ιδίως επειδή δίνει τη δυνατότητα να αναπτυχθεί αλληλεγγύη μεταξύ των πολιτών, καθώς και θετική δράση. Η διοχέτευση της υποστήριξης προς εκείνα τα κράτη μέλη στα οποία δεν έχουν αναπτυχθεί ακόμα τέτοια συστήματα θα μπορούσε να αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματική εκεί όπου τα μέλη της κοινωνίας των πολιτών τάσσονται ενεργά υπέρ της ανάπτυξης και της βιωσιμότητας.

1.4 Η αριθμητική αύξηση παντός είδους πρωτοβουλιών υπέρ της αγοράς βιώσιμων προϊόντων κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών καταδεικνύει ότι είναι πλέον καιρός να εξετάσει η Επιτροπή σοβαρά ποια επιρροή μπορούν να ασκήσουν τα σχετικά πρότυπα και οι διαδικασίες στις δεσμεύσεις της στο πλαίσιο του ΠΟΕ, ιδίως όσον αφορά μια διεθνή εμπορική πολιτική έναντι των αναπτυσσόμενων χωρών η οποία θα δίδει μεγαλύτερη έμφαση στους κοινωνικούς και τους περιβαλλοντικούς παράγοντες ⁽¹⁾.

2. Εισαγωγή

2.1 Συχνά η διαφορά μεταξύ του σήματος δίκαιου εμπορίου (Fair Trade) και των άλλων ετικετών οφείλεται σε παράγοντες που ανάγονται στην προέλευσή τους. Το σήμα δίκαιου εμπορίου προέκυψε ως απάντηση στις διαπιστωμένες αδικίες εις βάρος των φτωχών στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές και ενθαρρύνθηκε από τα «προοδευτικά» κινήματα αλληλεγγύης και ανάπτυξης που έκαναν κατά κύριο λόγο την εμφάνισή τους τη δεκαετία του 1970. Το κίνημα για την εταιρική κοινωνική ευθύνη (ΕΚΕ), που αναπτύχθηκε την ίδια εποχή από τη βιομηχανία, εισήγαγε επίσης ορισμένα κοινωνικά και περιβαλλοντικά πρότυπα στην αλυσίδα εφοδιασμού και παρέσχε μια γενική κατεύθυνση στους παραγωγούς και στους καταναλωτές. Υπήρξε σαφής αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο κινήματων. Παραδείγματος χάρι, το δίκαιο εμπόριο ενστερνίστηκε τα ελάχιστα πρότυπα εργασίας και η διαδικασία της ΕΚΕ υιοθέτησε το σύστημα της σημασης για την παροχή εγγυήσεων στους καταναλωτές. Σήμερα, σε μια χρονική στιγμή κατά την οποία η αλλαγή του κλίματος και η κατανάλωση των πόρων έχουν αποκτήσει κρίσιμη σημασία για το μέλλον του πλανήτη, εκείνες οι πτυχές όλων αυτών των σημάτων εγγύησης ή πιστοποίησης οι οποίες απευθύνονται στον καταναλωτή μπορούν να ταξινομηθούν ως σημαση «βιωσιμότητας».

(1) Αξίζει να σημειωθεί εδώ το κεφάλαιο για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη (κεφάλαιο 13) της Συμφωνίας Ελεύθερων Συναλλαγών ΕΕ-Κορέας.

2.2 Το 2005, κατόπιν αιτήματος της βρετανικής Προεδρίας, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή δημοσίευσε τη γνωμοδότησή της με θέμα «Εμπόριο με δεοντολογικά κριτήρια και σχέδια παροχής εγγυήσεων στους καταναλωτές» (2). Στη γνωμοδότηση εκείνη, η ΕΟΚΕ κατέληγε στο συμπέρασμα ότι τα εθελοντικά αυτά σχέδια (τα οποία συνήθως λαμβάνουν τη μορφή πιστοποίησης ή σήματος εγγύησης) μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη βιώσιμη ανάπτυξη και στην άμεση συμμετοχή των καταναλωτών σε μια θετική και δυναμική απάντηση στην παγκοσμιοποίηση. Στη γνωμοδότηση εξετάζονταν επίσης οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότητα αυτών των σχεδίων, η καταλληλότητα των πολιτικών που εφαρμόζονται στην ΕΕ και η επείγουσα ανάγκη μεγαλύτερης σαφήνειας και συντονισμού. Τέλος, υποστηρίχθηκε η καθιέρωση ενός πλαισίου, το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει ευφυή βάση για τη σύγκριση των σχεδίων παροχής εγγυήσεων στους καταναλωτές με άλλα μέσα πολιτικής που επιδιώκουν παρόμοιους στόχους. Η ΕΟΚΕ συνέστησε να παράσχει το πλαίσιο αυτό, τόσο στα θεσμικά όργανα της ΕΕ όσο και στα κράτη μέλη, ένα δείκτη για τη συνοχή των πολιτικών και ένα πρακτικό εργαλείο για την αξιολόγηση των επενδύσεων πόρων. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ιδιαίτερη ικανοποίησή της για το γεγονός ότι τα εν λόγω συμπεράσματα αναγνωρίστηκαν πλήρως και αναπτύχθηκαν περαιτέρω στην παρούσα ανακοίνωση.

2.3 Κατά τη διάρκεια των τεσσάρων ετών που μεσολάβησαν, οι πωλήσεις προϊόντων που φέρουν τέτοια σήματα παροχής εγγυήσεων αυξήθηκαν θεαματικά: παραδείγματος χάριν, στην περίπτωση των προϊόντων με σήμα δίκαιου εμπορίου η αύξηση ήταν της τάξεως του 400 %, ενώ οι πωλήσεις προϊόντων με Πιστοποιημένο Κώδικα Συμπεριφοράς Utz σημείωσαν αύξηση κατά 365 %. Η τάση αυτή συνεχίζεται, προφανώς ανεπηρέαστη από την ύφεση. Διεθνώς κορυφαίοι μεταποιητές και κατασκευαστές μετατρέπουν ολόκληρες μάρκες και κατηγορίες προϊόντων σε προϊόντα δίκαιου εμπορίου, ενώ διάφορες επιχειρήσεις λιανικής πώλησης μεταβάλλουν κατά τον ίδιο τρόπο πλήρεις σειρές προϊόντων. Λόγω του ενδιαφέροντος που επιδεικνύεται από τους καταναλωτές, ενθαρρύνθηκε η δημιουργία ή η περαιτέρω ανάπτυξη μιας σειράς σημάτων παροχής εγγυήσεων ως προς τη βιωσιμότητα. Υπάρχουν σημαντικά παραδείγματα τέτοιων σχεδίων βιωσιμότητας, με συγκρίσιμο μεταξύ τους αντίκτυπο. Το γεγονός αυτό εγείρει ερωτηματικά σχετικά με το εάν και κατά πόσον οι καταναλωτές έχουν σαφή επίγνωση των διαφορών που υφίστανται μεταξύ των διαφόρων ετικετών και των απτών πλεονεκτημάτων που αυτές συνεπάγονται για τους παραγωγούς.

2.4 Η ΕΟΚΕ επιδείκνυε ανέκαθεν ζωηρό και σταθερό ενδιαφέρον για αυτό το θέμα. Στην πρώτη γνωμοδότησή της για το κίνημα υπέρ του ευρωπαϊκού σήματος θεμιτού εμπορίου, η οποία εκδόθηκε το 1996 (3), η τότε Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή διατύπωνε τρεις κύριες συστάσεις: να καθιερωθούν υψηλής ποιότητας διεθνή συστήματα πιστοποίησης και εξακρίβωσης· να παραμείνει η εν λόγω διαδικασία εθελοντική· και να υποστηρίξει η Επιτροπή τόσο τις οργανώσεις παραγωγών δίκαιου εμπορίου στις αναπτυσσόμενες χώρες όσο και τη διενέργεια εκστρατειών επιμόρφωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού στην Ευρώπη.

2.5 Τον Οκτώβριο του 2009 η ΕΟΚΕ επιβεβαίωσε εκ νέου τις απόψεις αυτές στη γνωμοδότησή της για τα τρόφιμα δίκαιου εμπορίου (4), με εισηγητή τον κ. Coureau. Μολονότι η παρούσα γνωμοδότηση σχετίζεται στενά με εκείνη του κ. Coureau, ασχολείται ωστόσο συγκεκριμένα με την εξέταση της ανακοίνωσης της Επιτροπής και περιέχει μια σειρά πιο εκτεταμένων συστάσεων, οι οποίες συνάδουν με την πάγια θέση της ΕΟΚΕ.

(2) ΕΕ C 28 της 3.2.2006, σ. 72-81.

(3) ΕΕ C 204 της 15.7.1996, σ. 41.

(4) ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 29.

3. Κύρια σημεία του εγγράφου της Επιτροπής

3.1 Η σήμανση «βιωσιμότητας», με διάφορες μορφές, έχει πλέον καταστεί τμήμα του καταναλωτικού τοπίου. Οι εν λόγω ετικέτες επιτρέπουν στους καταναλωτές να υποστηρίξουν μια σειρά στόχων βιώσιμης ανάπτυξης. Το σήμα δίκαιου εμπορίου θεωρείται συγκεκριμένα ως μία τέτοια ετικέτα, η οποία επικεντρώνεται στην αξιολόγηση και την πιστοποίηση της ύπαρξης εργασιακών και περιβαλλοντικών συνθηκών που πληρούν ή υπερβαίνουν ορισμένα ελάχιστα διεθνή πρότυπα, ευνοϊκών εμπορικών ρυθμίσεων και της καταβολής κάποιας μορφής πρωτοδότησης προς όφελος των παραγωγών στις αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτή η ιδιαίτερη προσέγγιση προβάλλεται έντονα στην ανακοίνωση. Λαμβανομένης υπόψη της σύγχυσης που ενδέχεται να προκληθεί στους καταναλωτές, η Επιτροπή προβλέπει ένα παράρτημα στο οποίο παρέχει τον δικό της αναγνωρισμένο ορισμό του δίκαιου εμπορίου και προβαίνει σε διάκριση μεταξύ των ακόλουθων προσεγγίσεων (5):

- (1) **προϊόντα αμιγώς δίκαιου εμπορίου·**
- (2) **άλλα εξειδικευμένα πιστοποιημένα προϊόντα που δεν εντάσσονται επίσημα στο δίκαιο εμπόριο, αλλά απευθύνονται σε καταναλωτές που είναι ενήμεροι για θέματα βιωσιμότητας (Rainforest Alliance, Utz Certified)·**
- (3) **προϊόντα που καλύπτονται από βασικά πρότυπα που επιδιώκουν να καλύπτουν έναν κλάδο παραγωγής στο σύνολό του (π.χ. Code for the Coffee Community (4C)· Ethical Tea Partnership)·**
- (4) **λοιπά προϊόντα («άνωνυμα» προϊόντα).**

3.2 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι παρά την ύπαρξη ποικίλων ετικετών και ενδείξεων που απευθύνονται στους καταναλωτές, οποιαδήποτε προσπάθεια εκ μέρους της για την κανονιστική ρύθμιση των εν λόγω σχεδίων θα μπορούσε να αποδειχθεί αντιπαραγωγική. Ουσιαστικά πρόκειται για εθελοντικά, δυναμικά σχέδια που ανταποκρίνονται στις εμπορικές και τις καταναλωτικές απαιτήσεις· μια τέτοια ρύθμιση θα μπορούσε να περιορίσει ασκόπως την περαιτέρω ανάπτυξη των εν λόγω σχεδίων.

3.3 Εντούτοις, η εμπιστοσύνη και η ευαισθητοποίηση των καταναλωτών μπορούν να βελτιωθούν με την εξασφάλιση σαφήνειας και διαφάνειας κατά τον καθορισμό των σχεδίων· η ανεξάρτητη παρακολούθηση αποτελεί επίσης σημαντική απαίτηση. Συνιστάται και αναμένεται η περαιτέρω ανάλυση του αντικτύπου και των πλεονεκτημάτων των σχεδίων, παρότι η Επιτροπή καθιστά και πάλι σαφές ότι δεν έχει καμία πρόθεση να προβεί στον καθορισμό των κατάλληλων προτύπων βιωσιμότητας για τα εν λόγω ιδιωτικά σχέδια, προτείνοντας ωστόσο ορισμένες γενικές αρχές, που είναι οι εξής:

- **Διατήρηση της μη κυβερνητικής φύσης των ιδιωτικών σχεδίων σε ολόκληρη την ΕΕ.**
- **Διερεύνηση δυνατοτήτων για πιθανές συμπράξεις σχεδίων και ενίσχυση της σαφήνειας για τον καταναλωτή και τους παραγωγούς.**
- **Επίτευξη μιας κοινής κατανόησης των εύλογων βασικών διαδικαστικών απαιτήσεων.**
- **Εξακρίβωση αντικειμενικών στοιχείων για τις σχετικές επιπτώσεις των διάφορων ιδιωτικών εμπορικών σχεδίων εξασφάλισης της βιωσιμότητας.**

(5) Η ανακοίνωση αναφέρεται στα κριτήρια του δίκαιου εμπορίου όπως αυτά έχουν καθοριστεί από το κίνημα δίκαιου εμπορίου και υπενθυμίζονται στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 6ης Ιουνίου 2006 σχετικά με το δίκαιο εμπόριο και την ανάπτυξη (A6-0207/2006).

3.4 Ο στόχος ορισμένων εκ των εν λόγω σχεδίων παροχής εγγυήσεων, ο οποίος συνίσταται στην ανάπτυξη των φτωχότερων χωρών, αποτελεί συγχρόνως βασικό στόχο της εμπορικής πολιτικής τόσο του ΠΟΕ όσο και της ΕΕ. Στην ανακοίνωση υποστηρίζεται ότι οι ιδιωτικές πρωτοβουλίες πιστοποίησης της βιωσιμότητας – υπό τον όρο να είναι διαφανείς και αμερόληπτες – μπορούν να συμπληρώσουν τις διαδικασίες ελευθέρωσης του εμπορίου.

3.5 Δεδομένου ότι οι δημόσιες αρχές δαπανούν το αντίστοιχο του 16 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ, στην ανακοίνωση εξετάζεται πώς μπορούν οι απαιτήσεις βιωσιμότητας να συμπεριληφθούν στις διαδικασίες σύναψης των δημοσίων συμβάσεων. Επισημαίνεται ότι, ενώ η επιβολή της απαίτησης πιστοποίησης των προϊόντων με ένα συγκεκριμένο σήμα αντικείται προς τη νομοθεσία που διέπει τις δημόσιες συμβάσεις, αντίθετα, η συνεκτίμηση ενδεδειγμένων κριτηρίων σχετικά με τις διαδικασίες παραγωγής είναι θεμιτή και η πιστοποίηση με τη χρήση συγκεκριμένης «ηθικής» ετικέτας είναι ένας τρόπος απόδειξης της συμμόρφωσης⁽⁶⁾.

3.6 Η Επιτροπή στήριξε το δίκαιο εμπόριο και άλλες βιώσιμες εμπορικές πρωτοβουλίες με την παροχή οικονομικής ενίσχυσης άνω των 19 εκατ. ευρώ κατά το 2007 και το 2008, κυρίως για ενέργειες που αφορούσαν την αύξηση της ευαισθητοποίησης εντός της ΕΕ. Στόχος είναι να παρασχεθεί πρόσθετη στήριξη στις αξιολογήσεις αντικτύπου και στις προσπάθειες για την επίτευξη διαφάνειας στην αγορά και να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη να πράξουν το ίδιο.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Οι όροι «δίκαιος» ή «δίκαιο εμπόριο» δεν μπορούν να υποβληθούν σε νομικό έλεγχο, με αποτέλεσμα να έχει ο καθένας τη δυνατότητα να προβάλλει λιγότερο τεκμηριωμένους – ή λιγότερο επωφελείς – ισχυρισμούς περί δίκαιης μεταχείρισης απ' ό,τι το σήμα Fair Trade. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η αναγνώριση της υποκείμενης διαδικασίας πιστοποίησης και παροχής εγγυήσεων εκ μέρους των καταναλωτών είναι ζωτικής σημασίας. Στην πράξη διαπιστώνεται ότι σε άλλα μη κυβερνητικά εμπορικά σχέδια εξασφάλισης της βιωσιμότητας ή σε επιχειρηματικά σχέδια βιωσιμότητας αποφεύγεται η χρήση των όρων «δίκαιος» ή «δίκαιο εμπόριο» για να μην προκληθεί σύγχυση με το σήμα Fair Trade.

4.2 Από την προηγούμενη ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με αυτό το θέμα έχει παρέλθει μια δεκαετία, κατά τη διάρκεια της οποίας το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης αυξήθηκε σημαντικά, χάρη στην ολοένα και μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σχετικά με τα ζητήματα βιωσιμότητας και στη συναφή τάση των εταιρειών να μεριμνούν για την τήρηση ορισμένων ηθικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων κατά τη διαδικασία εφοδιασμού τους. Πρόκειται, επομένως, για χρονικά πρόσφορη αναπροσαρμογή, σε μια αγορά της οποίας η αξία υπερέβη τα 2 δισεκατομμύρια ευρώ το 2009 στην Ευρώπη (σήμα δίκαιου εμπορίου) και θα ανέλθει τουλάχιστον στο ίδιο επίπεδο όσον αφορά άλλα σήματα βιωσιμότητας. Εντούτοις, η αναλογία τους επί των εισαγόμενων αγαθών από αναπτυσσόμενες χώρες στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εμπορίου παραμένει σχετικά περιορισμένη· πρέπει δε να σημειωθεί ότι ο όρος «εξειδικευμένη αγορά», ο οποίος χρησιμοποιείται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για να περιγράψει τις υπόλοιπες

ετικέτες εκτός του σήματος δίκαιου εμπορίου, θα πρέπει να εφαρμοστεί και στην περίπτωση του εν λόγω σήματος, το οποίο αποτελεί από μόνο του εξειδικευμένη πιστοποίηση «βιωσιμότητας».

4.3 Σε ορισμένες χώρες και αγορές η σήμανση βιωσιμότητας αρχίζει, πάντως, να εξέρχεται των ορίων της «εξειδικευμένης αγοράς». Αυτό συμβαίνει, παραδείγματος χάρη, στις Κάτω Χώρες όπου, σύμφωνα με την ολλανδική ΜΚΟ Tropical Commodities Coalition (TCC), το 25 % του καταναλωμένου καφέ επιπίπτει στο πλαίσιο του «ηθικού» εμπορίου. Κατά συνέπεια, είναι εξαιρετικά σημαντικό να διορθωθούν οι εσφαλμένες αντιλήψεις των καταναλωτών.

4.4 Πρέπει να αναγνωριστεί ότι η χρήση του όρου «δίκαιο εμπόριο» (ή «ορθή προέλευση» ή άλλων παρόμοιων όρων στη σήμανση) υπονοεί ότι ένα προϊόν διατίθεται απόλυτη «ηθική» αξία, ενώ συχνά στην πράξη αποδεικνύεται ότι πρόκειται για μια ευδιάκριτη μεν, αλλά οριακή βελτίωση. Η πίεση για απλοποίηση, περισσότερο για σκοπούς εμπορίας (μάρκετινγκ) παρά με σκόπιμη πρόθεση παραπλάνησης, είναι συνήθως η αιτία για την οποία πραγματοποιούνται τέτοιου είδους κατηγορηματικές δηλώσεις, αλλά ελλοχεύει πάντοτε ο κίνδυνος απογοήτευσης των καταναλωτών, εάν δεν ικανοποιηθούν οι προσδοκίες τους.

4.5 Όσον αφορά το δίκαιο εμπόριο, η σήμανση αποτελεί μόνο έναν από τους δύο συμπληρωματικούς διαύλους του δίκαιου εμπορίου, μαζί με την ολοκληρωμένη αλυσίδα εφοδιασμού. Η ανακοίνωση διερευνά ελάχιστα τις εκτενείς συνέπειες του κινήματος του δίκαιου εμπορίου, τις εκστρατείες του στο επίπεδο της βάσης, τις πολιτικές του δραστηριότητες στον Βορρά και τις δραστηριότητες υποστήριξης των παραγωγών στον Νότο. Ομοίως, η Επιτροπή δεν υπεισέρχεται στη σημαντική συμβολή που έχει, για παράδειγμα, η Utz Certified στην επισιτιστική ασφάλεια μέσω του εξαιρετικά προηγμένου συστήματος ιχνηλασιμότητας που εφαρμόζει, ούτε στον θετικό αντίκτυπο της πιστοποίησης της Rainforest Alliance στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής μέσω της έμφασης που δίνει στη διατήρηση των ομβροφιλων δασών. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να διερευνήσει τόσο σημαντικές πρόσθετες πτυχές στην παρούσα ανακοίνωση, χωρίς να την κάνει δύσχρηστη. Ενδεχομένως να επιθυμεί να εξετάσει αυτά τα θέματα σε μελλοντικά έγγραφα πολιτικής.

4.6 Ενώ η Επιτροπή παρουσιάζει τα σχέδια εξασφάλισης της βιωσιμότητας ως συμπλήρωμα της διαδικασίας του ΠΟΕ για την ελευθέρωση του εμπορίου, το κίνημα δίκαιου εμπορίου απορρίπτει αυτή την άποψη όσον αφορά το ίδιο, προτιμώντας να θεωρεί την προσέγγισή του ως εναλλακτική εμπορική συνεργασία. Άλλα σχέδια θα θεωρούσαν ευπρόσδεκτη μια εις βάθος ανάλυση από τον ΠΟΕ του τρόπου με τον οποίο η διαδικασία ελευθέρωσης μπορεί να προωθήσει τη βιωσιμότητα και να αποτρέψει ενδεχόμενη εσφαλμένη θεώρηση των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών απαιτήσεων που συνδέονται με τη βιωσιμότητα ως, εμποδίων στο εμπόριο.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ σέβεται τη θέση που επιλέγει η Επιτροπή αποφεύγοντας τη ρύθμιση των σχεδίων παροχής εγγυήσεων, με το σκεπτικό ότι οι κανονιστικές ρυθμίσεις της ΕΕ τείνουν να περιορίζουν τη φιλόδοξη και δυναμική συνιστώσα της κοινωνικής και περιβαλλοντικής σήμανσης. Εντούτοις, ένα μη νομικό πλαίσιο προϋποθέτει, αφενός, εντιμότητα εκ μέρους της ανεξάρτητης πιστοποίησης και, αφετέρου, πλήρη κατανόηση από τους καταναλωτές της πραγματικής συμβολής κάθε ανεξάρτητης πρωτοβουλίας που αποσκοπεί στην παροχή εγγυήσεων. Τούτο σημαίνει πως όλα αυτά τα σχέδια θα πρέπει να βασίζονται στις αναγνωρισμένες διαδικασίες πιστοποίησης ISO 65.

(6) Το γεγονός αυτό έχει επίσης καταδειχθεί με την απόφαση που έλαβε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 29 Οκτωβρίου 2009 να διαβιβάσει επίσημο αίτημα στις Κάτω Χώρες σχετικά με την ανάθεση εκ μέρους της Επαρχίας Noord-Holland μιας δημόσιας σύμβασης για την προμήθεια και τη διαχείριση μηχανών καφέ. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η διαδικασία υποβολής προσφορών που χρησιμοποιήθηκε από την Επαρχία Noord-Holland δεν πληρούσε τις απαιτήσεις που θέτουν οι κανόνες της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις, περιορίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τον ανταγωνισμό.

5.2 Θα ήταν χρήσιμο να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη κοινού πλαισίου προτύπων όπου διαπιστώνεται σαφής επικάλυψη μεταξύ των σχεδίων, όπως π.χ. στα σχέδια που αφορούν τους κανόνες εργασίας και τη χρήση φυτοφαρμάκων. Απαιτείται επίσης εμπειριστάωμένη αξιολόγηση του αντικτύπου, στην οποία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές ως προς τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, π.χ. τη βελτίωση της πρόσβασης των μικρογεωργών στην αγορά στην περίπτωση του δικαίου εμπορίου, τη βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην περίπτωση της UTZ Certified, τη δέσμευση του δικαίου εμπορίου να ενδυναμώνει τις επιμέρους οργανώσεις παραγωγών ή την έμφαση της Rainforest Alliance στη βιοποικιλότητα.

5.3 Παρότι η Επιτροπή επιλέγει να μην καθορίσει η ίδια τα πρότυπα, υποστηρίζει ωστόσο τη διενέργεια ενδελεχούς μελέτης σχετικά με τις συγκριτικές διαφορές και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των κυριότερων σχεδίων. Η διαφάνεια της αγοράς αναγνωρίζεται ως ουσιώδης απαίτηση, η οποία υποβοηθά τα εστιασμένα στην εμπορία σχέδια παροχής εγγυήσεων με δεοντολογικά κριτήρια, και η ΕΟΚΕ επικροτεί, επί της αρχής, την ανάπτυξη του σχεδίου για τη δημιουργία διαδικτυακής πύλης με σκοπό την ανάλυση και τη συζήτηση τέτοιων σχεδίων. Εντούτοις, τα βασικά σημεία που χρήζουν συνεκτίμησης αφορούν, αφενός, τις επιδόσεις των εν λόγω σχεδίων στους τομείς στους οποίους έχουν κοινούς στόχους και, αφετέρου, τα συγκεκριμένα πλεονεκτήματα που παρέχουν στους τομείς όπου παρατηρείται διάσταση. Αξίζει να σημειωθεί ότι η παρούσα μορφή της διαδικτυακής πύλης της UNCTAD (7) δεν επιτυγχάνει αυτούς τους στόχους, διότι παραβλέπει τις σημαντικές διαφορές που υφίστανται μεταξύ των σχεδίων και στερείται της απαραίτητης σαφήνειας και αυστηρότητας που απαιτούνται από έναν τέτοιο μηχανισμό αναφοράς.

5.4 Συνιστάται να παρασχεθεί υποστήριξη για την ανάπτυξη των διαδικασιών που εξασφαλίζουν τη διαφάνεια και την αξιοπιστία των σημάτων βιωσιμότητας, καθώς και για την ανάπτυξη της δυνατότητας των παραγωγών να εξασφαλίζουν πιστοποίηση και πρόσβαση στην αγορά και να αντεπεξέρχονται στις οργανωτικές προκλήσεις από τις οποίες αυτές εξαρτώνται. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να διατεθούν

πόροι στον οργανισμό ISEAL (8), προκειμένου να συνεχίσει τις εργασίες του για την εναρμόνιση των σχεδίων, όπου αυτό είναι σκόπιμο, και για την αποσαφήνιση των ιδιότυπων στοιχείων του καθενός τους, στις αντίθετες περιπτώσεις. Ο ISEAL είναι ένας πολυμελής οργανισμός, στο πλαίσιο του οποίου μπορούν να παγιωθούν οι κοινές συνιστώσες των διάφορων σχεδίων σήμανσης και, συγχρόνως, να αξιολογηθούν και να εξηγηθούν οι υπάρχουσες διαφορές με τη δέουσα ανεξαρτησία.

5.5 Κατά τις συζητήσεις που διεξάγονται επί του παρόντος όσον αφορά το δίκαιο εμπόριο και τα μη κυβερνητικά εμπορικά σχέδια εξασφάλισης της βιωσιμότητας, οι οργανώσεις παραγωγών των αναπτυσσόμενων χωρών έχουν να διαδραματίσουν αναμφίβολα ρόλο ζωτικής σημασίας (9) και η εμπειρία που έχουν ήδη αποκομίσει από διάφορα σχέδια βιωσιμότητας χρήζει περαιτέρω συνεκτίμησης. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, στα σχέδια εξασφάλισης της βιωσιμότητας και σε οποιαδήποτε αξιολόγηση του αντικτύπου τους, θα πρέπει να συνεκτιμώνται επί ίσους βάσεως οι συμβολές των οργανώσεων των παραγωγών που διαθέτουν εμπειρία από τις περισσότερες μείζονες πρωτοβουλίες.

5.6 Ο συνολικός όγκος πωλήσεων του δικαίου εμπορίου και των μη κυβερνητικών εμπορικών σχεδίων εξασφάλισης της βιωσιμότητας στην Ευρώπη πραγματοποιείται ως επί το πλείστον σε μια μειονότητα των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ συνιστά ενθέρμως στην Επιτροπή να δώσει προτεραιότητα στην υποστήριξη και τη χρηματοδότηση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε εκείνα τα κράτη μέλη όπου τα προγράμματα ευαισθητοποίησης των καταναλωτών έναντι των θεμάτων της βιωσιμότητας είναι πιο περιορισμένα και όπου υπάρχουν αξιόπιστοι φορείς της κοινωνίας των πολιτών, ικανοί να παραλάβουν τη σκυτάλη για να συνεχίσουν αυτή την προσπάθεια.

5.7 Η εμπορική πολιτική της ΕΕ έχει, εδώ και αρκετό καιρό, αναγνωρίσει τη συμβολή του δικαίου εμπορίου και παραδεχθεί την ικανότητά του να επηρεάζει τη διεθνή εμπορική πολιτική. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να μελετήσει την αυξανόμενη σημασία που αποδίδουν οι πολίτες της ΕΕ στο βιώσιμο και κοινωνικά επωφελές εμπόριο και να διαμορφώσει ανάλογα τις δεσμεύσεις της όσον αφορά τους εμπορικούς κανόνες στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

Βρυξέλλες, 20 Ιανουαρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI

(7) <http://193.194.138.42/en/Sustainability-Claims-Portal/Discussion-Forum/Fair-Trade/Web-links/>

(8) Ο οργανισμός ISEAL (International Social And Environment Accreditations and Labelling Alliance) είναι η διεθνής ένωση καθορισμού των συστημάτων κοινωνικών και περιβαλλοντικών προτύπων, της οποίας οι κώδικες ορθών πρακτικών αποτελούν διεθνή έγγραφα αναφοράς για τέτοιου είδους συστήματα προτύπων.

(9) Όπως συμβαίνει με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Δικαίου Εμπορίου (WFTO) και τη Fair Trade Labelling Organisations International (FLO), που περιλαμβάνουν ήδη στα συστήματά διακυβέρνησής τους οργανώσεις παραγωγών από τις αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά και τη Rainforest Alliance (στα μέλη της Επιτροπής Διεθνών Προδιαγραφών της περιλαμβάνονται γαιοκτήμονες, γεωργοί, ΜΚΟ, μέλη της τοπικής κοινότητας, ερευνητές, τεχνικοί και άλλοι ενδιαφερόμενοι) και την Utz Certified (το διοικητικό της συμβούλιο περιλαμβάνει καλλιεργητές, εμπόρους και καβουρδιστές καφέ και ΜΚΟ και ο κώδικας δεοντολογίας της έχει αξιολογηθεί και αναγνωριστεί από όλους τους ενδιαφερομένους που συμμετέχουν στο πρόγραμμα Utz Certified).

Τιμή συνδρομής 2010 (χωρίς ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων ταχυδρομείου για κανονική αποστολή)

Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 100 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, έντυπη έκδοση + ετήσιο CD-ROM	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 200 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά L, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	770 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μηνιαίο συγκεντρωτικό CD-ROM	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	400 EUR ετησίως
Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας, σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί, CD-ROM, δύο εκδόσεις την εβδομάδα	πολύγλωσσο: 23 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	300 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C — Διαγωνισμοί	γλώσσα(-ες) ανάλογα με το διαγωνισμό	50 EUR ετησίως

Η συνδρομή στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, που εκδίδεται στις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι δυνατή σε 22 γλωσσικές εκδόσεις. Περιλαμβάνει τις σειρές L (Νομοθεσία) και C (Ανακοινώσεις και Πληροφορίες).

Για κάθε γλωσσική έκδοση απαιτείται ξεχωριστή συνδρομή.

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 920/2005 του Συμβουλίου, που δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα* L 156 της 18ης Ιουνίου 2005, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υποχρεούνται, προσωρινά, να συντάξουν και να δημοσιεύουν στα ιρλανδικά όλες τις πράξεις. Γι' αυτό, η *Επίσημη Εφημερίδα* στα ιρλανδικά πωλείται ξεχωριστά.

Η συνδρομή για το Συμπλήρωμα της *Επίσημης Εφημερίδας* (σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί) περιλαμβάνει 23 επίσημες γλωσσικές εκδόσεις σε ένα ενιαίο πολύγλωσσο CD-ROM.

Με απλή αίτηση, οι συνδρομητές της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης* έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν διάφορα παραρτήματα της *Επίσημης Εφημερίδας*. Ενημερώνονται για την έκδοση των παραρτημάτων με «Σημείωμα προς τον αναγνώστη» που δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Τα CD-ROM θα αντικατασταθούν από DVD εντός του 2010.

Πωλήσεις και συνδρομές

Συνδρομές σε διάφορες τιμολογημένες περιοδικές εκδόσεις, όπως η *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, διατίθενται στους εμπορικούς μας αντιπροσώπους. Κατάλογο των εμπορικών μας αντιπροσώπων θα βρείτε στο Διαδίκτυο, στη διεύθυνση:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_el.htm

Το EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) παρέχει άμεση και δωρεάν πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ιστοχώρος αυτός επιτρέπει την πρόσβαση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* καθώς και στις συνθήκες, στη νομοθεσία, στη νομολογία και στις προπαρασκευαστικές πράξεις.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση: <http://europa.eu>

